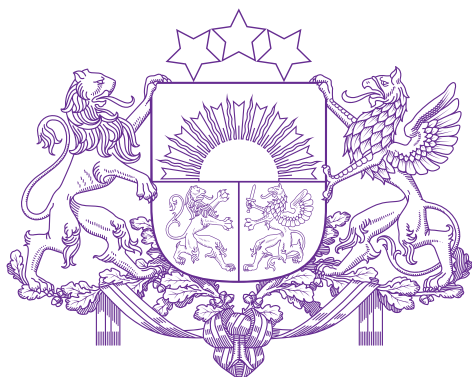

Latvijas Republikas tiesībsarga

2022. GADA ZIŅOJUMS

SATURS

SATURS

Tiesībsarga uzruna	4
Gads skaitļos	6
Diskriminācija un tiesiskā vienlīdzība	13
Dzimumu līdztiesība	16
Tiesības uz taisnīgu tiesu	19
Tiesības uz taisnīgu tiesu pirmstiesas procesā	22
Nolēmumu izpilde	25
Tiesības uz brīvību un drošību	28
Tiesības uz vārda brīvību	31
Tiesības piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, pildīt valsts dienestu	35
Tiesības uz īpašumu	38
Tiesības uz darbu	41
Tiesības uz sociālo drošību	44
Tiesības uz mājokli	47
Tiesības uz veselības aizsardzību	50
Tiesības uz labvēlīgu vidi	53
Laba pārvaldība	56
Bērnu un jauniešu tiesības	60
Bērnu tiesību aizsardzības sistēma	63
Bērna tiesības uz līdzdalību	66
Bērna tiesības uz identitāti	68
Bērna tiesības uz saskarsmi	70
Bērna tiesības neciest no vardarbības	72
Bērna tiesības uz veselības aizsardzību	75
Bērna tiesības uz izglītību	78
Bērna tiesības uz sociālo nodrošinājumu	80
Bērna mantiskās tiesības	83
Bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu tiesības	85
Bērnu ar īpašām vajadzībām tiesības	88
Cilvēku ar invaliditāti tiesības	91

Ieslodzīto personu tiesības	94
Cilvēku tirdzniecība	98
Ārzemnieku un apatridu tiesības, personu tiesiskais statuss	102
Preventīvais mehānisms	106
Finanšu resursi un iestādes darbības rezultāti	114
Personāls	121
Sabiedrības informēšana un iesaiste	123
2023. gada prioritātes	130
Tiesībsarga sniegtās rekomendācijas un to izpilde	132

TIESĪBSARGA UZRUNA

Sveicināti, godātie lasītāji!

2022. gads mums atnesa daudz. Daudz panākumu, prieka, sāpju, skumju, atbalsta, rūpju, cerību. Gads, kurš licis pāršķirstīt vēstures grāmatas lappuses, lai ārprātā nopūstos un teiktu: "Jau atkal!" Jau atkal cilvēks cilvēku dzen nežēlastībā, aizmirst, kāpēc vispār šajā pasaulē esam dzimuši un kādas vērtības nesam. Krievijas īstenotais karš Ukrainā ir kalpojis par atgādinājumu tam, kāpēc ikvienam no mums ir jānovērtē neatkarība, brīvība un ikviena tiesības, dzīvojot mūsdienu Latvijā un Eiropā. Vienlaikus šis gads ir bijis apliecinājums mūsu sabiedrības cilvēcībai, nesavtībai un ticībai labajam.

Cilvēktiesības, lai arī brīžam tik netaustāmas, piepeši ir gluži kā no jauna piedzimušas, jo uzskatāmi redzams, kā tās tiek pārkāptas tepat – netālu no Latvijas. Tāpēc ar vēl lielāku degsmi šajā gadā esam uzrunājuši un uzklauzījuši sabiedrību dažādu formātu aktivitātēs, jo apzināmies, ka tikai izglītots cilvēks pats var aizstāvēt savas tiesības un nepieļaut to aizskaršanu.

Komunikācijā būtisku lomu esam pievērsuši informācijas pieklūstamībai, pilnveidojot un padarot lietotājam daudz draudzīgāku tīmekļa mājaslapu, kā arī informatīvos materiālus un pasākumus.

Pandēmijas nogurdinātajā un kara šausmu iebiedētajā sabiedrībā būtiski saasinājusies vārda brīvības problemātika. Diemžēl cilvēku viedokļi aizvien biežāk pārtop naida runā. Cieņu aizskaroša bijusi pat atsevišķu Saeimas deputātu – tautas priekšstāvju – valoda, pārkāpjot jebkādas ētikas un labas pārvaldības standartus. Šis fakts arīdzan paskaidro un ieskicē, kāpēc gadu no gada cīnāmies par labu pārvaldību valsts un pašvaldību iestādēs. Atgādinu, ka laba pārvaldība ir tāda, kas nojauc šķēršļus, sniedz jēgpilnu atbalstu un ir balstīta abpusēji cieņpilnā attieksmē un empātijā.

2021. gadā plānotā bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveide reducējās uz bāriņtiesu reformu, kuras nepieciešamību atbalstījām. Taču rezultāts neatbilst gaidītajam. Bāriņtiesas ir būtiskā cilvēkresursu krīzē. Bērnu vislabākās intereses nevar tikt aizstāvētas, ja nav pašu aizstāvju vai tie ir vāji. Lēmumu pieņemšana jānodod tiesu varai piederīgai tiesu instancei – ģimenes tiesai, lai arī bērnam būtiskos jautājumos beidzot piešķirtu tiesas aizsardzību. Cenšoties problēmas novērst preventīvi, cilvēktiesības skatītas arī deinstitucionalizācijas kontekstā, meklējot risinājumus cilvēkus iekļaujošai dzīvei sabiedrībā. Rūpīgi esam vērtījuši esošo situāciju dažādās slēgta un daļēji slēgta tipa iestādēs, norādījuši uz pārkāpumiem un snieguši praktiskus ieteikumus situācijas uzlabošanai.

Mēs zinām, ka darba vēl ir daudz, taču jūtam, ka mūs dzird, redzam uzlabojumus daudzās jomās. Sastopamies arī ar jauniem un līdz šim vēl nepieredzētiem izaicinājumiem. Paldies, ka ieklausāties, paldies, ka jums nav vienalga, paldies, ka kopīgiem spēkiem tiecamies uz pilnību! Aicinu arī turpmāk vairot pilsonisko aktivitāti un izmantot brīvas un cieņpilnas sabiedrības iespējas!

Patiesā cieņā
tiesībsargs Juris Jansons

GADS SKAITĻOS

GADS SKAITĻOS

Viens no tiesībsarga pienākumiem ir izskatīt privātpersonu iesniegumus par labas pārvaldības vai cilvēktiesību pārkāpumiem. Saņemot iesniegumu, Tiesībsarga biroja darbinieki to izvērtē, vajadzības gadījumā sazinoties ar iesniedzēju, lai padziļināti izzinātu situāciju. Daudzos gadījumos cilvēkam var palīdzēt, sniedzot padomu par to, kā risināt konkrēto problēmu vai kurā iestādē vērsties. Tomēr, ja tiesībsargs (izvērtējot iesniegumu vai savas izpētes rezultātā) konstatē iespējamu sistēmisku problēmu vai nepilnības normatīvajā regulējumā, viņš var uzsākt pārbaudes lietu. Tajā tiesībsargs skaidro lietas apstākļus un sazinās ar atbildīgajām iestādēm. Ja tiesībsargs atklāj labas pārvaldības vai cilvēktiesību pārkāpumus, viņam ir tiesības sniegt rekomendācijas, lai aicinātu atbildīgās iestādes novērst pārkāpumus un uzlabot savu darbu. Ja problēma tiek ilgstoši ignorēta vai ja rekomendācijas nav devušas pozitīvu efektu, tiesībsargs var vērsties arī Satversmes tiesā.

Ja persona nevēlas iesniegt iesniegumu vai nav pārliecināta par to, ka viņas tiesības ir aizskartas, iespējams arī pieteikties konsultācijai. Tiesībsargs sniedz konsultācijas telefoniski, elektroniski un klātienē. Lai arī uz laiku pandēmijas ierobežošanas nolūkā klātienes konsultācijas nebija pieejamas, tiesībsargs tās atsāka 2022. gada 1. martā.

IESNIEGUMU SKAITS

Nodaļa	2020	2021	2022
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļa	815	981	804
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas Prevencijas daļa	4	6	1
Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļa	544	688	577
Bērnu tiesību nodaļa	245	260	238
Citi darbinieki	9	10	14
Kopā	1617	1945	1634

IESNIEGUMU TĒMAS

Tēma	2022 (n)	2022 (%)
Labas pārvaldības princips	272	14,26
Ieslodzīto tiesības	176	9,22
Tiesības uz taisnīgu tiesu	172	9,01
Tiesības uz veselības aizsardzību	123	6,45
Tiesības uz sociālo nodrošinājumu	108	5,66
Tiesības uz īpašumu	100	5,24
Spīdzināšanas, necilvēcīgas un pazemojošas apiešanās un sodīšanas aizliegums	90	4,72
Personas tiesiskais statuss	73	3,83
Diskriminācija	73	3,83
Tiesības uz darbu	68	3,56
Tiesības uz mājokli	68	3,56
Tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību	65	3,41
Tiesības uz izglītību	59	3,09
Bērna tiesības	46	2,41
Tiesības uz labvēlīgu vidi	35	1,83
Personu ar invaliditāti tiesības	18	0,94
Tiesības uz brīvību un drošību	15	0,79
Vārda un izteiksmes brīvība	11	0,58
Tiesības brīvi pārvietoties valsts teritorijā	3	0,17
Tiesības brīvi izbraukt no valsts un tajā atgriezties	3	0,17
Tiesības uz domu, apziņas un reliģijas brīvību	2	0,1
Tiesības vēlēties un tikt ievēlētiem	3	0,1
Tiesības uz dzīvību	1	0,05
Pulcēšanās brīvība	1	0,05
Tiesības pildīt valsts dienestu	1	0,05
Zinātniskās, mākslinieciskās un citādas jaunrades brīvība	1	0,05
Lūgums sniegt informāciju	208	10,9
Citi jautājumi	71	3,72
Nav piekritīgs tiesībsargam	37	1,94
Iesniegumi ar neskaidru saturu	6	0,31
Kopā	1908	100

ATBILDES UZ IESNIEGUMIEM (ja pārbaudes lieta netiek ierosināta)

Nodaļa	2022
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļa	242
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas Prevencijas daļa	3
Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļa	277
Bērnu tiesību nodaļa	116
Kopā	638

PĀRBAUDES LIETAS

Nodaļa	Ierosinātas pārbaudes lietas	Pabeigtas vai izbeigtas pārbaudes lietas
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļa	17	11
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas Prevencijas daļa	1	0
Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļa	29	20
Bērnu tiesību nodaļa	14	12
No tām – pēc savas iniciatīvas	10	
Kopā	61	43

SAŅEMTI SARAKSTES DOKUMENTI PĀRBAUDES LIETU IETVAROS

Nodaļa	2022
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļa	36
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas Prevencijas daļa	0
Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļa	85
Bērnu tiesību nodaļa	93
Kopā	214

TIESĪBSARGA REKOMENDĀCIJU IZPILDE

	2020	2021	2022
Rekomendācijas, par kuru izpildi saņemta informācija	92	123	108
Ievēroto vai daļēji ievēroto rekomendāciju skaits	76	94	78
Neievēroto vai procesā esošo rekomendāciju skaits	16	29	30
Ievēroto vai daļēji ievēroto rekomendāciju īpatsvars*	82,61 %	76,44 %	72,22 %
Rekomendācijas, par kuru izpildi nav informācijas vai kuru izpildei nav noteikts termiņš	74	64	65
Kopējais sniegto rekomendāciju skaits	166	187	173

KONSULTĀCIJAS

Konsultācijas	2020	2021	2022
E-pastā	1209	1778	967
Telefoniski	1245	1379	1407
Klātienē	105	3	52
Kopā	2559	3160	2426

JURIDISKO KONSULTĀCIJU TĒMAS

Tēma	2022 (n)	2022 (%)
Tiesības uz taisnīgu tiesu	371	13,12
Tiesības uz sociālo nodrošinājumu	253	8,95
Bērna tiesības	241	8,52
Personu ar invaliditāti tiesības	189	6,68
Labas pārvaldības princips	184	6,51
Tiesības uz izglītību	170	6,01
Tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību	100	3,54
Tiesības uz mājokli	90	3,18

*Skaitītas tikai tās rekomendācijas, par kurām ir saņemtas atbildes no atbildīgajām institūcijām.

Tiesības uz veselības aizsardzību	85	3,00
Spīdzināšanas, necilvēcīgas un pazemojošas apiešanās un sodīšanas aizliegums	84	2,97
Tiesības uz darbu	81	2,87
Tiesības uz īpašumu	78	2,76
Diskriminācija	62	2,19
Tiesības uz brīvību un drošību	39	1,39
Personas tiesiskais statuss	34	1,20
Tiesības uz labvēlīgu vidi	17	0,60
Vārda un izteiksmes brīvība	9	0,32
Ieslodzīto tiesības	9	0,32
Tiesības brīvi izbraukt no valsts un tajā atgriezties	4	0,14
Tiesības brīvi pārvietoties valsts teritorijā	2	0,07
Tiesības uz domu, apziņas un reliģijas brīvību	2	0,07
Tiesības vēlēties un tikt ievēlētiem	2	0,07
Tiesības uz efektīvu aizsardzības nodrošinājumu	2	0,07
Biedrošanās brīvība	1	0,04
Pulcēšanās brīvība	1	0,04
Zinātniskās, mākslinieciskās un citādas jaunrades brīvība	1	0,04
Lūgums sniegt informāciju	452	15,99
Citi jautājumi	164	5,80
Nav pietiekams tiesībsargam	80	2,83
Neskaidrs saturs	20	0,71
Kopā	2827	100

TIESĪBSARGA VIEDOKĻI UN ATZINUMI

	2022
Viedokļi Satversmes tiesai	19
Atzinumi valsts institūcijām par tiesību aktu projektiem	34

SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN DALĪBA PASĀKUMOS

	2022
Publikācijas	3352
Ziņas un preses relīzes	113
Ieraksti sociālajos medijos ("Twitter", "Facebook")	342
Tiesībsarga organizēti pasākumi, semināri, diskusijas	144
Dalība citu institūciju organizētajos pasākumos un diskusijās, lasītas lekcijas	321
Dalība darba grupās un komisijās	194
Izraidāmo ārzemnieku aptaujas	11

DISKRIMINĀCIJA UN TIESISKĀ VIENLĪDZĪBA

DISKRIMINĀCIJA UN TIESISKĀ VIENLĪDZĪBA

Tiesiskās vienlīdzības princips un diskriminācijas aizliegums kā pamattiesības ir nostiprinātas Satversmes 91. pantā un starptautisko tiesību dokumentos. Tiesiskā vienlīdzība nozīmē, ka nevienlīdzīga attieksme ir jāattaisno. Šis princips ir pārkāpts, ja attaisnojums ir nepietiekams vai nepieļaujams. Savukārt diskriminācija ir tiesiski nepieļaujama atšķirīga attieksme, aizskaršana, izslēgšana vai ierobežošana, kā arī norādījums diskriminēt, pamatojoties uz personas individuālām iezīmēm, piemēram, dzimumu, sociālo izcelsmi, invaliditāti, vecumu, pārliecību vai citiem apstākļiem. Lai konstatētu diskrimināciju, ir jābūt nepārprotamai cēloņsakarībai starp nelabvēlīgu izturēšanos un kādu no aizsargājamām individuālām iezīmēm. Diskriminācija var nozīmēt ne tikai dažādu attieksmi pret personām, kas atrodas līdzīgā situācijā, bet arī vienādu attieksmi, atrodoties dažādās situācijās.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā tiesībsargs saņēma 73 iesniegumus par dažādiem diskriminācijas aspektiem, kas būtiski neatšķiras no iepriekšējā pārskata perioda, kurā saņemti 68 iesniegumi. Salīdzinot ar 2020. gadu, kad bija 49 šādi iesniegumi, secināms, ka iedzīvotāji vairāk apzinās savas tiesības, to aizsardzības iespējas un nepieciešamību. Iedzīvotāji lūguši tiesībsarga palīdzību, norādot uz iespējamu diskrimināciju vai nepamatotu atšķirīgu attieksmi, saistībā ar mobingu, Covid-19 ierobežojumiem, kā arī kontekstā ar dzimumu, vecumu, invaliditāti un veselības stāvokli. Taču ne visos gadījumos tiesībsargs konstatēja nevienlīdzīgu attieksmi vai diskrimināciju.

Prakse liecina, ka par diskrimināciju kļūdaini mēdz uzskatīt gaidītajam neatbilstošu vai nevēlamu izturēšanos vai tiesisko regulējumu, kuram grūti piekrist un kas šķietami nepamatoti ierobežo. Būtisks “klupšanas akmens” šo pamattiesību izpratnē slēpjas pretestībā pieņemt, ka atšķirīga attieksme pret personām vienādās un salīdzināmās situācijās var būt arī attaisnojama, ja tās pamatā ir izņēmuma situācija, kurā ir identificējams leģitīms mērķis, un tā sasniegšanai izmantotie līdzekļi ir piemēroti un nepieciešami visai sabiedrībai. Tas pats attiecas uz tādas šķietami diskriminējošas situācijas attaisnošanu, kur personas atrodas būtiski atšķirīgās situācijās, bet pret tām izturas vienādi.

Tiesībsargs 2022. gadā ir īstenojis daudz izglītojošu aktivitāšu sabiedrības tiesībpratības veicināšanai par šīm pamattiesībām.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par Georga lentu lietošanas liegumu kafejnīcā

Tiesībsargs [nekonstatēja cilvēktiesību pārkāpumus](#), vērtējot iespējamu atšķirīgu attieksmi (diskrimināciju) patērētāju tiesību jomā, kas balstīta uz nacionāliem, etniskiem, vēstures interpretācijas aspektiem. Tiesībsargs atzina, ka Krievijas politiskā simbola – Georga lentes – izmantošana Latvijas sabiedrības šķelšanai ir nevēlama. Turklāt situācijās ar iespējamu konflikta eskalācijas potenciālu un apdraudējuma risku to lietošana var tikt ierobežota pat bez speciāla tiesiskā regulējuma, pamatojoties uz demokrātiskas un tiesiskas valsts principiem, objektīviem drošības apsvērumiem un tiesību normu sistēmisku un teleoloģisku interpretāciju.

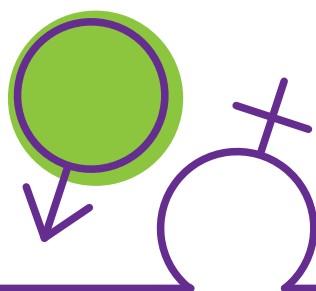
Par pakalpojumu sniegšanu citas Eiropas Savienības valsts pilsonim

Tiesībsargs [vērtēja situāciju](#), kurā Eiropas Savienības valsts pilsonis nevarēja izmantot citā Eiropas Savienības valstī iegūto autovadītāja apliecību, lai nomātu transportlīdzekli braukšanai Latvijā. Tika konstatēts tiešās diskriminācijas aizlieguma pārkāpums Eiropas Savienības pilsonības dēļ, jo nebija tiesiska pamata liegt saņemt šādu pakalpojumu.

Par tiesiskās vienlīdzības pārkāpumu sociālās stipendijas “Studēt gods” piešķiršanā

Tiesībsargs [vērtēja iespējamu tiesiskās vienlīdzības principa pārkāpumu](#) sociālās stipendijas “Studēt gods” piešķiršanā tikai tiem studentiem no daudzbērnu ģimenēm, kas uzsāka vai atsāka studijas 2021. gada 1. septembrī. Tiesībsargs atzina, ka atšķirīgai attieksmei valsts budžeta līdzekļu ietaupījuma rezultātā nav leģitīma mērķa, jo tobrīd nebija ieviesti vispārēji taupības pasākumi, daudzbērnu ģimeņu īpašu aizsardzību noteic normatīvie akti, visas daudzbērnu ģimenes, kurās jaunieši studē, ir vienādos un salīdzināmos apstākļos. Turklāt “Studēt gods” mērķis bija izveidot papildu atbalsta sistēmu tām daudzbērnu ģimenēm, kurām ģimenes valsts pabalsta reformas rezultātā rodas finansiāli zaudējumi.

DZIMUMU LĪDZTIESĪBA

DZIMUMU LĪDZTIESĪBA

Dzimumu integrācija nozīmē īstenot dzimumu līdztiesības perspektīvu visos līmeņos, politikās, programmās un projektos. Dzimumu līdztiesība ir sasniegta tikai tad, ja tiek nodrošinātas abiem dzimumiem nepieciešamās prasības, pieeja resursiem un varai. Katrā valstī situācija dzimumu līdztiesības jomā atšķiras. Latvijā ir veicināma sieviešu aktīvāka līdzdalība politikā, atbildīgos amatos, uzņēmumu valdēs un inženiertehniskajās profesijās. Savukārt starp vīriešiem ir veicināma aktīvāka iesaiste ģimenes dzīves pienākumos, kā arī, piemēram, pedagoga profesijā. Uzskati par lomu sadalījumu attiecībā uz dzimumiem joprojām ir samērā spēcīgi.

Latvijai jāturpina darboties, lai novērstu nevienlīdzību atalgojuma ziņā starp sievietēm un vīriešiem. Atbilstoši Eurostat [datiem](#) no Eiropas Savienības dalībvalstīm vislielākā darba samaksas atšķirība starp dzimumiem ir Latvijā, tā veido 22,3 %.

Latvijā nav izskausta vardarbība ģimenē un pret sievietēm. Kā secināts Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes veiktajā [aptauja par vardarbību](#), katra ceturtā sieviete un katrs piektais vīrietis 18–74 gadu vecumā ir pieredzējuši fizisku vai seksuālu vardarbību. Latvijā ir arī visaugstākais (1,15) slepkavību sieviešu dzimuma upuru skaits, ko izdarījušas ģimenes un radnieki.¹

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā notika vairākas izglītojošas diskusijas, kuras organizēja gan Sabiedrības integrācijas fonds, gan Labklājības ministrija sadarbībā ar sociālajiem partneriem. Vairākas diskusijas bija veltītas vienlīdzīgai darba samaksai sievietēm un vīriešiem, lai sagatavotos direktīvas par darba samaksas pārredzamību pārņemšanai (Direktīva, lai ar darba samaksas pārredzamības un izpildes mehānismu palīdzību nostiprinātu principu, ka vīrieši un sievietes par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu saņem vienādu darba samaksu).

¹ Eiropas dzimumu līdztiesības institūts EIGE. Sieviešu slepkavību novērtēšana Latvijā, 2022.

2022. gadā Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības Darba tiesību forumā viens no paneliem tika veltīts vienlīdzīgai un caurspīdīgai darba samaksaī. Šajā panelī Tiesībsarga biroja pārstāvis runāja par tiesībām iegūt informāciju par darba samaksu, nodrošinot dzimumu līdztiesību un salāgojot vairākus Eiropas Savienības normatīvos aktus.

Sabiedrības integrācijas fonda rīkotās diskusijās par dzimumu līdztiesības [vēsturi](#) un to, vai darba devējs mūs iedala vīriešos un sievietēs, [iesaistījās](#) arī Tiesībsarga biroja pārstāvis.

Pārskata periodā Tiesībsarga biroja juristi turpināja piedalīties gan nacionāla, gan starptautiska mēroga dzimumu līdztiesības darba grupās: Labklājības ministrijas Dzimumu līdztiesības komitejā un Eiropas Dzimumu līdztiesības darba grupā (Equinet Working group on Gender Equality). Equinet darba grupā uzmanība tika pievērsta dalībvalstu gatavībai pārņemt vairākas direktīvas, tostarp Direktīvu par darba samaksas pārredzamību un Direktīvu par vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē.

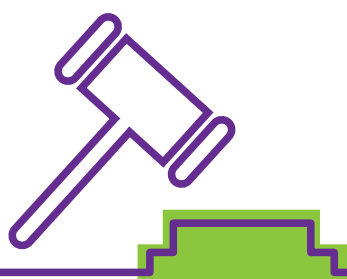
Direktīvai par vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē uzmanība tika pievērsta arī Labklājības ministrijas Dzimumu līdztiesības komitejā. Stereotipu jautājums tika aplūkots arī kādā no Dzimumu līdztiesības komitejas sēdēm, kad par pasākumiem stereotipu mazināšanai par sievietēm un vīriešiem piemērotām profesijām un nozarēm informēja Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras un Nodarbinātības valsts aģentūras pārstāvji. Pēc viņu paustā, projekta ietvaros jaunām sievietēm ir veicināta interese par digitālajām profesijām, un tā rezultātā 73 % dalībnieču pēc tam iekārtojušās darbā.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Dzimumu stereotipi un seksisms

Labklājības ministrijas Dzimumu līdztiesības komitejā Tiesībsarga biroja pārstāvis sniedza prezentāciju par dzimumu lomu stereotipiem un seksismu reklāmās. Tādējādi tika turpināta jau 2021. gadā aizsāktā diskusija par šo tēmu.

Seksisms reklāmās joprojām ir aktuāla problēma, vienlaikus tiesiskajā regulējumā nav skaidri noteikts, ka seksisms ir diskriminācija, tādēļ tas nav pieļaujams. Latvijā būtu rosināma diskusija par seksisma aizliegšanu reklāmās, jo pašregulācija ne vienmēr darbojas. Komentāros dalībnieki izteicās, ka stereotipu tēma būtu jāpaplašina arī uz medijiem. Tika pausts arī uzskats, ka seksisma tēma ir klātesoša arī jautājumos par bērna kopšanas atvaļinājuma piešķiršanu. Labklājības ministrija atzīmēja, ka iespējams veidot atsevišķu tikšanos par šo tēmu, apzinot pieredzi citās valstīs.

TIESĪBAS UZ TAISNĪGU TIESU

TIESĪBAS UZ TAISNĪGU TIESU

Tiesības uz taisnīgu tiesu ir demokrātiskas un tiesiskas valsts funkcionēšanas neatņemama sastāvdaļa. No tiesību uz taisnīgu tiesu pienācīgas nodrošināšanas lielā mērā ir atkarīga pārējo cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzība. Saskaņā ar Satversmes 92. pantu šīs pamattiesības ir garantētas ikvienam, un to plašais saturs konkretizējams kopsakarā ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantu, kā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru. Šīs tiesības arī nostiprinātas vairākos nacionālos un starptautiskos cilvēktiesību aizsardzības dokumentos.

Tiesībsargs ik gadu saņem personu iesniegumus par iespējamiem tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumiem pirmstiesas procesā un tiesvedības laikā dažādos procesos. No iesniegumiem var identificēt aktuālākos tiesību uz taisnīgu tiesu jautājumus, kas sabiedrībā raisījuši neapmierinātību un tiesu sistēmas kritiku, piemēram, pieeja tiesai, par personām nodrošinātās juridiskās palīdzības nepienācīgo kvalitāti, par tiesvedības nesamērīgo ilgumu un tiesu nolēmumu motivāciju. Lai gan sūdzības norāda uz vairākām šo tiesību nodrošināšanas problēmām, tomēr jāatzīst, ka Latvijas sabiedrībā ir paplašinājusies izpratne par tiesību uz taisnīgu tiesu saturu un savu tiesību aizsardzības nepieciešamību.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā par taisnīgas tiesas nodrošināšanas aspektiem Tiesībsarga birojā kopumā saņemti 172 iesniegumi, kas ir mazāk nekā iepriekšējā pārskata periodā – 245. Iesniegumos norādītās problēmas lielākoties jau iepriekš ir nonākušas tiesībsarga redzeslokā.

Analizējot 2022. gada un iepriekšējo gadu statistiku, atklājas, ka jautājumus par pieeju tiesai, juridiskās palīdzības sniedzēju rīcību, nolēmumu izpildi un nolēmumu pamatojumu ir vērojama tendence, ka ik gadu iesniegumos tie minēti arvien retāk. Piemēram, 2020. gadā uz nolēmuma pamatojuma tēmu uzmanība tika vērsta 34 iesniegumos, 2021. gadā – 13, savukārt pārskata periodā tā norādīta vien četros iesniegumos. Turpretim ir palielinājies tādu iesniegumu skaits, kuros pausta neapmierinātība ar, iespējams, netaisnīgu lietas izskatīšanu (2021. gadā šī tēma aktualizēta 34 iesniegumos, taču pārskata periodā – 42). Tiesa, šī statistika sniedz vien ieskatu par tiesībsargam adresētajiem jautājumiem, taču nepamato – šajā ziņā situācija Latvijā ir uzlabojusies vai pasliktinājusies, jo, lai par to spriestu objektīvi, katrs gadījums prasa individuālu izvērtējumu.

Iesniegumos vēl aizvien tiek uzsvērtā problemātika par ilgstošiem tiesvedības procesiem un, iespējams, nepareizi izvērtētiem pierādījumiem tiesvedībā. Atsevišķos gadījumos iesniegumos norādīti tiesību uz taisnīgu tiesu aspekti darba strīdos, kā arī nereti tiesībsargam lūgts sniegt informāciju par personai pieejamajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, izskaidrot normatīvajos aktos noteikto kārtību un pieņemtos nolēmumus. Turklāt personas iesniegumos vairākkārt norādījušas uz informācijas trūkumu par iespējam gūt atlīdzinājumu par iestādes prettiesiskas rīcības rezultātā nodarīto kaitējumu vai iestādes negatīvu lēmumu.

Pārskata periodā tiesībsargs sniedza vairākus priekšlikumus nozaru ministrijām un likumdevējam tiesību uz taisnīgu tiesu aspektā, piemēram: [atkārtoti aktualizēja](#) jautājumu par aizskartā mantas īpašnieka pārstāvības noformēšanu; [sniedza priekšlikumu](#) papildināt Kriminālprocesa likuma 631. pantu, lai nodrošinātu ikvienas personas efektīvu tiesību aizsardzību procesā par noziedzīgi iegūtu mantu; [sniedza viedokli](#) attiecībā uz automatizētu datu apstrādi un lēmuma pieņemšanu par administratīvā pārkāpuma lietvedības uzsākšanu. Tiesībsargs arī vērsa uzmanību uz [problēmu Administratīvās atbildības likumā](#), kurā nav noteiktas personas tiesības saņemt paša izvēlēta aizstāvja juridisko palīdzību. Tiesībsargs [lūdza](#) Saeimas atbildīgajai komisijai pārskatīt Ceļu satiksmes likuma 71. panta otro daļu, kas, iespējams, nepamatoti paredz atšķirīgus naudas sodu apmērus dažādiem administratīvā pārkāpuma subjektiem. 2022. gadā tiesībsarga redzeslokā arī nonāca jautājums par pārkāpumu, kas fiksēti ar tehniskajiem līdzekļiem, procesuālo izskatīšanas kārtību, un šajā sakarā tiesībsargs [vērsās](#) atbildīgajās institūcijās, kas [sniedza atbildes](#). 2022. gadā tiesībsargs izskatīja piecas pārbaudes lietas par iespējamu tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumu un to konstatēja tikai vienā lietā, proti, personai netika nodrošināta lietas savlaicīga izskatīšana.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā

Izskatot [pārbaudes lietu Nr. 2021-42-27F](#), tiesībsargs [atzina](#), ka civillietas izskatīšana pēc būtības nav pabeigta 14 gadus un galīgais nolēmums nav stājies spēkā pat pēc vairākkārtējas lietas skatīšanas kasācijas kārtībā tiesu pieļauto kļūdu dēļ. Būtiski norādīt, ka Augstākā tiesa uz pieļautajām kļūdām norādīja vairākas reizes, taču apgabaltiesa to atkārtoti neņēma vērā un pieļāva tos pašus trūkumus, kas bija pamats iepriekšējo tiesas spriedumu atcelšanai. Līdz ar to tiesībsargs secināja, ka ir aizskartas personai Satversmes 92. pantā garantētās pamattiesības, un to informēja par tiesībām vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību par kaitējuma atlīdzināšanu.

TIESĪBAS UZ TAISNĪGU TIESU PIRMSTIESAS PROCESĀ

Tiesību uz taisnīgu tiesu nodrošinājums ir ļoti būtisks arī pirmstiesas procesā. Tas ietekmē personas iespējas aizsargāt savas tiesības gadījumos, kad likums neparedz iespējas konkrēto jautājumu izskatīt tiesā vai tās ir ierobežotas. Par tiesisku un demokrātisku var saukt tikai tādu valsti, kurā personas var paļauties uz tiesībsargājošo iestāžu likumīgu, objektīvu un efektīvu darbību.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Attiecībā uz iesniegumiem par pirmstiesas kriminālprocesu atzīmējams, ka to skaits, salīdzinot ar iepriekšējiem diviem gadiem, ir būtiski samazinājies, tomēr iesniegumos paustās problemātikas tendences nav mainījušās. Ja 2020. gadā tika saņemts 81 iesniegums, bet 2021. – 76, tad 2022. gadā par pirmstiesas kriminālprocesu saņemti tikai 35 iesniegumi.

Visvairāk to bija par procesa virzītāja rīcību, lēmumiem un izmeklēšanas darbībām.

Tiesībsarga dienaskārtībā ir nonākuši arī vairāki gadījumi, kuri skar mantisko jautājumu risināšanu kriminālprocesā, tai skaitā par noziedzīgi iegūtu mantu, un par kuriem tiesībsargs ir sniedzis atzinumus, kā arī saņēmis lūgumus sniegt viedokli Satversmes tiesai.

Vērtējot izskatītos iesniegumus, visbiežāk personas norāda, ka valsts amatpersonas nepamatoti pieņēmušas vai arī nav pieņēmušas kādu būtisku procesuālu lēmumu, vai nav veikušas pilnvērtīgai izmeklēšanai nepieciešamās darbības. Norādīts arī uz amatpersonu liegumu iepazīties ar lietas materiāliem un izgatavot to kopijas. Personas sūdzas arī par juridiskās palīdzības nepieejamību vai kvalitāti.

Pārskata periodā Tiesībsarga biroja pārstāvji aktīvi iesaistījās tiesiskā regulējuma pilnveidē, paužot savus priekšlikumus Kriminālprocesa likuma, Krimināllikuma un citu normatīvo aktu uzlabošanai, tajā skaitā normu, kas paredz noteikt personai atbildību/sodu par dažādām darbībām (piemēram, paplašinot kriminālprocesā aizskartā mantas īpašnieka/labticīgā ieguvēja tiesības procesā par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu vai paredzot kriminālatbildību par transportlīdzekļa vadīšanu reibumā).

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par pienākumu iesniegt valsts valodā sastādītus un tulkotus dokumentus

[Pārbaudes lietā Nr. 2020-48-4AD](#) tiesībsargs secināja, ka aizskartā mantas īpašnieka pienākums iesniegt dokumentus valsts valodā vai nodrošināt to apliecinātus tulkojumus pārkāpj tiesības uz taisnīgu tiesu, un [aicināja Tieslietu ministriju](#) šo pārkāpumu novērst, nodrošinot pietiekamu Kriminālprocesa likuma normu skaidrību. Tomēr [Tieslietu ministrija nepiekrīta](#) šim secinājumam, uzstājot, ka paša aizskartā mantas īpašnieka interesēs ir iesniegt procesa virzītājam skaidri saprotamus, uz konkrēto jautājumu attiecināmus, tai skaitā valsts valodā tulkotus, dokumentus.

Mantas aresta termiņa pārkāpums

[Pārbaudes lietā Nr. 2022-29-16B](#) tiesībsargs konstatēja personas pamattiesību ierobežojuma – mantas aresta – termiņa pārkāpumu, jo no pamata kriminālprocesa izdalītais process par noziedzīgi iegūtu mantu tika nosūtīts izskatīšanai tiesai, pārkāpjot likumā noteikto termiņu. Tika konstatēts tiesību uz īpašumu pārkāpums procesuālā aspektā.

Tieslietu ministrija atzina konstatēto likuma normu piemērošanas problemātiku, apņēmoties iekļaut rokasgrāmatā skaidrojumu par kriminālprocesa normu piemērošanu atbilstoši cilvēktiesībām. Tomēr solītā atbilde pēc būtības no Tieslietu ministrijas nav saņemta.

Iekšējo uzraudzības mehānismu efektivitāte

Tiesībsargs regulāri turpina saņemt iesniegumus, kuros izteikta neapmierinātība ar iekšējo uzraudzības mehānismu pirmstiesas kriminālprocesā, proti, saistībā ar to objektivitāti, savlaicīgumu un rūpību. Vairāku pārbaudes lietu ietvaros tiesībsargs atzina likumā nostiprinātos uzraudzības mehānismus kā pietiekami efektīvus, piemēram, [pārbaudes lietā Nr. 2021-50-4AB](#) u. c. Vienlaikus jāuzsver – tas vien, ka persona nepiekrīt amatpersonu sniegtajai argumentācijai vai pārbaudes rezultātam, pats par sevi vēl nenozīmē, ka šis uzraudzības mehānisms ir bijis neefektīvs.

Par viena administratīvā pārkāpuma vairākkārtēju fiksēšanu ar tehniskiem līdzekļiem

Tiesībsargs, ņemot vērā masu medijos aktualizējušos jautājumu par vairākkārtēju transportlīdzekļa īpašnieka (valdītāja, turētāja) vai vadītāja sodīšanu par derīgas obligātās civiltiesiskās apdrošināšanas polises vai valsts tehniskās apskates neesamību, 2022. gadā pievērsās jautājumam par pārkāpumu, kas fiksēti ar tehniskajiem līdzekļiem, izskatīšanas procesuālo kārtību.

Tiesībsargs [vērsās](#) atbildīgajās institūcijās, lūdzot sniegt viedokli, vai šādu lietu kategorijās, kad pārkāpums fiksēts ar tehniskajiem līdzekļiem, neapturot transportlīdzekli, ir iespējams ieviest citādu procesuālo izskatīšanas kārtību un saīsināt lietu izskatīšanas termiņus, lai persona par izdarīto pārkāpumu tiktu informēta savlaicīgi. Ministrijas sniedza [atbildes](#) uz tiesībsarga vēstuli, pēc kuru analīzes tiesībsargs 2023. gadā ir apņēmies organizēt diskusiju.

NOLĒMUMU IZPILDE

NOLĒMUMU IZPILDE

Nolēmumu izpilde ir viena no pamatgarantijām, ko ietver Satversmes 92. pants. Taisnīgas tiesas jēdziens ietver arī tiesības prasīt, lai valsts nodrošina efektīvu tiesas nolēmumu izpildi, jo pretējā gadījumā visas pārējās taisnīgas tiesas garantijas ir bezjēdzīgas, ja persona, kas tiesā panākusi taisnību, nevar to īstenot praksē.

Tiesībsargs ik gadu saņem personu iesniegumus par iespējamiem tiesību uz efektīvu nolēmumu izpildi pārkāpumiem, kā arī sūdzības par zvērinātu tiesu izpildītāju rīcību un lēmumiem nolēmumu izpildē. Neraugoties uz šīm sūdzībām, gadu gaitā situācija nolēmumu izpildē ir uzlabojusies. Uzmanība pastiprināti tiek pievērsta gan sabiedrības, it īpaši parādnieku, izglītošanai, un par to liecina arī pēdējo gadu laikā vismazāk saņemto iesniegumu skaits, gan arī tiesiskā regulējuma pilnveidošanai, jo nolēmumu izpildei ir jābūt efektīvai ne tikai piemērošanas praksē, bet arī normatīvajā regulējumā.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā tiesībsargs saņēma sešus iesniegumus, kas attiecas uz sūdzībām par nolēmumu izpildi kā tādu, savukārt 20 iesniegumi bija saistīti ar sūdzībām par zvērinātu tiesu izpildītāju darbībām vai pieņemtajiem lēmumiem. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem tas ir mazākais iesniegumu skaits nolēmumu izpildes jomā, jo 2021. gadā bija 40 iesniegumu, bet 2020. gadā – 52. Ar katru gadu saņemto iesniegumu skaits šajā jomā samazinās, kas varētu būt saistāms ar tiesībsarga regulāro skaidrojošo darbu parādnieku tiesību un likumīgo interešu aizsardzībai.

Vienlaikus joprojām ļoti daudz konsultāciju tiek sniegts mutiski (gan klātienē, gan telefoniski) un elektroniskā pasta atbilžu formā. Kā jau ierasts pēdējos gados, šāda veida konsultācijas arvien ir izplatītākas par rakstveida iesniegumiem.

Saņemto iesniegumu raksturs kopumā neizgaismo jaunas sistēmiskas problēmas normatīvajā regulējumā vai tā piemērošanas praksē. Sūdzībās norādītās problēmas lielākoties jau iepriekš ir nonākušas tiesībsarga redzeslokā. Lielāko daļu no iesniegumiem un konsultācijām joprojām veido tieši parādnieku sūdzības par tiesu izpildītāju rīcību, vēršot piedziņu uz ienākumiem un nesaglabājot likumā noteiktos naudas līdzekļus. Atbildēs iesniedzējiem tiek sniegta informācija par tiesisko regulējumu un pieejamajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Par personu aizturēšanu un nogādāšanu brīvības atņemšanas iestādē

2022. gadā aktualizējās dažādi jautājumi, kas saistīti ar tiesas nolēmumu izpildi, kad personai piespriesta brīvības atņemšana un Valsts policijai nosūtīta informācija par tās aizturēšanu un nogādāšanu brīvības atņemšanas iestādē. Lielākoties iesniegumos tika izteiktas sūdzības par laika periodu, kādā personas tika aizturētas pēc galīgā tiesas nolēmuma spēkā stāšanās. Par aktuālajiem jautājumiem saistībā ar tiesas nolēmumu izpildi tika [informēta](#) Valsts policija, lūdzot sniegt ziņas par kārtību, kādā tie tiek izpildīti.

Valsts policija [norādīja](#), ka nesaskata nepieciešamību mainīt tiesas nolēmumu izpildes kārtību. Tomēr neilgi pēc tam sabiedriskajos medijos tika publiskota informācija par gadījumu, kad tiesas nolēmums nav izpildīts vairāk nekā divus gadus. Par to cietusī persona vērsās arī pie tiesībsarga, pēc kā Valsts policija informēja tiesībsargu par konkrētajā gadījumā veikto pārbaudi un tās rezultātiem.

Tā kā tiesas nolēmumu izpildei ir jābūt efektīvai arī brīvības atņemšanas soda piemērošanas gadījumā, tiesībsargs sekos līdzi turpmākajām darbībām, lai uzlabotu šāda veida tiesas nolēmumu izpildi.

TIESĪBAS UZ BRĪVĪBU UN DROŠĪBU

TIESĪBAS UZ BRĪVĪBU UN DROŠĪBU

Tiesības uz brīvību plašākā nozīmē ietver, piemēram, brīvību lemt, kur persona vēlas pārvietoties, bet tiesības uz drošību ir brīvība no valsts vai citu subjektu iejaukšanās personas integritātē.

Tiesības uz brīvību un drošību var tikt ierobežotas likumā noteiktā kārtībā un apjomā. Brīvības atņemšana ir attaisnojama vienīgi tad, ja tā atņemta likumā noteiktos gadījumos un kārtībā. Tai ir jābūt pamatotai, tā nevar notikt patvaļīgi. Tiesības uz brīvību ietver arī nosacījumu, ka persona nevar tikt turēta nebrīvē bez tiesas sprieduma, neesot attiecīgam pamatojumam. Valstij ir pozitīvs pienākums darīt visu iespējamo, lai persona tiktu pakļauta tiesas procesam saprātīgā termiņā. Personai ir jābūt saprotamiem iemesliem, kādēļ viņai ir ierobežota brīvība.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Tiesībsargs 2022. gadā ir saņēmis 15 iesniegumus par jautājumiem, kas skar tiesības uz brīvību. Saņemto iesniegumu skaits turpina samazināties, salīdzinot ar 2021. (29 iesniegumi) un 2020. gadu (46).

No kopskaita divi iesniegumi saņemti par piespiedu ievietošanu psihoneiroloģiskajā slimnīcā, trīs – par ārzemnieku aizturēšanu, viens – par apcietinājuma piemērošanu pirmstiesas kriminālprocesā, bet vēl septiņi iesniegumi bija saistīti ar citiem jautājumiem. Izskatot šos iesniegumus, sistēmiskas problēmas netika konstatētas.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Lēmuma par apcietinājuma piemērošanu pamatotība

Saņemto iesniegumu vidū 2022. gada nogalē ir aktualizējies jautājums par tiesas nolēmumos iekļauto motivāciju, kad personai tiek piemērots bargākais no iespējamajiem drošības līdzekļiem – apcietinājums, lai būtu skaidri apcietināšanas iemesli, turklāt lēmums tiktu balstīts faktos atbilstoši individuāliem apstākļiem. Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākās lietās pret Latviju iepriekš ir konstatējusi, ka lēmumi par apcietinājuma periodisko kontroli ir tipveida un pamatoti ar vispārīgām frāzēm, šādu praksi atzīstot par nepieļaujamu. Vēlākos gados situācija mainījās, un tiesu nolēmumu kvalitāte būtiski uzlabojās.

Tiesībsargs ir ierosinājis vairākas pārbaudes lietas, kuru ietvaros tiks vērtēts, vai tiesas nolēmumos iekļautā motivācija ir pietiekama, lai pamatotu drošības līdzekļa – apcietinājuma – nepieciešamību, un cilvēktiesībām atbilstoša.

Brīvības atņemšanas soda izpilde

Tiesībsargs turpina saņemt iesniegumus no ieslodzītajām personām sakarā ar pirmstermiņa atbrīvošanās jautājumiem vai viedokli par tiesas nepareizi piemērotu vai saskaitītu brīvības atņemšanas sodu.

Tiesībsargs atgādina, ka šādu jautājumu risināšana nav viņa, bet gan tiesas, kompetencē, un iespēju robežās sniedz informāciju par aktuālo tiesisko regulējumu un personām pieejamajiem tiesību aizsardzības mehānismiem.

TIESĪBAS UZ VĀRDA BRĪVĪBU

TIESĪBAS UZ VĀRDA BRĪVĪBU

Ar tiesībām uz vārda brīvību sākas demokrātija, un vārda brīvība ir vitāli nepieciešama, lai demokrātija pilnvērtīgi darbotos. Tiesības uz vārda brīvību nostiprinātas Satversmes 100. pantā. Demokrātiskā sabiedrībā vārda brīvības robežas ir plašas, jo nepieciešama diskusija par valdības lēmumiem, dažādiem sabiedrības procesiem, ieskaitot jūtīgas tēmas. Kā norādījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, vārda brīvība ietver arī izteikumus, kas ir asi, šokējoši un kādai sabiedrības daļai nepieņemami. Tomēr ne visi šokējošie izteikumi būs pieļaujami. Iespējams, daļa no tiem būs uzskatāma par naida runu, kas ir nepieņemama un izskaužama.

Naida runa, kas vērsta pret vienu no kādas mazaizsargātas grupas pārstāvjiem, būtībā aizskar visu konkrēto cilvēku grupu kopumā. Paužot naida runu, tiek apdraudētas demokrātiskās vērtības un plurālisms. Politikiem jābūt tiem, kas rāda priekšzīmi visai sabiedrībai, un viņu izteicienos naida runa, godu un cieņu aizskaroša attieksme pret kādu sabiedrības grupu nav pieļaujama. Diemžēl nereti jāsecina pretējais. Joprojām ir politiķi, kas domā nevis par sabiedrības saliedētības veicināšanu, bet par to, kā atkārtoti tikt ievēlētam. Savtīgu mērķu labā tiek izmantoti atsevišķos sabiedrības pārstāvjos pastāvoši aizspriedumi.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Milzīgs trieciens civilizētajai pasaulei 2022. gada 24. februārī bija ziņa par to, ka Krievija, pārkāpjot starptautiskās tiesības, ir iebrukusi Ukrainā. Ik dienu medijos varēja iepazīties ar šausminošām kara ainām un Krievijas pastrādātiem kara noziegumiem pret Ukrainas civiliedzīvotājiem un civilo infrastruktūru, kas turklāt vēl nav rimušies. Neraugoties uz to, bija cilvēki, kas izteica un joprojām pauž atbalstu Krievijai un tās pastrādātajiem kara noziegumiem. 2022. gadā tiesībsargs no Valsts drošības dienesta saņēma 44 materiālus ar lūgumu izvērtēt, vai izteikumi ietilpst vārda brīvības robežās. Ieskatam – 2021. gadā no Valsts drošības dienesta izvērtēšanai tika saņemti astoņi, bet 2020. gadā – trīs materiāli.

Iepazīstoties ar materiāliem, tika novērots, ka cilvēki ilgstoši bija patērējuši Krievijas propagandas mediju saturu. Tika izteikts atbalsts Kremļa propagandai un Krievijas iebrukumam Ukrainā. Daļa komentētāju izteica neticību Krievijas pastrādātajiem kara noziegumiem, apgalvojot, ka, piemēram, zvērības Bučā pastrādājuši paši ukraiņi. Savukārt citi ģirgājās un trivializēja notikumus Ukrainā, minot, ka tāda ukraiņu valoda un tauta vispār nepastāv. Bija arī komentētāji, kas puda skaidru atbalstu Krievijas iebrukumam un armijas nežēlastībai, apgalvojot, ka tas bijis nepieciešams, lai likvidētu Ukrainā fašismu. Daļa iedzīvotāju, neraugoties uz valdības norādījumiem, 10. maijā Rīgā bija pulcējušies pie tā dēvētā Uzvaras pieminekļa, lai noliktu ziedus un izteiktu atbalstu Krievijai. Neapmierinātība tika pausta arī saistībā ar šī pieminekļa demontāžu. Netrūka arī verbāli izteiktas agresijas pret latviešiem, uzsverot, ka latvieši ir fašisti un pelnījuši līdzīgu likteni kā ukraiņi. Atsevišķas personas ilgstoši internetā ievietoja saturu, kas atbalstīja Krievijas iebrukumu Ukrainā, izplatīja dezinformējošus vēstījumus par Latviju, vienlaikus iekļaujot tajā naida runu. Tika atskaņots jau ilgstoši no Kremļa dzirdētais naratīvs par Latviju kā neizdevušos valsti.

Pārskata periodā tiesībsargs saņēma 11 iesniegumus no iedzīvotājiem ar lūgumu izvērtēt naida runas izteikumus pret LGBT kopienu sociālajā tīklā "Facebook". Dažiem iedzīvotājiem bija jautājumi, ko drīkst dzēst sociālie tīkli un vai tā netiek uzskatīta par cenzūru. 2021. gadā tika saņemti 28 iesniegumi no iedzīvotājiem par tiesībām uz vārda brīvību, bet 2020. gadā – 19. Tiesībsarga pārstāvji piedalījās Saeimas komisiju sēdēs, kurās tika skatīti likumprojekti, kas tieši vai pastarpināti ietekmē tiesības uz vārda un pulcēšanās brīvību.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par administratīvo atbildību par naida runu

Latvijas normatīvajā regulējumā ir noteikta kriminālatbildība par naida runu. Tomēr publiskajā telpā nereti sastopami izteikumi, kas būtu uzskatāmi par naida runu, bet par kuriem nebūtu piemērojama kriminālatbildība. Dažādu diskusiju ietvaros [tiesībsargs uzsvēra](#) administratīvās atbildības nepieciešamību par naida runu.

Par būtisko kaitējumu

Jau 2019. gadā tiesībsargs uzsāka diskusiju, uzskatot, ka nepieciešams grozīt Krimināllikuma 150. pantu, no tā izslēdzot noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmi – nepieciešamību identificēt būtisku kaitējumu sociālā naida kurināšanas lietās. Arī 2022. gadā tika turpināts aktualizēt šo jautājumu, piemēram, [uzstājoties](#) ar priekšlasījumu Rīgas Stradiņa universitātes konferencē, kurā vērsta uzmanību, ka personai ir tiesības paļauties, ka viņa tiks pasargāta ne vien nepamatota tiesību uz īpašumu aizskāruma gadījumā, bet arī tad, ja kaitējums nodarīts citām pamattiesībām.

TIESĪBAS PIEDALĪTIES
VALSTS UN PAŠVALDĪBU DARBĪBĀ,
PILDĪT VALSTS DIENESTU

TIESĪBAS PIEDALĪTIES VALSTS UN PAŠVALDĪBU DARBĪBĀ, PILDĪT VALSTS DIENESTU

Satversmes 101. pantā ikvienam Latvijas iedzīvotājam ir garantētas tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu. Šīs tiesības ietver ne tikai katra iedzīvotāja tiesības vēlēties un tikt ievēlētam, bet arī tiesības aktīvi iesaistīties valsts un pašvaldību līmenī lemjamo jautājumu apspriedē. Tiesībsargam adresēto iesniegumu skaits par minēto tiesību ierobežošanu ik gadu nav liels, un lielākā daļa sūdzību saņemta par ierobežojumiem balsot ieslodzījuma vietās.

Iedzīvotāju līdzdalības veicināšanai Saeima 2022. gadā ir pieņēmusi Pašvaldību likumu, kura VI nodaļā ir noteikti būtiski sabiedrības iesaistes pašvaldību darbā veidi. Tiem turpmāk būtu jāsekmē efektīvs, atklāts un atbildīgs pašvaldības darbs un tā atbilstība iedzīvotāju interesēm.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā Tiesībsarga birojā saņemto iesniegumu skaits par šo tēmu ir samazinājies – saņemti divi iesniegumi par tiesību vēlēties iespējamo ierobežojumu, kā arī viens iesniegums par tiesību pildīt valsts dienestu ierobežojumu.

Ņemot vērā, ka 2022. gads bija Saeimas vēlēšanu gads, tiesībsargs kā savu prioritāti noteica vēlēšanu procesa norises novērošanu ieslodzījuma vietās un psihoneiroloģiskajās slimnīcās, kā arī sabiedrības izglītošanu pilsoniskās līdzdalības jautājumos. Tiesībsargs arī lasīja vēlēšanu pratības lekcijas vidusskolu jauniešiem un piedalījās publiskajās diskusijās, aktualizējot līdzdalības nozīmi vēlēšanās.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par 14. Saeimas vēlēšanu norises novērošanu

Pārskata periodā tiesībsargs veica nevalstisko organizāciju, kas pārstāv personu ar invaliditāti tiesības, aptauju ar mērķi pirms 14. Saeimas vēlēšanām identificēt tās grūtības un situācijas, kas liedza vai ierobežoja personām ar invaliditāti pilnvērtīgi piedalīties vēlēšanās. 2022. gada jūnijā tiesībsargs [tikās ar Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētāju](#), lai pārrunātu cilvēku ar invaliditāti pieeju vēlēšanu procesam un pilnvērtīgas līdzdalības iespējas gaidāmajās Saeimas

vēlēšanās, tostarp vēlēšanu iecirkņu pieejamību un informācijas par vēlēšanu procesu pieklūstamību. Tikšanās laikā tāpat tika pārrunāta tiesībsarga iepriekšējos gados sniegto rekomendāciju izpilde.

2022. gada 1. oktobrī, 14. Saeimas vēlēšanu dienā, Tiesībsarga biroja darbinieki novēroja vēlēšanu norisi gandrīz visās Latvijas psihoneiroloģiskajās slimnīcās, kā arī vairākās ieslodzījuma vietās un atsevišķos vēlēšanu iecirkņos. Papildus tam novērotāji arī aptaujāja atsevišķus pacientus, ieslodzītās personas, slimnīcu un cietumu darbiniekus.

Kopumā konstatēts, ka vēlēšanu process tika organizēts veiksmīgi, tomēr arī secināts, ka nepieciešams veikt vairākus uzlabojumus, lai nodrošinātu visu personu pilnvērtīgu dalību vēlēšanās. Piemēram, vajadzētu nodrošināt materiālu par Saeimas vēlēšanām savlaicīgu pieejamību pietiekamā skaitā, plašāku informāciju personām ar invaliditāti pieejamos formātos, tai skaitā vieglajā valodā, kā arī iespēju izmantot uzticības personas palīdzību vēlēšanu procesā.

Par likumprojektu “Valsts aizsardzības dienesta likums”

Tiesībsargs 2022. gadā publiski puda kritiku, kā arī [vērsās](#) Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijā par Aizsardzības ministrijas izstrādāto likumprojektu “Valsts aizsardzības dienesta likums”, norādot, ka tajā nav analizēti būtiski konceptuāli jautājumi, kas skar vairākas Latvijas iedzīvotāju cilvēktiesības, to skaitā arī tiesības uz privāto dzīvi, tiesības pildīt valsts dienestu, domu un uzskatu brīvību, dzimumu līdztiesību un sociālo nodrošinājumu. Tiesībsargs puda viedokli, ka šiem jautājumiem jābūt rūpīgi izdiskutētiem likumdošanas procesā, skaidri atspoguļotiem likuma izstrādes materiālos, kā arī skaidrotiem plašākā komunikācijā ar sabiedrību.

TIESĪBAS UZ ĪPAŠUMU

TIESĪBAS UZ ĪPAŠUMU

Tiesības uz īpašumu ir cilvēka pamattiesības, kuras aizsargā Satversmes 105. pants. Tiesības uz īpašumu ir būtiskas ikviena cilvēka tiesības, jo lielā mērā no to īstenošanas ir atkarīga cilvēka labklājība. Šo tiesību īstenošana nozīmē īpašnieka pilnīgu varu pār lietu – tiesisku spēju lietu faktiski valdīt, lietot un iegūt no tās visus iespējamus labumus. Tomēr tās nav absolūtas. Valsts var ierobežot personas tiesības uz īpašumu likumā noteiktā kārtībā. Ja personas tiesības tiek ierobežotas, šim ierobežojumam ir jābūt samērīgam.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā tiesībsargs saņēma 86 iesniegumus saistībā ar tiesībām uz īpašumu (2021. un 2020. gadā attiecīgi 52 un 65 iesniegumus). To skaita pieaugums liecina, ka iedzīvotāji arvien vairāk apzinās savas tiesības, interesējas par tām un cenšas darboties savu tiesību aizsardzībai. Iedzīvotāji pie tiesībsarga lielākoties vērsušies individuālu aizskārumu gadījumos, piemēram, par īpašuma robežām, vēsturisku netaisnību īpašuma atgūšanā, piekļuves īpašumam nodrošināšanu, kopīpašuma dalīšanu, būvvaldes, Valsts zemes dienesta, Valsts ieņēmumu dienesta rīcību, nodokļu jautājumiem, īpaši par iedzīvotāju ienākuma nodokļa un nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinu un piemērošanu. Vairāku personu sūdzības tiesībsargs saņēma par akciju sabiedrības “Sadales tīkls” jaunā tarifu projekta nesamērīgumu.

Jau iepriekš tiesībsargs ir [vērtējis](#) valsts rīcību saistībā ar bezmantinieka mantas apsaimniekošanu un komunālo maksājumu izdevumu segšanu, bet 2022. gadā saņemta sūdzība par valsts rīcību ar zemesgrāmatā neierakstītu bezmantinieku mantu, ko risināšot 2023. gada vasarā plānotie grozījumi normatīvajos aktos.

Ievērojams skaits iesniegumu par īpašuma tiesību iespējamo aizskārumu skar privāto tiesību jomu, tādēļ tiesībsargs šādas situācijas pēc būtības nevar vērtēt, tomēr var sniegt ieteikumu iespējamam risinājumam. Lielākoties likumu nezināšana un termiņu nokavējums vai cita nepareiza rīcība ir novedusi pie īpašumu vai naudas līdzekļu zaudējuma. Tādējādi iedzīvotājiem ir svarīgi apzināties, ka viņu pašu aktīva un savlaicīga rīcība, iespējams, piesaistot juridiskās palīdzības sniedzēju, var sekmēt situācijas veiksmīgu atrisinājumu.

Par pienākumu pļaut zāli personas nekustamajā īpašumā

Tiesībsargs [atzina](#) par nesamērīgu ar Jūrmalas valstspilsētas domes saistošajiem noteikumiem personai uzlikto pienākumu pļaut zāli savā nekustamajā īpašumā, nepieļaujot, ka tās garums pārsniedz 15 centimetrus. Proti, pašvaldība nebija vērtējusi, vai iespējams diferencēt nekustamajos īpašumos pieļaujamo zāliena garumu atkarībā no tā, vai īpašums ir nožogots, vai atrodas dažādās teritorijas plānojuma funkcionālajās zonās.

Par pienākumu kopt novadgrāvi

Tiesībsargs izskatīja pārbaudes lietu par personas pienākumu kopt novadgrāvi, kas atrodas nekustamajam īpašumam piegulošā publiskā lietošanā esošā teritorijā. Tiesībsargs secināja, ka grāvis, kas atrodas ceļa nodalījuma joslā un kā mākslīgi veidota ūdens novadīšanas ietaise kalpo dažādiem hidroloģiskiem mērķiem, ir atzīstams par meliorācijas sistēmas sastāvdaļu un to kopt ir Rīgas valstspilsētas pašvaldības pienākums.

Par IIN maksāšanas pienākumu no laimesta

No īpašuma tiesību viedokļa pārskata gadā ir saņemtas vairākas sūdzības no privātpersonām par valsts uzlikto pienākumu maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli no azartspēļu laimestiem, neņemot vērā, ka ar laimestu nav gūts ienākums, bet ciesti zaudējumi. Lai arī tiesībsargs nekonstatēja īpašuma tiesību pārkāpumu, tomēr nākotnē šī tēma sabiedrībā varētu raisīt diskusiju taisnīguma aspektā, kas likumdevējam būs jāvērtē.

TIESĪBAS UZ DARBU

TIESĪBAS UZ DARBU

Darbs šā jēdziena plašākā izpratnē ir ne vien personas iztikas avots, bet arī nozīmīgs individualitātes un pašizpausmes elements. Izvēlēta nodarbošanās palīdz indivīdam attīstīt savu personību, kā arī iekļauties sabiedrībā un aktīvi piedalīties tās dzīvē.

Personas pamattiesības, kas attiecas uz nodarbinātību, ir ietvertas Satversmes 106., 107. un 108. pantā. Nodarbināto tiesības regulē arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām, Eiropas Savienības Pamattiesību harta, Pārskatītā Eiropas Sociālā harta un citi Latvijai saistoši starptautisko tiesību akti.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Statistikas dati par tiesībsarga saņemtajiem iesniegumiem liecina, ka, salīdzinot ar 2020. un 2021. gadu, ar nodarbinātību saistīto jautājumu aktualitāte 2022. gadā nav būtiski mainījusies. Personas bieži vēršas pie tiesībsarga arī ar tādiem iesniegumiem, kas ir saistīti ar nodarbinātību, bet pēc būtības neietilpst tiesībsarga kompetencē. Atbildot uz šādiem iesniegumiem, tiesībsargs paskaidro savas kompetences robežas un, ja iespējams, sniedz personai informāciju par tai pieejamiem tiesību un interešu aizsardzības līdzekļiem.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par personas ar invaliditāti diskrimināciju un bosingu darba vietā

Tiesībsargs [pārbaudes lietā Nr. 2022-17-26F](#) izvērtēja situāciju, kurā Nodrošinājuma valsts aģentūra uzteica darba līgumu personai ar invaliditāti.

Tiesībsargs konstatēja, ka šis darbinieks netika diskriminēts un starp darbinieku un viņa tiešo vadītāju pastāvējušais konflikts, kas saistīts ar darbinieka darba sniegumu, neliecina par mobingu vai bosingu. Tomēr tiesībsargs secināja, ka darba devējs nebija pienācīgi nodrošinājis darbiniekam drošus un veselībai nekaitīgus darba apstākļus, un rekomendēja Nodrošinājuma valsts aģentūrai novērst tās iekšējās kārtības noteikumu trūkumus.

Par sieviešu diskrimināciju nodarbinātībā

Tiesībsargs [pārbaudes lietā Nr. 2022-35-26D, 26B](#) izvērtēja situāciju, kurā ārste divas reizes pēc kārtas izmantoja tiesības doties ar grūtniecību un dzemdībām saistītā atvaļinājumā, tādēļ nevarēja veikt resertifikāciju. Proti, saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem ārstniecības personas sertifikātu, kas apliecina tās spēju patstāvīgi nodarboties ar ārstniecību, izsniedz uz pieciem gadiem. Pēc šā termiņa beigām ārstniecības personai jāveic resertifikācija. Tomēr resertifikāciju nevar piemērot, ja sertifikāta derīguma termiņa laikā ārstniecības persona veikusi profesionālo darbību mazāk nekā trīs gadus.

Ārste konkrētajā situācijā nevarēja ievērot šo nosacījumu, jo sertifikāta derīguma termiņa laikā viņa divas reizes izmantoja tiesības doties ar grūtniecību un dzemdībām saistītā atvaļinājumā. Tādējādi, lai turpinātu savu profesionālo darbību, viņai bija jāiegūst jauns sertifikāts, kārtojot attiecīgos eksāmenus un sedzot to izmaksas.

Tiesībsargs secināja, ka šāds tiesiskais regulējums izraisa sistēmisku netiešu diskrimināciju personas dzimuma dēļ. Tiesībsargs arī konstatēja, ka Veselības ministrija un Latvijas Ārstu biedrība jau iepriekš saņēma ārstes iesniegumus par šo situāciju, taču nepievērsa tai pienācīgu uzmanību. Tādējādi šīs institūcijas pārkāpa labas pārvaldības principu.

Tiesībsargs rekomendēja Veselības ministrijai izstrādāt ārstniecības personu resertifikācijas tiesiskā regulējuma grozījumus, lai novērstu tā trūkumus.

TIESĪBAS UZ SOCIĀLO DROŠĪBU

TIESĪBAS UZ SOCIĀLO DROŠĪBU

Tiesības uz sociālo drošību ir ļoti nozīmīgas un vienlaikus īpašas cilvēktiesības, jo to īstenošana ir cieši saistīta ar katras valsts finanšu iespējām. Vienlaikus valstij ir pienākums maksimālajos pieejamo resursu ietvaros un ar atbilstošu līdzekļu palīdzību nemitīgi tiekties uz pēc iespējas pilnīgāku sociālo tiesību īstenošanu.

Tiesības uz sociālo nodrošinājumu garantē Satversmes 109. pants, un šo tiesību mērķis ir, cik vien tas iespējams, kalpot cilvēka cienīgas eksistences nodrošināšanai. Šo tiesību īstenošanai Latvijā ir izstrādāta sociālās apdrošināšanas sistēma, kurā ietilpst pensijas, slimības, bezdarbnieka un citi pabalsti, valsts sociālie pabalsti, piemēram, ģimenes valsts pabalsts, kā arī sociālās palīdzības sistēma, kuras galvenais uzdevums ir sniegt atbalstu situācijās, kad cilvēks nespēj gūt ienākumus un nav paredzēts atbalsts no valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas. Sociālās palīdzības sistēmā ietilpst arī pašvaldības nodrošinātie sociālās palīdzības pabalsti un sniegtie pakalpojumi.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā par tiesību uz sociālo drošību aspektiem kopumā saņemti 108 iesniegumi, kas ir mazāk nekā iepriekšējā pārskata periodā – 154, bet būtiski neatšķiras no 2020. gada – 102 iesniegumi. Līdzīgi kā iepriekš, arī 2022. gadā liels skaits iesniegumu ir par vecuma pensijas nepareizu vai netaisnīgu aprēķinu, tostarp nepareizi noteiktu apdrošināšanas stāžu. Tāpat aizvien liela daļa iesniegumu ir saistīta ar pašvaldības sniegto sociālo palīdzību un pakalpojumiem, kā arī 2022. gada aktualitāti – valsts atbalstu saistībā ar energoresursu cenu kāpumu. Pārskata periodā tiesībsargs galvenokārt ir skaidrojis pensiju, sociālās apdrošināšanas pabalstu vai sociālās palīdzības piešķiršanas un aprēķināšanas kārtību.

Par minimālā ienākuma līmeņa pārskatīšanu

Ņemot vērā būtisko patēriņa cenu pieaugumu 2022. gadā, tiesībsargs [secināja](#), ka garantētā minimālā ienākuma līmenis un valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs nav pietiekams, lai segtu pat pārtikas iegādes izdevumus. Arī 2023. gadam plānotais minimālo ienākumu sliekšņa palielinājums no 109 uz 125 eiro nebūs pietiekams, lai nodrošinātu cilvēka cieņai atbilstošu dzīvi. Tiesībsargs norādīja, ka nav pieļaujama kavēšanās, ieviešot plānotās izmaiņas minimālo ienākumu sliekšņu noteikšanā, un aicināja valdību nekavējoties pilnveidot tiesisko regulējumu minimālo ienākumu jomā.

Par valsts sociālo pabalstu pārskatīšanu

Tiesībsargs saņēma iesniegumu, kurā ir pausta neizpratne, kāpēc, ņemot vērā patēriņa cenu kāpumu, tai skaitā bērnu pārtikai, apģērbam un higiēnas precēm, netiek pārskatīti bērnu pabalstu apmēri.

Izvērtējot valsts sociālo pabalstu regulējumu, tiesībsargs [secināja](#), ka pabalsti, kas tiek piešķirti, bērnam ienākot ģimenē, ilgstoši nav pārskatīti. Lai gan kopš pēdējām pabalstu un piemaksu apmēra izmaiņām būtiski ir palielinājušās gan preču un pakalpojumu cenas, gan vidējā darba samaksa, pabalstu un piemaksu apmēra pārskatīšana nav notikusi. Līdz ar to tiesībsargs aicināja Ministru kabinetu pilnveidot regulējumu valsts sociālo pabalstu apmēra noteikšanai un pārskatīšanai.

Par energoresursu izmaksu pieauguma kompensāciju

Tiesībsargs vērtēja, vai valsts sniegtais atbalsts, kompensējot daļu no energoresursu cenu pieauguma par centrālo apkuri, tiek nodrošināts visām mājsaimniecībām neatkarīgi no izmantotās apkures tehnoloģijas, un [secināja](#), ka atbalsts nav paredzēts mājsaimniecībām, kas apkures risinājumiem izmanto tādas tehnoloģijas, kas nav uzskatāmas par videi draudzīgām, piemēram, sašķidrinātā gāze un dīzeļdegviela. Līdz ar to Ministru kabinets tika aicināts izvērtēt nepieciešamību kompensēt energoresursu izdevumus visām mājsaimniecībām neatkarīgi no izmantotās apkures tehnoloģijas veida, ja vien attiecīgo kurināmo ir atļauts izmantot saskaņā ar spēkā esošo normatīvo regulējumu.

TIESĪBAS UZ MĀJOKLI

TIESĪBAS UZ MĀJOKLI

ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komiteja 1991. gadā pieņēma Vispārējo komentāru Nr. 4, kurā skaidrots tiesību uz mājokli saturs un nodrošināšanas nosacījumi. No šā komentāra izriet, ka valstij prioritāri palīdzība jāsniedz personām, kuras objektīvu iemeslu dēļ nespēj īstenot savas tiesības uz mājokli. Arī nacionālajā tiesiskajā regulējumā kā viens no galvenajiem kritērijiem palīdzības saņemšanai ir personas maznodrošinātība. Tātad ienākumu līmenis un apstākļi, ka persona objektīvu iemeslu dēļ nevar sevi apgādāt un iegūt mājokli nekustamo īpašumu tirgū, ir pamats pretendēt valsts garantētās palīdzības saņemšanai.

Tiesības uz mājokli ietver ne tikai “jumtu virs galvas”, bet arī tādus aspektus kā tiesisko aizsardzību pret piespiedu izlikšanu, mājokļa pieejamību infrastruktūrai un pakalpojumiem, mājokļa atbilstību drošības un veselības standartiem un tā piekļūstamību, piemēram, personām ar invaliditāti.

Starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos, kā arī Latvijas Republikā spēkā esošajos normatīvajos aktos nostiprinātās personas tiesības uz mājokli nenozīmē, ka valstij ir pienākums katram piešķirt mājokli pēc viņa pieprasījuma un vēlmēm, bet gan to, ka ir jānodrošina šo tiesību minimālais standarts.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā par tiesību uz mājokli aspektiem Tiesībsarga birojā kopumā saņemti 68 iesniegumi, kas ir mazāk nekā iepriekšējā pārskata periodā – 97.

Kopumā saņemtie iesniegumi neizgaismo jaunas vai sistēmiskas problēmas, un sūdzībās norādītais lielākoties jau iepriekš ir bijis tiesībsarga redzeslokā. Tāpat tiesībsargs nekonstatēja normatīvā regulējuma trūkumu kādā jautājumā, tomēr bieži sniedza normatīvā regulējuma skaidrojumus un tā piemērošanas kārtību, vērtējot iespējamās pamattiesību aizskārumus. Analizējot statistikas datus, secināms, ka nemainīgi saņemti iesniegumi par pašvaldības palīdzību likuma “Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā” noteiktajā kārtībā. Sūdzības bijušas gan par pašvaldības atteikumu palīdzības sniegšanā, gan par saņemšanas kārtību, kā arī saņemtā mājokļa kvalitāti.

Tiesībsarga uzmanība tika pievērsta arī palīdzības sniegšanai dzīvokļa jautājumu risināšanā personām, kuras atbrīvotas no ieslodzījuma vietas.

Tāpat tika saņemtas sūdzības par pašvaldību rīcību dzīvojamās telpas īres līguma pārslēgšanā, tāpēc tiesībsargs vairākkārt skaidroja jaunā Dzīvojamo telpu īres likuma regulējumu par īres līguma noslēgšanu uz noteiktu laiku un tā pamatotību.

Līdzīgi kā iepriekšējā pārskata periodā, arī 2022. gadā daudzi iesniegumi bija saistīti ar apsaimniekotāja vai mājas pārvaldnieka rīcību. Sūdzības pārsvarā bija par tādiem jautājumiem kā, piemēram, apkures problēmas, ēku remonts, kā arī par komunikāciju un informācijas nesniegšanu u. c. Tomēr, ņemot vērā, ka vairumam sūdzību bija privāttiesisks raksturs, tiesībsargs šajos jautājumos sniedza skaidrojumu par iespējamo rīcību, neiejaucoties strīdu risināšanā pēc būtības.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par dzīvojamo telpu īres līguma slēgšanas noteikumiem

Ņemot vērā, ka Dzīvojamo telpu īres likums stājies spēkā 2021. gada 1. maijā un ieviesa vairākas būtiskas izmaiņas dzīvojamo telpu īres jautājumu risināšanā, pārskata periodā ievērojami pieaudzis tādu sūdzību skaits, kas saistītas ar dzīvojamo telpu īres līguma slēgšanas noteikumiem. Proti, to, ka šobrīd visi dzīvojamo telpu īres līgumi ir slēdzami uz noteiktu laiku. Tiesībsargs pārskata periodā vairākkārt vērtēja Rīgas pašvaldības rīcību līgumu pārslēgšanas gadījumos. Izskatot sūdzības, tiesībsargs skaidroja, ka likumdevējs, pieņemot minēto likumu, paredzējis arī pārejas noteikumus gadījumiem, kad īres līgumi tika noslēgti uz nenoteiktu laiku, nosakot precīzu kārtību šādu līgumu pārslēgšanai.

Tiesībsargs secināja, ka Rīgas pašvaldības izveidotā kārtība, kādā tiek pārslēgti dzīvojamo telpu īres līgumi, kas iepriekš bija noslēgti uz nenoteiktu laiku, gan atbilst normatīvajos tiesību aktos noteiktajai kārtībai, gan nekādā veidā nepārkāpj personu pamattiesības.

TIESĪBAS UZ VESELĪBAS AIZSARDZĪBU

TIESĪBAS UZ VESELĪBAS AIZSARDZĪBU

Tiesības uz veselības aizsardzību garantē Satversmes 111. pants, un tās ir nostiprinātas arī ANO Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 25. un 28. pantā, ANO Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām 12. pantā, Eiropas Sociālās hartas 11. un 13. pantā.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā kopumā saņemti 123 iesniegumi par tiesību uz veselības aizsardzību nodrošināšanas aspektiem, kas būtiski neatšķiras no iepriekšējā pārskata perioda, kurā tika saņemts 151 iesniegums. Iesniegumos norādītais lielākoties jau iepriekš ir nonācis tiesībsarga redzeslokā. Iedzīvotāji turpina norādīt uz tādām sistēmiskām problēmām kā ārstniecības pakalpojumu nepieejamība, augsti līdzmaksājumi (īpaši onkoloģisko saslimšanu gadījumos), dārgas zāles, nepienācīga ārstniecības kvalitāte un sūdzību par ārstniecības kvalitāti izskatīšana. Pārskata periodā ir pieaudzis iesniegumu skaits jautājumos par senioru veselības aprūpes kvalitāti slimnīcā.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par individuālās zāļu kompensācijas mehānismu

Pārbaudes lietas ietvaros tiesībsargs pārskata periodā veica normatīvā regulējuma un tiesu prakses analīzi, lai noskaidrotu individuālās zāļu kompensācijas mehānisma iespējamās trūkumus un iespējas to pilnveidot. Tika saņemti vairāki iesniegumi par atteikumu individuālās kompensācijas mehānisma ietvaros kompensēt pacientam ārstu konsīlija noteiktos medikamentus. Visos gadījumos atteikums pamatots ar to, ka pacientam noteiktās diagnozes ārstēšanai valsts ir paredzējusi citus medikamentus, līdz ar to individuālās kompensācijas mehānisms saskaņā ar normatīvo regulējumu nav piemērojams. Tiesu prakse šajā jautājumā ir neliela, bet esošajos spriedumos tiesa atzīst šādus atteikumus par pamatotiem, uzsverot nepieciešamību ierobežota finansējuma apstākļos samērot indivīda tiesības saņemt medikamentus ar sabiedrības tiesībām uz veselības aizsardzību.

Tiesībsargs turpina šīs tēmas izpēti un vērtē iespējas sabalansēt normatīvo regulējumu.

Par nepieciešamību Latvijā veidot Pacientu ombuda institūtu

Tiesībsargs sniedza viedokli par nepieciešamību Latvijā veidot Pacientu ombuda institūtu, kā arī šādas institūcijas iespējamām funkcijām un statusu. Apkopojot ārvalstu pieredzi un veicot Veselības inspekcijas darbības un iedzīvotāju iesniegumos aktualizēto problēmu analīzi, tiesībsarga ieskatā, Pacientu ombuds ir nepieciešams kā Veselības inspekcijai paralēls pacienta tiesību aizsardzības mehānisms, kura uzdevumi būtu izglītošana, pētniecība, atbalsts, kas izpaužas kā informēšana par tiesībām, uzklausišana, nepieciešamības gadījumā arī mediācija, bet ne sodīšana vai medicīniska slēdziena došana. Veselības inspekcijas un Pacientu ombuda funkcijām nevajadzētu dublēties. Pacientu ombuda uzdevumi kompensētu konstatētos trūkumus pacientu tiesību aizsardzībā.

Par zāļu cenu atšķirību Baltijas valstīs

Pārskata periodā tiesībsargs pievērsās jautājumam par zāļu cenu atšķirībām Baltijas valstīs. Pētījumu par šo tēmu pārskata periodā publicēja Veselības ministrija (Konceptuālais ziņojums par zāļu finansiālo pieejamību, 27.07.2022.), norādot salīdzinoši augsto medikamentu cenu Latvijā cēloņus un piedāvājot risinājumus. Tiesībsargs seko līdzi jautājuma virzībai, nepieciešamības gadījumā aktualizējot to valdības līmenī.

Par pastāvīgas aprūpes nodrošināšanu stacionārajās veselības aprūpes iestādēs

Tiesībsargs atkārtoti (iepriekšējo reizi 2021. gadā) uzrunāja Veselības ministriju par pacientu, kuriem ir nepieciešama diennakts aprūpe un atbalsta personas palīdzība, aprūpi, norādot, ka nepieciešams risinājums, kas ļautu nodrošināt šādiem pacientiem pienācīgu aprūpi, nodrošinot gan veselības stāvokļa nepasliktināšanos, gan arī cilvēka cieņas ievērošanu veselības aprūpes procesā. Ar 2022. gada novembri Nacionālā veselības dienesta apmaksātā pakalpojuma “Pavadošās personas atrašanās pie pacienta diennakts rehabilitācijas iestādē vai pie bērna diennakts stacionārā” nosaukums tika mainīts uz “Pavadošās personas atrašanās pie pacienta diennakts stacionārā”, līdz ar to pavadošās personas atrašanās pie pacienā gadījumos, kad tas nepieciešams pacienta pastāvīgās aprūpes nodrošināšanai, ir kļuvusi iespējama.

TIESĪBAS UZ LABVĒLĪGU VIDI

TIESĪBAS UZ LABVĒLĪGU VIDI

Satversmes 115. pants nosaka, ka valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniežot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu.

Lai nodrošinātu tiesības uz labvēlīgu vidi, valstij ir pienākums:

- atturēties no vidi degradējošas darbības;
- pieņemt tādu vides politiku, kas veicina dabas vides saglabāšanu un vides kvalitātes uzlabošanu;
- pasargāt cilvēkus no vides riska, ko rada ne tikai valsts, bet arī privātpersonas;
- ierobežot dažāda veida, tostarp gaisa, ūdens, zemes un trokšņu, piesārņojumu.

Svarīgākais 2022. gada globālais notikums šo pamattiesību aizsardzībai bija ANO Ģenerālās asamblejas [2022. gada 28. jūlija rezolūcijas Nr. A/RES/76/300](#) pieņemšana, ar kuru tiesības uz tīru, veselīgu un ilgtspējīgu vidi tika atzītas par vispārējām cilvēktiesībām. Šīs rezolūcijas tekstu atbalstīja 161 ANO dalībvalsts no 193, tostarp arī Latvija.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā Tiesībsarga birojā saņemti 35 iesniegumi saistībā ar tiesībām uz labvēlīgu vidi. Līdzīgs skaits iesniegumu bija arī 2021. gadā – 34. Savukārt 2020. gadā to bija mazāk – tikai 21.

Iesniegumos iedzīvotāji bieži norāda uz problēmām saistībā ar koku ciršanas pamatotību, sabiedrības līdzdalību ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā, ceļu uzturēšanu, atkritumu apsaimniekošanu, pārmērīgu troksni u. c. Traucējošu troksni rada autoceļi, rūpnieciskā darbība, kā arī dažāda cita veida uzņēmējdarbība, piemēram, restorāni, naktsklubi un spēļu zāles, kā arī šo izklaides vietu apmeklētāji.

Tiesības uz sabiedrības līdzdalību ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā ir saistītas arī ar dalību sabiedriskajā apspriešanā. Tiesībsarga novērojumi liecina, ka ieceres īstenotāju, iedzīvotāju un iestāžu viedokļi par šādu apspriešanu mērķi bieži vien atšķiras. Minētais var radīt sabiedrībā šaubas par iestādes vēlāk pieņemtā lēmuma pareizību, un tas mazina uzticību valsts pārvaldei. Uz daļu saņemto iesniegumu sniegtas skaidrojošas atbildes, piemēram, par to, kā ir apstrīdami un pārsūdzami ar vidi saistīti lēmumi. Iesniedzēji dažkārt arī norādīja, ka tieši tiesībsarga iesaiste ir mudinājusi atbildīgās iestādes rīkoties. Dažos gadījumos tika konstatēti arī pārkāpumi.

Papildus tiesībsargs ierosināja vairākas pārbaudes lietas par trokšņu novērtēšanas un pārvaldības kārtību, kuras turpinās izskatīt 2023. gadā.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par trokšņu piesārņojumu no autoceļa A8

[Pārbaudes lietā Nr. 2021-60-22](#) tiesībsargs konstatēja, ka blakus iesniedzējai piederošajam īpašumam esošais valsts autoceļš A8 rada viņas tiesību uz labvēlīgu vidi aizskārumu. Proti, vēsturisku, iespējams, kļūdainu padomju laika lēmumu pieņemšanas rezultātā tika realizēta autoceļa būvniecība pārāk tuvu dzīvojamai mājai. Tā rezultātā iesniedzējas īpašumā būtiski tiek pārsniegts pieļaujamais vides trokšņu līmenis. Tiesībsargs secināja, ka šādas vēsturiskās nepilnības ir jānovērš valstij. Tādēļ Satiksmes ministrijai un VSIA "Latvijas Valsts ceļi" tika uzdots īstenot trokšņa samazināšanas pasākumus iesniedzējas īpašumā.

Par koku ciršanas atļauju apstrīdēšanas termiņu

Tiesībsargs izskatīja kādas personas iesniegumu par Rīgas valstspilsētas pašvaldības atteikumu izskatīt koku ciršanas atļaujas apstrīdēšanas iesniegumu. Kļūdainas jēdziena "uzzinājusi" interpretācijas dēļ pašvaldība bija nepareizi aprēķinājusi apstrīdēšanas termiņu. Tādēļ tiesībsargs aicināja pašvaldību turpmāk pareizi interpretēt šo jēdzienu, sekojot Senāta judikatūrā noteiktajam.

Papildus konkrētajā gadījumā pašvaldība uzskatīja, ka iesniedzējs ir nokavējis apstrīdēšanas termiņu par vienu dienu. Tiesībsargs norādīja pašvaldībai, ka process iestādē nav pakļauts tik formālām prasībām kā process tiesā. Minētais ļauj iestādei atjaunot nokavēto procesuālo termiņu arī pēc savas iniciatīvas, neizdodot nekādu rakstveida procesuālu lēmumu. Tādēļ tiesībsargs aicināja pašvaldību turpmāk jautājumu par termiņu kavējumu uzlūkot mazāk formāli un gadījumos, kad tas ir samērīgi un netiek skartas citu personu tiesības, apsvērt iespēju atjaunot nokavēto procesuālo termiņu arī pēc savas iniciatīvas.

LABA PĀRVALDĪBA

LABA PĀRVALDĪBA

Labas pārvaldības princips ir konstitucionāls vispārējais tiesību princips, kas netieši ietverts Satversmē un ir atzīts par Eiropas Savienības pamattiesību. Tiešā veidā tas ir nostiprināts Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. pantā. Šis princips prasa vienlīdz pretimnākošu un cieņpilnu valsts vai pašvaldības iestādes attieksmi pret privātpersonu, kas ietver ne vien iestādes pienākumu rīkoties atbilstoši normatīvajiem aktiem, bet arī pastāvīgi uzlabot personai sniegto pakalpojumu kvalitāti, ievērojot, ka valsts pārvalde kalpo iedzīvotājiem.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā Tiesībsarga birojā saņemti 332 iesniegumi saistībā ar labu pārvaldību. Līdzīgs skaits iesniegumu bija arī 2021. gadā – 334, bet 2020. gadā šādu iesniegumu bija ievērojami mazāk – 272.

Līdzīgi kā iepriekš, lielākoties ir saņemtas sūdzības par iestāžu pieņemtiem lēmumiem, konkrētas rīcības pareizību vai tiesiskumu, atbildes vai informācijas nesniegšanu, atbildes nesniegšanu pēc būtības, objektivitāti, lēmumu un rīcības pamatotību, pieklājīgas un cieņpilnas attieksmes trūkumu. Jāatzīmē, ka ne vienmēr iedzīvotāju sūdzības ir bijušas pamatotas. Daudzos gadījumos personas sniegušas subjektīvu viedokli par to, kā būtu izspriežams viens vai otrs jautājums.

Tiesībsarga kritika tika veltīta interešu konflikta situācijai Rīgā; satiksmes pārkāpumu kontroles trūkumam Cēsīs un Olainē; Valsts zemes dienesta rīcībai, nepienācīgi uzturot Kadastra informācijas sistēmu; Valsts meža dienesta rīcībai, maldinot personu par tās tiesībām, u. c. Būtiski minēt, ka 2022. gada nogalē tiesībsargs ir konstatējis likumam neatbilstošu Valsts ieņēmumu dienesta rīcību, veicot iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķinus personu vietā. Izpēte lietā tiek turpināta.

Zīmīgi, ka iestāžu vēlme labot kļūdu ir atkarīga no konkrētās procesa stadijas. Piemēram, ja iestāde jau ir pieņēmusi lēmumu, tad nereti ir novērojama nevēlēšanas labot pieļauto kļūdu. Savukārt, ja pārkāpums ir konstatēts vēl tikai lēmuma pieņemšanas stadijā, iestādes labprātāk labo kļūdu.

Kopumā ir vērojama valsts pārvaldes vēlme risināt un novērst konstatētās problēmsituācijas.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Trauksmes cēlēja tiesību aizsardzības mehānisms

[Pārbaudes lietā Nr. 2022-02-27J](#) tiesībsargs secināja, ka valstī izveidotais trauksmes cēlēja tiesību aizsardzības mehānisms nav skaidrs. Trauksmes celšanas likumā nav noteikta kompetentā institūcija, kas varētu nodrošināt trauksmes celšanas jautājumu kontroli, tostarp veikt pārbaudi, vai institūcija, kas izskatīja trauksmes cēlēja ziņojumu, ir nodrošinājusi personas tiesību aizsardzību. Tiesībsargs rosināja apsvērt, vai kompetentā institūcija nevarētu būt prokuratūra, aicinot Valsts kanceleju veikt pasākumus, lai novērstu konstatētos trūkumus.

Administratīvais sods par pašvaldības maksas stāvvietu neapmaksāšanu

Tiesībsargs [konstatēja nepareizu praksi](#) Saulkrastu pašvaldības policijas rīcībā, uzliekot administratīvos sodus personām, kuras nav samaksājušas par pašvaldības maksas stāvvietas lietošanu. Pašvaldības maksas stāvvietas neapmaksāšana ir civiltiesiskas saistības neizpilde, par kuru nevar piemērot administratīvo atbildību. Pašvaldība tika aicināta nekavējoties pārtraukt personu administratīvo sodīšanu un izstrādāt jaunu kārtību, kādā tiek veikta pašvaldības maksas stāvvietu lietošanas noteikumu ievērošanas kontrole. Pamatojoties uz tiesībsarga secinājumiem, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija aicināja arī citas pašvaldības pārskatīt maksas stāvvietu apsaimniekošanas praksi.

Materiālu neizsniegšana administratīvā pārkāpuma procesā

[Pārbaudes lietā Nr. 2022-48-27H](#) par labas pārvaldības principa ievērošanu administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanā saistībā ar pārkāpumiem par caurlaides neesamību iebraukšanai īpašā režīma zonā Jūrmalā tiesībsargs secināja, ka attiecībā uz administratīvo pārkāpumu lietu materiālu izsniegšanu Jūrmalas pašvaldības policijas rīcība neatbilst labas pārvaldības principam. Administratīvo pārkāpumu lietu materiāli personai tika nosūtīti selektīvi, katrā reizē lūgumu izpildot ar daļēju pieprasītās informācijas izsniegšanu.

Ierēdņa pārcelšanas process

[Pārbaudes lietā Nr. 2022-33-27K](#) tiesībsargs vērtēja Nodrošinājuma valsts aģentūras rīcību, pārceļot aģentūras ierēdni uz citu iestādi. Tiesībsargs konstatēja labas pārvaldības principa pārkāpumu. Proti, ierēdņa pārcelšana tika organizēta formāli un birokrātiski, nespējot sniegt saprātīgu skaidrojumu par pārcelšanas nepieciešamību no lietderības un efektivitātes aspekta. Pēc tiesībsarga iejaukšanās ierēdņa pārcelšanas process netika turpināts. Būtiski norādīt, ka pārbaudes lietas materiālos bija saskatāmas izrēķināšanās pazīmes, tai skaitā par celto trauksmi, tomēr tam netika gūti pārliecinoši pierādījumi.

BĒRNU UN JAUNIEŠU TIESĪBAS

BĒRNU UN JAUNIEŠU TIESĪBAS

Bērnu tiesības ir pamattiesību un pamatbrīvību kopums, kuram ir jābūt nodrošinātam katram bērnam bez jebkādiem izņēmumiem. Bērnam ir ierobežota rīcībspēja un arī savas specifiskās tiesības, kas saistītas ar vecumu, stāvokli ģimenē u. c. apstākļiem. Bērnam kā fiziski un intelektuāli nenobriedušai personai ir vajadzīga īpaša vecāku vai personu, kas viņus aizstāj, un valsts aizsardzība un gādība, ieskaitot arī pienācīgu tiesisko aizsardzību. Jebkurās attiecībās un iestāžu darbā, kas skar bērnus, bērna tiesības un tiesiskās intereses ir prioritāras.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Pārskata periodu raksturo bērna interešu prioritātes principa iedzīvināšana. 2021. gada 8. decembrī stājās spēkā grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. pantā, ar kuriem tika noteikti kritēriji bērna labāko interešu izvērtēšanai. Secīgi 2022. gada 27. maijā stājās spēkā grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumos Nr. 617 "Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība", ar kuriem noteikts, ka atbilstība bērna vislabākajām interesēm tiek ņemta vērā, veicot katra jauna tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtējumu. [Tiesībsargs aicināja](#) pievērst uzmanību, ka šāda prasība attiecināma ne tikai uz bērnu tiesību jomu regulējošiem tiesību aktiem, bet arī tiem likumprojektiem, kas netieši var skart bērnus.

Runājot par aizvadīto gadu, noteikti jāpiemin arī tas, ka 2022. gada janvārī noslēdzās bāriņtiesu apvienošana. Latvijā 117 bāriņtiesu vietā tagad ir 43. Nolūkā nodrošināt kvalitatīvu un bērna labākajām interesēm atbilstošu lēmuma pieņemšanu un bāriņtiesu iespējas pilnvērtīgi nodrošināt bērnu un aizgādībā esošo personu tiesību un interešu aizstāvību ar 2021. gada 16. jūnija grozījumiem Bāriņtiesu likumā ir noteiktas augstākas kvalifikācijas prasības bāriņtiesas sastāvam un nodarbināšana uz darba līguma pamata. Tomēr tiesībsargs secināja, ka grozījumu mērķis nav sasniegts. Bāriņtiesās ir personāla krīze, un tās nevar kvalitatīvi veikt savus pienākumus. Bērnu un aizgādībā esošo personu tiesību un interešu aizstāvība ir apdraudēta. Ir pienācis laiks domāt par ģimenes tiesu izveidošanu, kas pārņemtu lēmumu pieņemšanas funkciju, savukārt pārējās funkcijas pārņemtu sociālie dienesti.

Bērnu un jauniešu tiesību jomā iesniegumu skaits ir nedaudz samazinājies – 1024 (2021. gadā – 1210, 2020. – 1009). No tiem – 238 bija rakstveidā, viens no bērna (2021. gadā – 260, 5 no bērniem; 2020. – attiecīgi 245 un 1) un vēl 786 – telefoniski un elektroniski sniegtas konsultācijas (2021. – 950, 2020. – 764). Iesniegumu skaita samazinājums saistīts ar Covid-19 infekcijas pārvaldībai noteikto ierobežojumu atcelšanu. Vienlaikus ir pieaudzis iesniegumu skaits par tiesībām uz sociālo nodrošinājumu (134), kas līdz šim nav bijusi starp aktuālākajām tēmām. Tas saistīts ar ekonomisko situāciju valstī un administratīvi teritoriālās reformas rezultātā samazināto pašvaldības atbalstu. Tāpat kā iepriekš, daudz iesniegumu bija par saskarsmes tiesību īstenošanu (131, 2021. gadā – 153), jo šajā jomā uzlabojumu nav. Toties no 108 iesniegumiem 2021. gadā uz 69 samazinājies iesniegumu skaits par aizgādības tiesību pārtraukšanu/atjaunošanu. Tas gan varētu liecināt par nereagēšanu uz bērnu tiesību pārkāpumiem ģimenē vai personu informētību par savu tiesību aizsardzības īstenošanu. Iesniegumi par tiesībām uz izglītību galvenokārt bija par pašvaldības pirmsskolas izglītības nepieejamību (32, 2021. gadā – 43). 2022. gadā 21 pašvaldībā rindā uz pašvaldības bērnuudārzu bija 6868 bērni. Ilgušās problēmas risinājums ir Satversmes 112. pantā noteikto tiesību bez maksas iegūt izglītību papildināšana ar pirmsskolas izglītību. Tas pārliktu finansiālo slogu par pirmsskolas izglītības programmas apguvi privātā izglītības iestādē no vecākiem uz pašvaldībām, kuras nepilda pienākumu nodrošināt bērniem iespēju iegūt pirmsskolas izglītību pašvaldības dibinātā izglītības iestādē.

BĒRNU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS SISTĒMA

Bērna tiesību aizsardzība īstenojama, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskajām organizācijām un citām fiziskajām un juridiskajām personām. Katra pienākums ir sniegt palīdzību bērnam, kuram tā nepieciešama. Bāriņtiesa aizstāv bērna personiskās un mantiskās intereses un tiesības. Visām darbībām attiecībā uz bērnu prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadam bija raksturīgas situācijas, kurās bāriņtiesa ir kavēta savu pienākumu veikšanā nepietiekamās kapacitātes – gan darbinieku trūkuma, gan viņu pārlietu lielās noslodzes – dēļ. Piemēram, bāriņtiesas kavē tiesu noteiktos termiņus atzinumu sniegšanai civillietās, noteiktā laikā nespēj ierasties uz tiesu ekspertīzi bērna pārstāvībai. Sūdzības saņemtas arī par darba kvalitāti. 2022. gada jūnijā pašvaldības tika [aicinātas](#) izvērtēt bāriņtiesas darbinieku noslodzi un kapacitāti. Par bāriņtiesu atrašanos būtiskā cilvēkresursu krīzē pašvaldībām un atbildīgajām ministrijām norādījusi arī Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija un Labklājības ministrija. Arī minētās iestādes aicinājušas pašvaldības nodrošināt bāriņtiesu darbību atbilstoši normatīvo aktu prasībām un iedzīvotāju vajadzībām.

Lai gan administratīvi teritoriālās reformas rezultātā būtiski ir samazinājies bāriņtiesu skaits, to darba kvalitāte nav uzlabojusies. Piemēram, labas pārvaldības principa neievērošana un nepietiekama rīcība bāriņtiesas uzdevumu izpildē regulāri konstatēta Rīgas bāriņtiesā, kur trūkst 21 % darbinieku. Lai gan Rīgas dome no 2022. gada 1. jūlija ir palielinājusi bāriņtiesas darbinieku algas, tas nav bijis pietiekami darbinieku piesaistei. Nenovēršot cilvēkresursu trūkumu bāriņtiesās, nav sagaidāms, ka bērna tiesību aizsardzība valstī kopumā tiks nodrošināta.

Tiesībsargs turpinās darbu, lai veicinātu situācijas uzlabošanos.

2022. gadā un arī iepriekš konstatēti gadījumi, kad bāriņtiesu lēmumi netiek izpildīti. Bāriņtiesas nerīkojas, lai panāktu to izpildi, izmantojot valstī noteikto mehānismu. Tā tiek pieļauts bērna, par kuru lēmums pieņemts, tiesību pārkāpums. Par bāriņtiesas lēmuma nepildīšanu ir paredzēta pat kriminālatbildība. Tiesībsargs ir aktualizējis minēto problemātiku un turpinās darbu, veicinot, ka bāriņtiesas nodrošina lēmumu izpildi.

Par speciālajām zināšanām bērnu tiesību jomā zvērinātiem advokātiem

Speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā ir obligātas tikai tiem zvērinātiem advokātiem, kuri pārstāv vai aizstāv bērnus kriminālprocesā un administratīvā pārkāpuma procesā un pārstāv bērnus administratīvajā procesā, civilprocesā vai Satversmes tiesas procesā. Ja zvērināts advokāts pārstāv vecākus ģimenes tiesību lietās, speciālās zināšanas nav obligātas. Tās nav obligātas arī valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniedzējiem un pilnvarotajiem pārstāvjiem. Pēc Latvijas Zvērinātu advokātu padomes sniegtās informācijas, speciālās zināšanas ir apguvuši 20,9 % no Latvijā praktizējošiem advokātiem. Bērna labāko interešu ievērošanai tiesībsargs veicinās speciālo zināšanu plašāku apguvi.

Par bērna un vecāka domstarpību izšķiršanu

Problēmas bērna un vecāka domstarpību risināšanā izgaismoja kāda 16 gadus veca jaunieša situācija, kuram bija nomirusi māte, un tēvs aprūpē nebija iesaistījies. Jaunietis nevarēja vienoties ar tēvu par dzīvesvietas un izglītības iestādes izvēli. Bāriņtiesa uzklausi bērna viedokli, taču to nevērtēja, bez pietiekamas motivācijas izšķirot domstarpības par labu tēvam tā, ka jaunietim viņš ir jāklausa. Normatīvajos aktos nav noteikts, tieši kādā veidā – pieņemot administratīvo aktu vai panākot bērna un vecāka vienošanos – būtu jāizskata bērna un vecāka domstarpības, tādēļ iztrūkst iespējas bāriņtiesas lēmumu pakļaut tiesas kontrolei. Bērna un vecāka domstarpību izšķiršana nav mazāk svarīgs bāriņtiesas lēmums kā vecāku domstarpību izšķiršana. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijai tika lūgts izstrādāt vadlīnijas (metodiskos ieteikumus) bāriņtiesām vienotas prakses ieviešanai bērna un vecāka domstarpību izšķiršanai. Inspekcija ņēma vērā šo rekomendāciju un 2022. gada nogalē publicēja metodiskos ieteikumus bērna un vecāku domstarpību izšķiršanai.

Par Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmu

Lai veicinātu sadarbību starp iestādēm, ātru informācijas apmaiņu un savlaicīgu palīdzības sniegšanu bērnam, tika izveidota Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēma. Tās izmantošana bija jāuzsāk 2012. gada 25. maijā.

Diemžēl [pārbaudes lietā Nr. 2017-42-27K](#) tika konstatēti būtiski trūkumi Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmas regulējumā un praktiskajā izmantošanā, sniegtas rekomendācijas iestādēm. Atbilstoši Ministru kabineta norādītajam vadošo lomu Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmas funkcionalitātes nodrošināšanā uzņēmās Labklājības ministrija. 2022. gada sākumā ministrija informēja, ka notiek informatīvā ziņojuma projekta precizēšana. Projekts ir izstrādes procesā – 2021. gada 1. novembrī ir izveidota tiesību akta lieta, tomēr nekāda virzība ar dokumentu nav notikusi. Uzlabojumi Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēmas lietošanā nav konstatēti, Labklājības ministrija kavē sistēmas funkcionalitātes uzlabošanu.

BĒRNA TIESĪBAS UZ LĪDZDALĪBU

Bērnam ir tiesības brīvi paust savu viedokli visos jautājumos, kas viņu skar, turklāt bērna viedoklim jāpievērš pienācīga uzmanība atbilstoši viņa vecumam un brieduma pakāpei.

Piemēram, bērnam ir tiesības brīvi izteikt savas domas, šajā nolūkā saņemt un sniegt jebkāda veida informāciju, tiesības tikt uzklausītam, tiesības uz apziņas un ticības brīvību, uz biedrošanās brīvību, kā arī tiesības piedalīties pašpārvaldē izglītības, kultūras un sporta jomā. Tās ir bērna tiesības uz līdzdalību. Līdzdalībai ir pozitīva ietekme uz bērnu un jauniešu attīstību, tā veicina iesaistīšanos sabiedriskajā dzīvē.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Tiesībsargs sabiedrības informēšanas nolūkā daudzkārt ir viesojies skolās un uzrunājis bērnus par dažādām tēmām, vienlaikus iepazīstinot ar tiesībsarga institūciju. Tomēr joprojām bērni pie tiesībsarga vēršas reti – pārskata periodā saņemts viens rakstveida iesniegums un sniegtas piecas konsultācijas. Situācija skaidrojama ar līdzdalības veicināšanas problēmām valstī, kuru dēļ bērni nav motivēti iesaistīties savu interešu aizsardzībā.

Lai aktualizētu bērnu līdzdalības nozīmīgumu, tiesībsarga ikgadējās konferences “Cieņpilna iesaiste kā demokrātijas pamats” pirmā diskusija bija veltīta cieņai pret bērnu. Līdzdarbošanās sabiedriskajā dzīvē ir jāiemāca bērnībā, pirmām kārtām ar bērna līdzdarbošanos ģimenē. Bērns, kurš pieredzējis cieņpilnu attieksmi ģimenē un skolā, būs sagatavots patstāvīgai dzīvei sabiedrībā, būs motivēts iesaistīties lēmumu pieņemšanā. [Diskusijā](#) jaunieši dalījās savā līdzdalības pieredzē.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par bērnu līdzdalību izglītības iestādes vides uzlabošanā

Tiesībsarga palīdzību bērnu līdzdalības veicināšanā lūdza izglītojamie, kuri izstrādāja sabiedriskā darba projektu dzeramā ūdens krānu uzstādīšanai izglītības iestādē. Izglītojamie veica detalizētu situācijas izpēti par skolēnu ūdens dzeršanas paradumiem, apzināja ūdens krānu ražotāju un uzstādītāju piedāvājumu, kā arī atrisināja ar finansēšanu saistītus jautājumus. Skolas vadība

skolēnu ieceri noraidīja, to pat nevērtējot un nepaskaidrojot atteikuma motīvus. Uz tiesībsarga aicinājumu iepazīties ar priekšlikumiem un rast iespēju tos atbalstīt izglītības iestāde nav atsaukusies. Jauniešu iniciatīva tika izvērtēta un ņemta vērā tikai pēc pašvaldības kā skolas dibinātāja iesaistes.

Par bērnu līdzdalību ārstniecības procesā

Joprojām novērojama bērna tiesību uz līdzdalību neievērošana ārstniecības procesā. Lai gan Pacientu tiesību likuma 13. panta otrā daļa ļauj bērnam no 14 gadu vecuma lemt par savu ārstniecību, šo tiesību izmantošana ir pilnīgi atkarīga no viņam sniegtās informācijas kvalitātes. Praksē konstatēts, ka bērna piekrišana ārstēšanai tiek iegūta, dodot tam parakstīt iepriekš sagatavotu veidlapu. Bažas par bērnu interešu ievērošanu un pienācīgu informācijas sniegšanu rada ne vien tas, ka rakstītais bērnam netiek izskaidrots, bet arī tas, ka paraksts tiek prasīts jauniešiem, kuri bijuši smagā stāvoklī. Piemēram, vienā gadījumā bērns parakstījis piekrišanu ārstēšanai, domādams, ka parakstās par viņam līdzī esošajām mantām, bet citā gadījumā nepilngadīgais parakstījies, būdams neatbilstoši ārstēts, sazāļots un izrietoši nespēdams racionāli saprast notiekošo. Šāda prakse nav atbalstāma, jo tā bērnu līdzdalību padara formālu un liedz bērniem pilnvērtīgi piedalīties savas veselības aprūpē.

BĒRNA TIESĪBAS UZ IDENTITĀTI

Ir daudz identitāti veidojošu elementu, kurus bērnam ir svarīgi apzināties, piemēram, ziņas par savu izcelšanos, rase, kultūra, reliģija, valoda, pilsonība, vārds, ģimenes saites un priekšstats par savu ķermeni, psihiskajām un morālajām īpašībām. Bērnu tiesību aizsardzības pasākumi ir veicami tā, lai bērni varētu pilnīgi un harmoniski attīstīties kā personības, saglabājot visus savas identitātes elementus. No bērna tiesībām zināt savus vecākus izriet vecāku pienākums noteikt paternitāti. Ikvienam bērnam ir svarīgi būt abu vecāku aizgādībā. Turklāt bērnam bez paternitātes noteiktās situācijās ir liegts saņemt valsts atbalstu. Piemēram, uzturlīdzekļus, sociālā nodrošinājuma pabalstu vai apgādnieka zaudējuma pensiju vecāka nāves gadījumā.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Aptuveni trīs procenti no ik gadu dzimušiem bērniem ir bez paternitātes. Konstatēti gadījumi, kad bāriņtiesai vai sociālajam dienestam no bērna vecāku sniegtās informācijas ir zināms bērna tēvs. Persona ir atzinusi, ka ir bērna tēvs, dzīvo ģimenē ar bērniem, par viņiem rūpējas.

Paternitāte visbiežāk juridiski nav atzīta ikdienišķu apstākļu dēļ – bērna reģistrācijas brīdī tēvs bijis ārvalstī vai viņam nav bijis derīgs personu apliecinošs dokuments u. c.

Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnēs 2022.–2027. gadam viens no rīcības virzieniem ir bērnu, kuriem nav noteikta paternitāte, vienlīdzīgu iespēju stiprināšana. Tiesībsarga ieskatā, valstij ir jādara viss iespējamais, lai bērnam paternitāte tiktu noteikta, vienlaikus nošķirot tās situācijas, kad bērna tēvs nav identificējams. Bērnu tiesību aizsardzības jomas pārstāvjiem, īpaši bāriņtiesās un sociālajos dienestos, vairāk būtu jāpievērš vecāku vērība bērna tiesību uz identitāti nodrošināšanai, jāveicina, lai paternitāte tiktu noteikta ģimenēs, kuras nonāk to redzeslokā, ja iestādēm ir informācija par bērna tēvu. Paredzot atbalstu bērniem bez paternitātes, jāpanāk bērna tiesību uz identitāti un tiesību uz sociālo nodrošinājumu līdzsvars, lai neveicinātu bērnu bez paternitātes skaita pieaugumu.

Bērna vārds un uzvārds ir viņa privātās un ģimenes dzīves sastāvdaļa. Tas ir gan personas identifikācijas veids, gan norāda uz saikni ar konkrētu ģimeni. Vecāku domstarpības par bērna uzvārda maiņu izšķir bāriņtiesa. Bāriņtiesas lēmums stājas spēkā un ir izpildāms nekavējoties.

Tātad tūlīt pēc lēmuma pieņemšanas sēdē un izraksta saņemšanas, nesagaidot pilna lēmuma rakstisku noformēšanu, vecāks var doties uz dzimtsarakstu nodaļu un nomainīt bērna uzvārdu. Ja otrs vecāks uzskata, ka uzvārda maiņa nav bērna interesēs, lēmums ir jānodod izvērtēšanai tiesai. Izveidojas situācija, ka bāriņtiesas lēmums ir izpildīts nekavējoties, bet lēmuma tiesiskuma izvērtēšana notiek pēc uzvārda maiņas. Tiesvedība tiesu instancēs notiek vairākus gadus. Izskatot lietas, kas skar bērna tiesības, tiesa vērtē ne tikai tos apstākļus, kas bija bāriņtiesas lēmuma pieņemšanas brīdī, bet arī aktuālo situāciju. Ja bērnam mainītais uzvārds ir vairākus gadus, maz ticams, ka tiesa lems par iepriekšējā uzvārda atjaunošanu. Tādēļ būtu jānosaka, ka bāriņtiesas lēmums par uzvārda maiņu stājas spēkā, kad beidzies termiņš tā pārsūdzēšanai tiesā un pieteikums nav iesniegts. Tiesībsargs ar priekšlikumu vērsīsies Labklājības ministrijā.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par paternitātes noteikšanas veicināšanu

Vecāki nebija noteikuši bērna paternitāti. Ģimenei nonākot bāriņtiesas redzeslokā, abi vecāki bija atzinuši, ka paternitāte nav atzīta bez pamatota iemesla. Bāriņtiesa mātei pārtrauca aizgādības tiesības, un bērns nonāca audžuģimenē. Pēc divām nedēļām nomira tēvs. Bāriņtiesa nebija veicinājusi paternitātes atzīšanu (noteikšanu), jo uzskatīja, ka tā ir vecāku tiesība, nevis pienākums. Bērns nesaņem apgādnieka zaudējuma pensiju, tēva radniekiem ir apgrūtināta iespēja kļūt par aizbildņiem, jo viņi nav uzskatāmi par bērna radniekiem. Pēc tiesībsarga rekomendācijas bāriņtiesa ir rīkojusies, lai tiesā iesniegtu pieteikumu paternitātes noteikšanai.

Par ārpusģimenes aprūpē esošas mātes bērna paternitāti

Bērnam, kurš dzimis nepilngadīgai mātei viņas ārpusģimenes aprūpes laikā institūcijā, nebija noteikta paternitāte. Bērna tēvs labprātīgi atzīt paternitāti izvairījās. Bāriņtiesa un bērnu aprūpes iestāde nebija izrādījušas interesi, lai palīdzētu jaunieci atrisināt zīdaiņa paternitātes jautājumu, lai gan bērna tēva identitāte visiem bija zināma. Tiesībsargs vairākkārt aicināja bāriņtiesu un ārpusģimenes aprūpes iestādi veikt nepieciešamās darbības, lai bērnam paternitāti noteiktu tiesas ceļā. Tikai neatlaidīgi motivējot minētās iestādes, tās sāka risināt bērna paternitātes jautājumu.

BĒRŅA TIESĪBAS UZ SASKARSMI

Bērnam ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar jebkuru no vecākiem, brāļiem, māsām un vecvecākiem, kā arī citiem cilvēkiem, ar kuriem tas ilgu laiku ir dzīvojis nedalītā saimniecībā (saskarsmes tiesība). Savukārt vecākiem saskarsme ar bērnu ir ne vien tiesība, bet arī pienākums. Saskarsme neietilpst aizgādības tiesību tvērumā.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Lai gan ir pilnveidojusies tiesu prakse lietās, kas skar aizgādības un saskarsmes tiesības, joprojām aktuāla ir tiesas nolēmumu izpildes problemātika. Tiesu nolēmumus saskarsmes lietās nav iespējams izpildīt tādēļ, ka izpilde faktiski atstāta bērna ziņā. Ja bērns nevēlas tikt ar šķirti dzīvojošu vecāku, tad spriedums netiek izpildīts. Lai gan tiesa nosaka saskarsmes kārtību bērna vislabākajās interesēs, nav vienotas izpratnes un skaidrības, vai bērnam ir jāpilda tiesas spriedums. Ja jāpilda, tad nav skaidrs, kam un kādā veidā izpilde būtu jānodrošina. Nav mehānisma, kādā veidā sprieduma izpildes laikā noskaidrot bērna patieso attieksmi pret otru vecāku un nevēlēšanās tikt iemieslus. Ir cēloņsakarība starp bērna un vecāka, ar kuru bērns dzīvo kopā, attieksmi pret otru vecāku. Netiek izmeklēta bērna iespējamā psiholoģiskā iespaidošana.

Tiesībsarga iepriekš sniegtā rekomendācija Labklājības ministrijai par pakalpojuma ieviešanu bērna un vecāka attiecību uzlabošanai vai atjaunošanai nav īstenota.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par ārpusģimenes aprūpē esoša bērna tiesībām uz saskarsmi

Arī vecākiem, kuriem pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības, ir pienākums un tiesības uzturēt attiecības ar bērniem. Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem ir pienākums organizēt audžuģimenē ievietotā bērna saskarsmi ar vecākiem, brāļiem (pusbrāļiem), māsām (pusmāsām), radniekiem vai bērnam tuvām personām. Lai gan atbalsta centri darbojas jau četrus gadus, joprojām tiek konstatēti gadījumi, kad pienākums organizēt saskarsmi netiek pildīts. Atbalsta

centriem nav vienotas izpratnes par saskarsmes nodrošināšanu. Atbalsta centri ne vienmēr saskarsmes tiesību uztver kā būtisku bērna vajadzību, bet drīzāk kā vecāka vajadzību rīkoties aizgādības tiesību atjaunošanai. Ja atbalsta centrs arī iesaistās saskarsmes organizēšanā, tad bērna un vecāka saskarsme tiek nodrošināta nesamērīgi reti un īsu laiku. Vienotas prakses veicināšanai Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija 2020. gadā ir izstrādājusi metodiskos ieteikumus saskarsmes organizēšanai, bet tie nav ieviesti. Jāturpina veidot atbalsta centru vienota izpratne.

Par šķirti dzīvojošu bērnu tiesībām uz saskarsmi ar brāļiem un māsām

Ja vienas ģimenes bērni ārpusģimenes aprūpē tiek šķirti un ievietoti vairākās audžuģimenes vai pie aizbildņa, vai aprūpes iestādē, bērnu savstarpējā saskarsme visbiežāk netiek nodrošināta, vai tā tiek nodrošināta nesamērīgi reti. Aprūpes nodrošinātāji neuzņemas iniciatīvu bērnu attiecību veicināšanai, norādot, ka attiecības un saskarsme bērniem netiek liegta. Bāriņtiesas, uzraugot bērna tiesību nodrošināšanu ārpusģimenes aprūpē, par maz pievērš vērību saskarsmes tiesības īstenošanai.

Par ierobežojumiem saskarsmei ar bērnu

Ja ārpusģimenes aprūpē esoša bērna tiesību aizsardzībai ir vajadzīgs ierobežot saskarsmi ar vecākiem – noteikt konkrētu saskarsmes laiku un vietu, bāriņtiesai ir pienākums par to pieņemt lēmumu. Vecākiem un bērna aprūpētājam ir jāievēro bāriņtiesas noteiktā saskarsmes kārtība. Konstatēts gadījums, kad bāriņtiesas lēmums netika pildīts ilgstoši, vairāk nekā gadu liedzot bērna un vecāku attiecību uzturēšanu. Bāriņtiesa pieļāva pieņemtā lēmuma nepildīšanu, nevēršoties pret aizbildni par pienākumu nepildīšanu.

Vecāku un bērnu attiecību pārrāvums rada atsvešināšanos, un attiecību atjaunošanā pašvaldībai ir jāiegulda resursi – jānodrošina speciālists, kurš bērnam saudzīgā veidā palīdz attiecības veidot no jauna. Jāņem vērā, ka bērna un vecāku atsvešināšanās var tikt vērtēta kā pamats aizgādības tiesību atņemšanai, līdz ar to bāriņtiesas bezdarbība nav pieļaujama.

BĒRŅA TIESĪBAS NECIEST NO VARDARBĪBAS

Vardarbība ir visu veidu fiziska vai emocionāla cietsirdība, seksuāla vardarbība, pamešana novārtā vai tāda izturēšanās, kas apdraud vai var apdraudēt bērna veselību, dzīvību, attīstību vai pašcieņu. Emocionāla vardarbība ir bērna pašcieņas aizskaršana vai psiholoģiska ietekmēšana (draudot, lamājot, pazemojot, bērna klātbūtnē vardarbīgi izturoties pret viņa tuvinieku vai citādi kaitējot viņa emocionālajai attīstībai).

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Pieaug gadījumu skaits, kad sociālās sfēras – bāriņtiesas, sociālā dienesta – darbiniekiem un psihologiem kļuvis zināms par vardarbību pret bērnu, bet viņi par to nav ziņojuši policijai vai reaģējuši atbilstoši kompetencei. Tas norāda uz akūtu nepieciešamību noteikt atbildību par neziņošanu par bērna tiesību pārkāpšanu. [Priekšlikumu](#) grozījumiem Bērnu tiesību aizsardzības likumā tiesībsargs izteica jau 2019. gadā, taču tas netika atbalstīts.

Konstatētas arī būtiskas problēmas emocionālās vardarbības pret bērnu izmeklēšanā, bieži nodarījums paliek neatklāts. Sevišķi lietās, kur pēc kopdzīves pārtraukšanas vecāki iesaista bērnu savu strīdu risināšanā, ietekmē viņa viedokli un noskaņo pret otru vecāku. Arī šāda rīcība kaitē bērnam un ir uzskatāma par vardarbību. Resoriskā pārbaude nav vērsta uz emocionālās vardarbības esības noskaidrošanu. Netiek uzsākts kriminālprocess vai administratīvā pārkāpuma process mērķtiecīgu izmeklēšanas darbību veikšanai. Nereti uz informāciju par vardarbību policija ilgi nereaģē vispār, izskatot iesniegumu iesniegumu likuma kārtībā. Tas liecina par sistēmiskām problēmām un metodoloģijas trūkumu šādu lietu izmeklēšanā. Problēmas aktualitāti apstiprina statistika – biežākais (46,5 %) rehabilitācijas pakalpojuma piešķiršanas pamats 2021. gadā bija emocionālā vardarbība.

Bērna atzīšana par cietušo administratīvā pārkāpuma lietā

Administratīvo pārkāpumu lietās ir izplatīta prakse, ka lēmuma par atzīšanu par cietušo vietā bērnam tiek noteikts personas, kurai nodarīts kaitējums, statuss. Ja bērns nav atzīts par cietušo, pārstāvim nav iespēju pārstāvēt bērnu lietas izskatīšanā, saņemt lēmumu, to pārsūdzēt, vērsties tiesā par nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu u. c.

2021. gadā iestādes tika aicinātas visās lietās par pārkāpumu pret bērnu informēt bērna likumisko pārstāvi par viņa tiesībām lūgt atzīt bērnu par cietušo. Tomēr praksē uzlabojumu nav. Tieslietu ministrija ir [aicināta pilnveidot tiesisko regulējumu](#), lai bērnu atzītu par cietušo bez lūguma. Ministrija norādīja, ka primāri jāvērtē, vai cietušā statuss vispār ir saglabājams, un pašlaik izmaiņas regulējumā nav veicamas. Ministrijas viedoklim nevar piekrist, jo nav paredzams, vai piedāvātās izmaiņas uzlabos situāciju.

Par noziedzīgo nodarījumu, kas vērsti pret bērna tikumību un dzimumneaizskaramību, izmeklēšanu

[Pārbaudes lietā Nr. 2021-24-2B](#) tiesībsargs konstatēja būtiskus trūkumus noziedzīgu nodarījumu, kas vērsti pret bērnu tikumību vai dzimumneaizskaramību, pirmstiesas izmeklēšanā, kas izpaužas procesa nesamērīgā ilgumā un kvalitātē. Tieslietu ministrijai, Iekšlietu ministrijai, Valsts policijai un prokuratūrai sniegtas rekomendācijas. 2022. gadā iestādes apņēmas veikt darbības, lai uzlabotu situāciju. Ir izveidota darba grupa Bērna mājas modeļa ieviešanai, kurā piedalās arī tiesībsargs.

Par bērnu aizsardzību no viņu vecumam neatbilstošas, kaitīgas informācijas

Tiesībsargs [vērsa](#) sabiedrības un komersantu uzmanību uz to, cik svarīgi, lai bērniem un pusaudžiem nebūtu pieejami materiāli, kuri kaitē viņu attīstībai. Pēc tiesībsarga aicinājuma mobilo sakaru operatori izstrādāja jaunus veidus, kā informēt klientus par bezmaksas satura filtru uzstādīšanu bērnu viedierīcēs.

Par bērna tiesību nodrošināšanu lietās par pagaidu aizsardzību pret vardarbību

[Pārbaudes lietā Nr. 2021-65-2D](#) secināts, ka lēmums par pagaidu aizsardzības pret vardarbību atcelšanu var tikt pieņemts pēc formāla kritērija – ja nav iesniegts pieteikums tiesā. Līdz ar to bērni var netikt pasargāti no vecāka vardarbības, jo vecāku strīds civiltiesiskā kārtībā ir atrisināts un spēkā stāties tiesas spriedums. Tieslietu ministrija aicināta rosināt diskusiju par

uzlabojumiem tiesiskajā regulējumā, lai novērstu situāciju, ka lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību attiecībā uz bērnu atceļ tikai formālu apstākļu dēļ, nevērtējot faktisko situāciju par vardarbības riskiem bērnam. Ministrija ņēma vērā rekomendācijas, informēja rajona (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu tiesnešus un uzsāka diskusiju par grozījumiem, lai tiesību norma būtu skaidrāka.

Bērnu tiesību ievērošana sociālās korekcijas izglītības iestādē “Naukšēni”

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija 2021. gada septembrī konstatēja būtiskus bērnu tiesību pārkāpumus sociālās korekcijas izglītības iestādē “Naukšēni”. Novembrī tiesībsargs pārbaudīja, kāds atbalsts ir sniegts bērniem un darbiniekiem, un sniedza rekomendācijas Izglītības un zinātnes ministrijai un iestādei. Pārbaudot apstākļus iestādē 2022. gada aprīlī, diemžēl tika konstatēts, ka situācija ir vēl vairāk pasliktinājusies, bērnu tiesības un vajadzības netiek nodrošinātas, personāls nespēj pasargāt bērnus no savstarpējās vardarbības. Ministrija virzīja lēmumu par iestādes slēgšanu, kas tika atbalstīts. Vienlaikus līdz 2022. gada nogalei valstī nav izstrādāts mehānisms bērnu ar uzvedības grūtībām un bērnu, kas izdarījuši kriminālnoziegumus, uzvedības korekcijai. Tāda situācija vērtējama kritiski un ir steidzami risināma.

BĒRNA TIESĪBAS UZ VESELĪBAS AIZSARDZĪBU

Ikvienam bērnam ir jāsaņem viņa vajadzībām atbilstoša veselības aizsardzība. Bērniem ir tiesības uz bezmaksas veselības aprūpi valsts programmas ietvaros. Bērnu līdz 14 gadu vecumam ārstniecība pieļaujama, ja viņa likumiskais pārstāvis ir devis savu piekrišanu (izņemot ārkārtas situācijas). Bērnam kā pacientam ir tiesības tikt uzklautam un atbilstoši savam vecumam un briedumam saņemt saprotamu informāciju un piedalīties ar ārstniecību saistītā lēmuma pieņemšanā. No 14 gadu vecuma bērns pats var vērsties ārstniecības iestādē un saņemt ārstniecības pakalpojumus.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Iesniegumi tiesībsargam norāda uz sistēmiskām un ietilgušām problēmām – rindas uz ambulatorajiem pakalpojumiem, īpaši pie bērnu psihiatra un zobārsta, un apstākļiem psihoneiroloģiskajās slimnīcās. Minētais ir pretrunā ANO Bērnu tiesību konvencijas 4. pantam, kas noteic, ka valstij maksimāli jāizmanto tās rīcībā esošie resursi, lai īstenotu šajā konvencijā atzītās tiesības, un Ārstniecības likuma 67. panta pirmajai daļai, jo paaugstina bērna stacionēšanas riskus psihiatriskajā ārstniecības iestādē, kas, iespējams, varētu izpalikt, ja bērns savlaicīgi saņemtu nepieciešamos ambulatoros pakalpojumus.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par apstākļiem psihiatriskajās slimnīcās

Jau kopš 2011. gada tiesībsargs ir vērsis Veselības ministrijas un Saeimas uzmanību uz pusaudžu ārstēšanu kopā ar pieaugušajiem psihiatriskās ārstēšanas iestādēs, tā ierobežojot bērnu tiesības atrasties īpašā aizsardzībā. 2022. gadā konstatēts, ka joprojām pusaudžus ar uzvedības traucējumiem ievieto pieaugušo ārstniecības iestādēs un palātās.

VSIA "Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs" ir līgums ar Nacionālo veselības dienestu par bērnu stacionāro psihiatrisko ārstēšanu, jo Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā ilgstoši nav piemērotu apstākļu psihomotori uzbudinātu pusaudžu (virs 16 gadu vecuma) aprūpei, kas būtu droša gan pašam pacientam, gan personālam. Pašreiz šajā slimnīcā tiek īstenoti būvniecības

projekti jaunu telpu nodrošināšanai psihiatrijas profila pacientu, tostarp visu vecumu bērniem ar psihomotoru uzbudinājumu, ambulatorai un stacionārajai ārstniecībai. Būtiski pievērst uzmanību personāla jautājumam – gan pietiekamam skaitam, gan kvalifikācijai.

Par zobārstniecības pakalpojumiem bērniem

Joprojām aktuāla ir zobārstniecības pakalpojumu pieejamības problemātika. Bērniem nodrošināto zobārstniecības pakalpojumu klāstā ietilpst visu zobārstu apakšspecialitāšu pakalpojumi, taču neviens zobārsts, kurš specializējies endodontijā, nav noslēdzis līgumu ar Nacionālo veselības dienestu. Tas nozīmē, ka izdevumi par bērnam veiktām manipulācijām ir jāsedz pašam pacientam. Tiesībsargs aicināja Veselības ministriju tūlītēji risināt pakalpojuma pieejamību, piemēram, kompensējot maksu par endodontista pakalpojumiem, taču ministrijas reakcija nav sekojusi.

Par drošības prasībām darbā ar tehnoloģijām

Tiesībsargs 2021. gadā [aicināja Ministru kabinetu](#) noteikt drošības prasības darbā ar tehnoloģijām izglītības iestādēs, jo valsts, neizstrādājot normatīvo regulējumu, nenodrošina bērnu veselības maksimālu aizsardzību. Bērni mācību procesā bieži izmanto tehnoloģijas, līdz ar to būtu nosakāmas līdzīgas normas, kādas noteiktas darba aizsardzībai. Veselības ministrija normatīvā regulējuma vietā 2022. gadā izstrādāja rekomendācijas drošai un veselībai nekaitīgai moderno tehnoloģiju lietošanai bērniem. Tiesībsargs aktīvi līdzdarbojās rekomendāciju sagatavošanā.

Par bērna izslēgšanu no ģimenes ārsta pacientu saraksta

Ministru kabineta 2018. gada 28. augusta noteikumu Nr. 555 “Veselības aprūpes pakalpojumu organizēšanas un samaksas kārtība” 30.2. apakšpunkts paredz iespēju izslēgt bērnu no ģimenes ārsta pacientu saraksta, pamatojoties uz ģimenes ārsta iesniegumu un Veselības inspekcijas pārbaudes atzinumu. [Pārbaudes lietā Nr. 2022-30-19AA](#) konstatēts, ka norma ierobežo bērna tiesības uz veselības aprūpi un nav vērsta uz bērna labāko interešu nodrošināšanu. Pēc tiesībsarga rekomendācijas Veselības ministrija izstrādāja grozījumu projektu, paredzot, ka regulējums nav piemērojams attiecībā uz bērniem.

Par Veselības inspekcijas izpratnes veicināšanu par bērna tiesībām

Izskatot iesniegumu par Veselības inspekcijas rīcību, nepamatoti novilcinot apstrīdēšanas iesnieguma nosūtīšanu Veselības ministrijai, tiesībsargs konstatēja bērna tiesību uz lietas nekavējošu izskatīšanu un labas pārvaldības principa pārkāpumu. Veselības inspekcija Ārstniecības riska fonda lietas izskata vienveidīgi, neņemot vērā, vai pacients ir pieaugušais, bērns vai mirusi persona. Tiesībsargs aicināja Veselības inspekciju turpmāk ņemt vērā Bērnu tiesību aizsardzības likuma 20. panta pirmajā daļā noteikto regulējumu par iesniegumu/lietu, kas skar bērna tiesības un intereses, izskatīšanu ārpus kārtas un nekavējoties, izskatot lietas par bērna dzīvībai un veselībai nodarīto kaitējumu.

BĒRNA TIESĪBAS UZ IZGLĪTĪBU

Ikvienam ir tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu izglītību. Bērnam ir pienākums apgūt pirmsskolas sagatavošanu un pamata izglītību. Satversme garantē valsts apmaksātu pamatizglītību un vidējo izglītību. Katras pašvaldības pienākums ir nodrošināt bērniem iespēju iegūt pirmsskolas izglītību un pamatizglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā pašvaldības izglītības iestādē, vidējo izglītību, kā arī īstenot interešu izglītību. Bērnam ir pienākums mācīties atbilstoši savai fiziskajai un garīgajai attīstībai.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gada rudenī sabiedrību saviļņoja pieteiktais pedagogu streiks. Satversme garantē tiesības uz izglītību un strādājošo tiesības uz streiku. Kā vairākkārt uzsvērusi Satversmes tiesa, Satversme ir vienots veselums, tajā noteiktās pamattiesības nav pretstatāmas. Gan bērna tiesības uz izglītību, gan izglītības darbinieku tiesības streikot ir īstenojamas, nodrošinot taisnīgu līdzsvaru starp iesaistīto personu interesēm. Ja vienas personu grupas pamattiesību izmantošanas rezultātā otram personu grupai pamattiesības tiek liegtas, taisnīgs līdzsvars nav panākts. Tiesībsargs vērsa uzmanību, ka, sverot bērnu tiesības uz izglītību un izglītības darbinieku kā strādājošo tiesības streikot, ir pienākums ņemt vērā bērna tiesību un interešu prioritātes principu.

Pārskata periodā plašu rezonansi guva arī tā sauktie vardarbības grozījumi Izglītības likumā, kas ļautu izglītības iestādes vadītājam lemt par obligātās izglītības vecuma izglītojamā turpmāko izglītības ieguvu dzīvesvieta, kad atkārtoti konstatēta izglītojamā vardarbība pret izglītības procesā iesaistītām personām. Grozījumus virzīja Latvijas izglītības vadītāju asociācija. Pret šādu risinājumu [iebilda tiesībsargs](#), sabiedriskās organizācijas un Valsts prezidents. Tiesībsarga ieskatā, tas būtu nesamērīgs, pamattiesības ierobežojošs risinājums pret bērniem, kurus valsts ir apņēmusies īpaši aizsargāt. Bērns faktiski tiktu izslēgts no izglītības ieguves procesa, tādējādi pārkāpjot Satversmes 112. pantā garantētās tiesības uz izglītību. Situācijas risināšanai izglītības iestādēm pienācīgi jāievēro spēkā esošais regulējums.

Pirms trešā lasījuma strīdīgais regulējums tika izslēgts no likumprojekta.

Par bērnu uzņemšanu 1. klasē

Kopš 2017. gada ir problēma ar dažās pašvaldībās, piemēram, Rīgas valstspilsētā, noteikto kārtību bērnu uzņemšanai 1. klasē. Sešus gadus vecus bērnus pretendentu sarakstā iekļauj tikai tad, ja izglītības iestādē paliek brīvas vietas pēc septiņus gadus vecu bērnu iekļaušanas. Tiesībsarga ieskatā, Vispārējās izglītības likuma 32. panta trešā daļa nav tulkojama tādējādi, ka tā pieļauj septiņus gadus vecu bērnu prioritāru uzņemšanu. Tiesībsargs aicināja Izglītības un zinātnes ministriju un Izglītības kvalitātes valsts dienestu rast bērnu interesēm atbilstošu risinājumu, taču neguva atbalstu. Arī Rīgas dome atteicās grozīt saistošos noteikumus. Lai nodrošinātu bērniem vienlīdzīgas iespējas tikt uzņemtiem 1. klasē, tiesībsargs plāno vērsties Satversmes tiesā.

Par pedagoģiski medicīnisko komisiju darbību

Tiesībsargs 2021. gadā [pārbaudes lietā Nr. 2021-37-20G](#) rekomendēja Izglītības un zinātnes ministrijai veicināt izpratni par pedagoģiski medicīnisko komisiju darbības tiesisko regulējumu un uzlabot komisiju darbību. Pārbaudes lietā izgaismota pašvaldību un valsts komisiju kompetences nošķiršanas problēma, kas rada bērnu tiesību vienlīdzīgi iegūt izglītību atbilstoši savām spējām pārkāpumu. Ministrija ir ņēmusi vērā tiesībsarga rekomendācijas un izstrādājusi tiesību akta projektu, lai saskaņotu valsts un pašvaldību komisiju kompetences sadalījumu ar pamatzglītības programmu īstenošanas posmiem, kā arī pilnveidotu pašvaldību komisiju darbību.

Par pedagogu profesionālās ētikas normām

Viens no Izglītības likumā noteiktajiem pedagoga vispārīgajiem pienākumiem ir izglītošanas procesā ievērot pedagoga profesionālās ētikas normas. Ētikas normu ievērošana ir būtiska emocionāli labvēlīgai videi izglītības iestādē. Lai pedagogs varētu izpildīt šo pienākumu un izglītojamo likumiskie pārstāvji varētu pārliecināties par pedagoga profesionālās ētikas normu ievērošanu, normām ir jābūt zināmām un ikvienam pieejamām, kā arī jābūt ētikas normu ievērošanas kontroles mehānismam. Pašlaik ētikas kodeksu izstrādā katra izglītības iestāde, un tas nosaka pedagogu, citu darbinieku un izglītojamo vienotus ētikas principus. Visbiežāk tas vērsts uz darbinieku savstarpējās saskarsmes regulēšanu, nevis saskarsmi ar izglītojamajiem. Pedagogiem kā vērtību vēstnešiem būtu jāizvirza augstākas prasības. Tiesībsargs aicinās pedagogu profesionālo organizāciju izstrādāt valstī vienotu pedagogu ētikas kodeksu.

BĒRNA TIESĪBAS UZ SOCIĀLO NODROŠINĀJUMU

Ikvienam bērnam ir tiesības uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina viņa pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību. Katram bērnam ir jāsaņem atbilstošs uzturs, apģērbs un mājoklis. Ģimenes ar bērniem no pašvaldības un valsts saņem dažādus pabalstus un atbalstu bērnu audzināšanā un izglītošanā.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Aktualizējies jautājums par no Uzturlīdzekļu garantiju fonda izmaksājamo uzturlīdzekļu apmēru, kas kopš 2020. gada 1. janvāra ir atsaistīts no minimālās mēneša darba algas. Inflācijas apstākļos šāds regulējums nenodrošina bērnu labākās intereses. Tiesībsarga ieskatā, būtu apsverama uzturlīdzekļu apmēra piesaistīšana minimālajai mēnešalgai vai regulāra pārskatīšana. Tiesībsargs 2021. gadā [aicināja pašvaldības](#), pieņemot jaunus saistošos noteikumus un plānojot budžetu, prioritāri izvērtēt bērnu intereses. Tomēr saņemti daudzi iesniegumi par pašvaldību rīcību pēc administratīvi teritoriālās reformas. Dažas pašvaldības, izdodot jaunus saistošos noteikumus, ņēma vērā savus finanšu apsvērumus, ignorējot bērna labāko interešu prioritātes principu. Visbiežāk tas izpaudās kā brīvprātīgās iniciatīvas pabalstu jomā, piemēram, nosakot līdzfinansējumu par profesionālās ievirzes izglītību, atvieglojumus ēdināšanas izdevumiem izglītojamiem, kā arī skolēnu pārvadājumu nodrošināšanā. Konstatēts arī labas pārvaldības principa pārkāpums, nenodrošinot iedzīvotāju tiesības uz līdzdalību.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par tiesībām saņemt Latvijas Goda ģimenes apliecību pēc pilngadības sasniegšanas
Pilngadīgam jauniešim no daudzbērnu ģimenes pēc ārpusģimenes aprūpes audžuģimenē atteica izsniegt Latvijas Goda ģimenes apliecību, jo nav personas, kura ir tiesīga iesniegt iesniegumu. Jauniešiem no daudzbērnu ģimenēm, tai skaitā no aizbildņu un audžuģimenēm, kuri nav sasnieguši 24 gadu vecumu un turpina iegūt izglītību, ir jābūt vienādām iespējām saņemt Latvijas Goda ģimenes apliecības programmā paredzēto atbalstu. Pretējā gadījumā tiek pausta nevienlīdzīga attieksme pret ārpusģimenes aprūpē bijušiem jauniešiem. Labklājības ministrija

tika [aicināta novērst nevienlīdzību](#). Ministrija uzskata, ka atbalsts valsts programmā nav saistāms ar sociālo garantiju nodrošināšanu bārenim vai bez vecāku gādības palikušajam bērnam pēc pilngadības sasniegšanas. Ministrija konceptuāli atbalsta tikai stipendijas “Studēt gods” mērķgrupas paplašināšanu, turpinās sarunas ar Izglītības un zinātnes ministriju par iespējām iekļaut tajā bāreņus un bez vecāku gādības palikušos bērnus.

Par daudzbērnu ģimenes statusu

Daudzbērnu ģimenē pēc abu vecāku nāves divi nepilngadīgi bērni un pilngadīgs jauniešs zaudēja iespēju saņemt Latvijas Goda ģimenes apliecību, jo nav personas, kura ir tiesīga iesniegt iesniegumu par trim bērniem. Nepilngadīgajiem bērniem iecēla aizbildni, bet jauniešs netiek uzskatīts par ģimenes locekli. Tādēļ jauniešim bija liegts saņemt valsts stipendiju “Studēt gods”. Pēc vecāku nāves no bērniem neatkarīgu apstākļu dēļ tiek pasliktināta viņu situācija. Jānosaka, ka daudzbērnu ģimenes bērniem tiek saglabātas tiesības saņemt Latvijas Goda ģimenes apliecību.

Labklājības ministrija uz tiesībsarga [priekšlikumu](#) novērst netaisnību plāno virzīt definīcijas “daudzbērnu ģimene” paplašināšanu Bērnu tiesību aizsardzības likumā.

Par līdzfinansējumu interešu izglītībai

Bērni apmeklē pulciņus, mūzikas un mākslas skolas ne tikai savas dzīvesvietas pašvaldībā. Atzinīgi vērtējams Mārupes novada pašvaldības atbalsts, līdzfinansējot interešu un profesionālās ievirzes izglītības apguvi ne tikai pašvaldības dibinātajās izglītības iestādēs, bet arī Rīgā. Vienlaikus tika konstatēts, ka 2021./2022. mācību gadā pašvaldība nav ievērojusi vienlīdzības principu, jo līdzfinansējums nav paredzēts pulciņiem citu pašvaldību dibinātajās iestādēs. Vienlīdzības princips netika ievērots, arī līdzfinansējot profesionālās ievirzes izglītību pašvaldības dibināto izglītības iestāžu – Mārupes Mūzikas un mākslas skolas un Babītes Mūzikas skolas – audzēkņiem. Mārupes Mūzikas un mākslas skolas audzēkņiem bija plašākas iespējas pretendēt uz mēneša maksas atvieglojumiem vai atbrīvojumu. Jaunizveidotais novads darbu uzsāka 2021. gada 1. jūlijā, un, tiesībsarga vērtējumā, pašvaldībai bija pietiekami daudz laika līdzfinansējuma vienādošanai.

Par izglītojamo ēdināšanu izglītības iestādēs

Daudz iesniegumu saņemts par Rīgas valstspilsētas pašvaldības veiktajām izmaiņām izglītojamo ēdināšanas kārtībā. Pašvaldība saglabāja brīvpusdienas tikai izglītojamiem ar sociālo statusu (no trūcīgām un maznodrošinātām ģimenēm, no pašvaldības ģimeņu atbalsta reģistrā reģistrētām ģimenēm u. c.), kuri mācās pašvaldības dibinātajās izglītības iestādēs, bet pārējiem ēdināšanas izdevumus sedz daļēji. Līdzfinansējums lielākā apmērā nebija nodrošināts izglītojamiem ar sociālo statusu, kuri mācās citu dibinātāju izglītības iestādēs.

Vēl tika noteikts, ka bērna prombūtnes gadījumā, lai vecākiem nav jāmaksā, no ēdināšanas jāatsakās līdz iepriekšējās dienas plkst. 21.00. Lai novērstu atšķirīgo attieksmi un vecākiem nelabvēlīgo regulējumu, tiesībsargs sniedza rekomendācijas pašvaldībai.

BĒRNA MANTISKĀS TIESĪBAS

Bērns tāpat kā pilngadīgs cilvēks var būt kustamas vai nekustamas mantas īpašnieks. Atkarībā no vecuma bērnam ir tiesības pašam vai ar savu likumisko pārstāvju starpniecību veikt darījumus un īstenot citas īpašnieka tiesības. Līdz 16 gadu vecumam bērna manta atrodas vecāku pārvaldībā, vēlāk bērnam ir tiesības brīvi pārvaldīt visu, ko viņš ieguvis ar savu darbu, ko vecāki nodevuši viņa brīvā pārvaldībā un ko piešķirušas citas personas. Bērna mantisko tiesību un interešu aizstāvība ir uzticēta bāriņtiesām.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Bāriņtiesa lemj par atļauju pieņemt vai atraidīt bērnam piekritīgo mantojumu. Bērns nespēj objektīvi izvērtēt tā iegūšanas sekas, savukārt likumiskais pārstāvis var nerīkoties bērna interesēs. Bāriņtiesai ir jāvērtē, vai mantojums ilgtermiņā neradīs bērnam zaudējumus. Mantojuma lietas prasa bāriņtiesu aktīvu iesaistīšanos, papildu zināšanas jurisprudencē, ekonomikā, finanšu nozarē, jo mantojuma masā var ietilpt kapitāla daļas, finanšu instrumenti, vērtspapīri, dažādi prasījumi vai tiesības, kas praksē bāriņtiesām sagādā grūtības. Taču tā vietā, lai stiprinātu bāriņtiesas, nodrošinot resursus, izglītošanu, metodisko vadību, iecerēts atvieglot mantojuma pieņemšanu bērna vārdā. Tieslietu ministrijas izstrādātais [likumprojekts](#) paredz grozīt Civillikuma 295. pantu, nosakot, ka bāriņtiesas atļauja ir nepieciešama tikai tad, ja mantojumu grib atraidīt. Tiesībsargs neatbalsta grozījumu, jo likumiskais pārstāvis var nebūt spējīgs izvērtēt bērna intereses vai rīkoties citās interesēs, bet pienākumi saistībā ar mantu gulsies uz bērnu.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par apgādnieka zaudējuma pensijas izmaksu aizbildnībā esošam bērnam

Normatīvajos aktos ir noteikts, ka bērnu aprūpes iestādē ievietotam bērnam apgādnieka zaudējuma pensiju ieskaita uz bērna vārda atvērtā kontā. Taču regulējuma nav attiecībā uz aizbildnībā un audžuģimenē esošiem bērniem. Praksē audžuģimenē ievietotam bērnam apgādnieka zaudējuma pensiju ieskaita uz bērna vārda atvērtā kontā, aizbildnībā esošam

bērnam – izmaksā aizbildnim. Lai visiem bērniem ārpusģimenes aprūpē būtu vienādas tiesības saņemt apgādnieka zaudējuma pensiju uz bērna vārda atvērtā kontā, ir jāizstrādā regulējums. Labklājības ministrija atbalsta priekšlikumu, bet uzskata, ka primāri jāpilnveido aizbildņu atbalsta sistēma. Tam nevar piekrist, jo apgādnieka zaudējuma pensijas izmaksa nav saistīta ar ministrijas plānotajiem atbalsta pasākumiem aizbildnim.

Par metodiskajiem ieteikumiem bāriņtiesām

Bāriņtiesas vēršas ar lūgumu sniegt viedokli bērna mantisko tiesību aizsardzībā. Esošie metodiskie ieteikumi satur tiesību normu apkopojumu, bet iztrūkst ieteikumu to piemērošanai bāriņtiesu darbā, īpaši lietās, ja bērns ir mantojis uzņēmumu, tā akcijas vai ir cita ar komercdarbību saistīta situācija. Tas liecina par nepieciešamību pēc papildu zināšanām un atbilstošas metodiskās vadības. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija nav atsaukusies aicinājumam pilnveidot metodiskos ieteikumus par mantisko interešu aizstāvību, vien norādot, ka metodiskos ieteikumus ārpalpojuma sagatavojis nodibinājums “Latvijas Tiesnešu mācību centrs”. Savukārt attiecībā uz mācību nodrošināšanu Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija vērtēs nepieciešamību šādu tēmu iekļaut bāriņtiesu darbinieku mācību programmā. Inspekcijas ieskatā, bāriņtiesai vajadzības gadījumā būtu jālūdz pašvaldībai nodrošināt komerc tiesību speciālista vai konkrētas specializācijas advokāta u. tml. konsultāciju apmaksu. Šādam viedoklim var piekrist daļēji. Speciālistu piesaiste ir atbalstāma īpaši sarežģītos izņēmuma gadījumos, taču arī bāriņtiesu darbiniekiem ir jābūt sagatavotiem likumā noteiktā uzdevuma – mantisko tiesību aizsardzība – izpildei, tātad mācības ir jānodrošina.

Par bāriņtiesu vienotu praksi lietu, kas skar bērna mantu, izskatīšanā

Tika konstatēta divu bāriņtiesu atšķirīga pieeja un rīcība lietā par vienu un to pašu dāvinājumu bērnam. Viena bāriņtiesa uzsāka rūpīgu apstākļu pārbaudi. Persona lietas izskatīšanas laikā mainīja dzīvesvietu. Lieta tika pārsūtīta otrai bāriņtiesai, kura neiedziļinoties ātri pieņēma lēmumu. Tiesībsargs lūdza Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju sniegt viedokli par bāriņtiesu rīcības atbilstību bērna labākajām interesēm un sniegt metodisko palīdzību bāriņtiesām. Inspekcija norādīja, ka bāriņtiesai ir rīcības brīvība. Normatīvie akti neparedz konkrētas darbības mantisko jautājumu lietās un nenosaka iegūstamās informācijas apjomu. Ņemot vērā lietu, kas skar bērna mantu, būtību un iespējamās sekas bērnam nākotnē, tās jāizskata ar pienācīgu rūpību. Tiesībsargs aicināja izvērtēt bērna mantas lietas piekritību. Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija atbalstīja grozījumu Bāriņtiesu likumā nepieciešamību attiecībā uz piekritību lietās, kas skar bērna mantu.

BĀREŅU UN BEZ VECĀKU GĀDĪBAS PALIKUŠO BĒRNU TIESĪBAS

Valstij ir pienākums īpaši rūpēties par bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem kā par sociāli mazaizsargātu bērnu grupu. Šiem bērniem dzīves vides stabilitāte un kvalitāte ir vairāk apdraudēta nekā ģimenēs dzīvojošiem bērniem, viņi vairāk izjūt bērnu tiesību aizsardzības sistēmas nepilnības. Valstij un pašvaldībām ir pienākums nodrošināt bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem sociālās garantijas.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Jau ilgāku laiku tiesībsarga uzmanības lokā ir jauniešu tiesību nodrošinājums pēc pilngadības sasniegšanas. Situācija, salīdzinot ar konstatēto [pārbaudes lietā Nr. 2018-35-23D](#), ir uzlabojusies. Palielināti pabalstu minimālie apmēri, vairākās pašvaldībās nodrošināts mentora pakalpojums, noteiktas mājokļa pabalsta aprēķināšanai izmantojamās izdevumu pozīciju minimālās normas, kas novērš atšķirīgu pieeju pašvaldībās mājokļa pabalsta apmēra aprēķināšanā, u. c. Tomēr joprojām konstatēti jauniešu tiesību pārkāpumi, visbiežāk atteikta palīdzība mājokļa jautājuma risināšanā.

Ārpusģimenes aprūpes sniedzējam sadarbībā ar bāriņtiesu sešus mēnešus pirms jaunieša pilngadības ir pienākums viņu rakstiski informēt par sociālajām garantijām. Tiesībsargs jau 2019. un 2021. gadā vērsa bāriņtiesu uzmanību uz nepieciešamību sniegt jauniešiem pilnu un saprotamu informāciju par viņu tiesībām pēc pilngadības sasniegšanas. Taču ne vienmēr jauniešu informēšanas pienākums tiek izpildīts pienācīgi, līdz ar to viņi nevar realizēt savas tiesības. 2023. gadā tiesībsargs aicinās bāriņtiesas pilnveidot jauniešiem sniedzamo informāciju, kā arī pārbaudīs šī ieteikuma izpildi.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par atvieglojumiem pilsētas sabiedriskajā transportā

[Pārbaudes lietā Nr. 2022-09-23DC](#) secināts, ka kopš 2009. gada bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem vairs nav tiesību bez maksas izmantot sabiedriskā transporta pakalpojumus pilsētas nozīmes maršrutos. Ierobežojuma pamatojums – 2008. gada ekonomiskās krīzes seku

pārvarēšana – neatbilst sociāli atbildīgas valsts principam un nenodrošina sociāli mazāk aizsargātas bērnu grupas intereses. Tiesībsargs vairākkārt ir vērsies Satiksmes ministrijā, Labklājības ministrijā un Finanšu ministrijā, vienojoties par atvieglojumu piešķiršanas nepieciešamību. Nesagaidot reālas darbības rekomendācijas izpildīšanā, tiesībsargs ir lūdzis Ministru prezidenta iesaisti.

Par naudas soda piemērošanu par administratīvajiem pārkāpumiem

[Pārbaudes lietā Nr. 2021-04-23D](#) atklāti trūkumi Administratīvās atbildības likuma 267. panta otrajā daļā un 269. panta trešajā daļā, kas paredz naudas soda izpildes izņēmumus attiecībā uz audžuģimenē vai bērnu aprūpes iestādē ievietotiem bērniem, jo bērna izdarītais pārkāpums paliek bez sekām, ja naudas sods netiek samaksāts brīvprātīgi. Arī tiesu izpildītāju prakse naudas soda piedziņas lietās, ja sods piemērots audžuģimenē vai bērnu aprūpes iestādē esošam bērnam, ir atšķirīga un bieži vien pretēja tiesiskajam regulējumam. Tiesībsargs sniedza rekomendācijas Tieslietu ministrijai, administratīvā pārkāpuma procesa veicējiem un pašvaldībām, Zvērinātu tiesu izpildītāju padomei, bērnu aprūpes iestāžu vadītājiem un bāriņtiesām.

Par bērna juridisko pārstāvību

Praksē konstatēts – ja bērns palicis bez likumisko pārstāvju gādības, līdz bērnam piemērotas aprūpes formas piemeklēšanai tas dažkārt paliek bez juridiskā pārstāvja. Piemēram, bērns ievietots krīzes centrā vai citā iestādē līdz ārpusģimenes aprūpei, kamēr radnieki nokārto aizbildņa statusu u. c. Situācija, kad bērns paliek bez juridiskā pārstāvja, neatbilst bērna labākajām interesēm un nav pieļaujama. Labklājības ministrijai sniegts priekšlikums novērst trūkumus Bāriņtiesu likumā. Ministrija ir organizējusi diskusiju, tomēr situācija nav atrisināta.

Par aizbildnības institūtu

Aizbildnībā esošu bērnu ģimenē audzina un par viņu rūpējas abi laulātie. Taču laulātajam, kas nav iecelts par aizbildni, nav tiesību un arī pienākumu attiecībā uz otra laulātā aizbilstamo, tai skaitā uz bērna pārstāvību – tam ir jāsaņem pilnvara. Civillikuma 316. pantā noteiktais ierobežojums abu laulāto iecelšanai par aizbildņiem neatbilst bērna interesēm un ir formāls šķērslis, lai bērnam būtu divi aizbildņi, kuri, stājoties vecāku vietā, pilnvērtīgi pildītu mātes un tēva pienākumus. Labklājības ministrija apņēmusies organizēt diskusiju par priekšlikumu pilnveidot aizbildņa institūtu.

Par dzīvokļa jautājuma risināšanu

Rīgas valstspilsētas pašvaldība liedza jauniešiem tiesības reģistrēties pašvaldības palīdzības reģistrā pašvaldības dzīvojamās telpas īrēšanai, pamatojot, ka jauniešis pēc aizbildnības nodibināšanas turpināja lietot aizbildnei piederošu dzīvojamo telpu. Likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 14. panta pirmās daļas 3. punktā ir nostiprinātas tiesības pieteikties un saņemt pašvaldības dzīvojamo telpu, pat ja pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās ir saglabājušās agrāk aizņemtās dzīvojamās telpas lietošanas tiesības. Pašvaldība novērsa jauniešu tiesību pārkāpumu pēc tiesībsarga iesaistes.

BĒRNU AR ĪPAŠĀM VAJADZĪBĀM TIESĪBAS

Bērns ar īpašām vajadzībām ir bērns, kuram sakarā ar slimības, traumas vai iedzimtiem traucējumiem ir nepieciešama papildu medicīniskā, pedagoģiskā un sociālā palīdzība neatkarīgi no tā, vai ir noteikta invaliditāte. Bērnam ar īpašām vajadzībām ir tādas pašas tiesības uz aktīvu dzīvi, tiesības attīstīties un iegūt izglītību atbilstoši savām fiziskajām un garīgajām spējām un vēlmēm, kā arī tiesības piedalīties sabiedriskajā dzīvē kā jebkuram citam bērnam. Valsts un pašvaldība īpaši palīdz bērnam ar īpašām vajadzībām iekļauties sabiedrībā.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Pārskata periodā aktualizējās jautājums par bērnu izglītošanu atbilstoši spējām un pedagoģiski medicīniskās komisijas ieteiktajai speciālās izglītības programmai vai atbalsta pasākumiem. Bērnu ar speciālām vajadzībām iekļaušana vispārizglītojošās skolās pamazām kļūst par normu, taču izglītība nav pielāgota bērnu vajadzībām. Sadarbībā ar Latvijas Bērnu labklājības tīklu rīkotā diskusija "[Bērna ar papildu vajadzībām iekļaušana izglītības iestādēs](#)" un iesniegumi izgaismoja, ka netiek nodrošināti bērnam ieteiktie individualizētie atbalsta pasākumi, pielāgota vide un mācību procesa organizācija, trūkst atbalsta personāla, vecāki nezina, kā rīkoties. Tiesībsargs sniedza ieteikumus vecākiem un izglītības iestādēm.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par bērna ar hronisku saslimšanu aprūpes nodrošināšanu izglītības iestādē

Joprojām konstatēti gadījumi, kad bērnam ar hronisku saslimšanu izglītības iestādē nav nodrošināta atbilstoša medicīniskā aprūpe vai vispār tiek liegts apmeklēt iestādi, jo tā viņam nevar nodrošināt medicīnisko aprūpi atbilstoši ārstējošā ārsta norādījumiem. Tiesībsargs saņēma informāciju, ka Rīgas pirmsskolas izglītības iestādē par insulīna injekciju ievadīšanu bērnam bija atbildīga vienīgi medmāsa. Kad medmāsas darbā nebija, bērns izglītības iestādi nedrīkstēja apmeklēt.

Atbilstoši tiesiskajam regulējumam izglītības iestādē pirmo palīdzību ir tiesīga sniegt ārstniecības persona – māsa vai ārsta palīgs (feldšeris), kā arī darbinieks, kurš apmācīts pirmās palīdzības sniegšanā. Savukārt izglītības iestādes vadītājam ir pienākums organizēt darbinieku apmācību pirmās palīdzības sniegšanā, kas aptver arī tēmu par 1. tipa diabētu un pirmās palīdzības sniegšanu hipoglikēmijas gadījumā.

Tiesībsargs aicināja pirmsskolas izglītības iestādi un Rīgas valstspilsētas pašvaldību nekavējoties iesaistīties jautājuma risināšanā un nodrošināt, ka vismaz vēl viens vai divi darbinieki ir apguvuši zināšanas par diabētu un medmāsas prombūtnes laikā spēj nodrošināt bērnam nepieciešamo aprūpi. Tiesībsarga rekomendācija ir izpildīta, un bērna tiesību pārkāpums ir novērsts.

Par ēdināšanas izmaksu segšanu bērniem ar speciālām vajadzībām

Atzinīgi vērtējams, ka valsts nodrošina bērniem ar speciālām vajadzībām, kuri mācās pašvaldību speciālās izglītības iestādēs, pirmsskolas izglītības grupās bērniem ar speciālām vajadzībām un speciālās izglītības klasēs ēdināšanas izmaksu segšanu no valsts un pašvaldību budžeta. Tomēr valsts vai pašvaldību finansējums nav paredzēts izglītojamajiem, kuri atbilstoši valsts noteiktajai iekļaujošas izglītības politikai izglītību iegūst vispārējās izglītības iestādēs. Tāda situācija rada nevienlīdzīgu attieksmi pret bērniem ar speciālām vajadzībām atkarībā no izglītības iestādes, kurā bērns iegūst izglītību. Netiek veicināta iekļaujošas izglītības īstenošana.

Izglītības un zinātnes ministrijai [sniegts priekšlikums](#) novērst nevienlīdzību. Ministrija apņēmusies informatīvajā ziņojumā par iekļaujošas izglītības attīstību visās izglītības pakāpēs iekļaut normatīvā regulējuma un datu analīzi par ēdināšanas izmaksu segšanu bērniem ar speciālām vajadzībām, sniegt priekšlikumus problēmjautājuma risināšanai.

Par specializētu autosēdekli bērnam ar funkcionāliem traucējumiem

Nepieciešamību valsts nodrošināto tehnisko palīg līdzekļu sarakstā iekļaut specializētu autosēdekli īpaši kopjamiem bērniem tiesībsargs aktualizēja jau 2021. gadā. 2021. gada 21. decembrī Ministru kabinets pieņēma noteikumus Nr. 878 "Tehnisko palīg līdzekļu noteikumi", kas noteica, ka specializētu autosēdekli piešķir īpaši kopjamiem bērniem vecumā no 4 gadiem un no 15 kg, kuri nekontrolē galvas un rumpja funkciju, ja vecākiem īpašumā vai valdījumā ir transportlīdzeklis. Vēl pirms noteikumu pieņemšanas tiesībsargs aicināja Labklājības ministriju atcelt ierobežojošos vecuma un svara kritērijus autosēdekliša piešķiršanai īpaši kopjamiem bērniem, kā arī nosacījumu par transportlīdzekļa īpašuma vai valdījuma tiesībām bērna likumiskajam pārstāvim. Tiesībsarga rekomendācija netika ņemta vērā.

2022. gadā tiesībsargs lūdza medicīnas jomas speciālistus sniegt viedokli par noteikumos paredzēto specializēta autosēdeklīša bērniem piešķiršanas kritēriju pamatotību. Ārstu speciālistu sniegtā informācija apliecināja, ka noteikumu kritēriji par īpaši kopjama bērna svaru, vecumu, galvas un rumpja funkciju nav absolūti un izšķiroši, pēc kuriem ārsti konstatē bērna vajadzību pēc specializēta autosēdeklīša. Tā piešķiršanā ir būtiski ņemt vērā bērna funkcionālā stāvokļa individuālu izvērtējumu. Tiesībsargs uzskata par nepamatotu arī prasību par transportlīdzekļa īpašuma vai valdījuma tiesību esību bērna vecākiem, jo tā pieļauj bērna diskrimināciju viņa vecāku mantiskā stāvokļa dēļ. [Tiesībsargs aicināja](#) Labklājības ministriju nekavējoties uzsākt darbu pie noteikumu grozījumiem, lai novērstu nepamatotos ierobežojumus. Labklājības ministrija atbalstīja grozījumu nepieciešamību, taču tie vēl nav izstrādāti.

CILVĒKU AR INVALIDITĀTI TIESĪBAS

CILVĒKU AR INVALIDITĀTI TIESĪBAS

Cilvēku ar invaliditāti tiesību aizsardzību noteic Satversmes 91. pants un ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām, kuras ieviešanas pārraudzību nodrošina tiesībsargs. Cilvēku ar invaliditāti tiesību aizsardzība ietver tādas jomas kā diskriminācijas aizliegums, piekļūstamības nodrošināšana, tiesības uz dzīvību, izglītību, nodarbinātību, veselību, adaptāciju un rehabilitāciju, pienācīgu dzīves līmeni un sociālo aizsardzību, līdzdalību politiskajā un sabiedriskajā dzīvē, kultūras dzīvē, sportā utt.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā tiesībsargs saņēma 47 iesniegumus saistībā ar personu ar invaliditāti tiesībām. 2021. gadā – 37 un 2020. gadā – 32. Lielākoties iedzīvotāji norādīja uz problēmām ar iekļaujošo izglītību, iespējamiem diskriminācijas gadījumiem, nepieejamu vidi un nepietiekamiem ienākumiem pamatvajadzību segšanai. Atsevišķi iesniegumi norāda uz pašvaldību iniciatīvas un drosmes trūkumu veidot sabiedrībā balstītus pakalpojumus, kas būtu piemēroti cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, kam noteikts trešais un ceturtais aprūpes līmenis. Novērota tendence, ka cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem aizvien vairāk izmanto iespēju vērsties pie tiesībsarga pēc informācijas par savām tiesībām. Padomi tiek lūgti gan konsultāciju laikā, gan izmantojot elektronisko saziņu. Jāuzsver, ka šādu iespēju izmanto gan cilvēki, kuri atrodas dažādās institūcijās (valsts sociālās aprūpes centros, psihiatriskajās slimnīcās), gan tie, kuri deinstitutionalizācijas projekta ietvaros uzsākuši saņemt sabiedrībā balstītus pakalpojumus, kā arī viņu tuvinieki.

Būtiski atzīmēt, ka pārskata periodā ir identificēti gadījumi, kuros personām ar ierobežotu rīcībspēju ilgstoši nav bijuši iecelti aizgādņi. Minēto problemātiku jau ilgstoši pašvaldības mēģina risināt ar pabalsta noteikšanu aizgādņiem. Tomēr tiesībsargs ir uzsvēris, ka ilgtermiņa risinājumā jāpanāk atbalsta personas pakalpojuma ieviešana valstī, jo tas ir cilvēktiesībām atbilstošāks alternatīvs tiesiskais risinājums.

Pārskata periodā tiesībsargs īpašu uzmanību pievērta sabiedrībā balstītu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstībai, veicot pārbaudes jaunizveidotajās grupu mājās.

Viens no gada svarīgākajiem notikumiem bija gatavošanās nākamajam Latvijas Republikas novērtēšanas posmam ANO par Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesību ieviešanu Latvijā, kura ietvaros tiesībsargs sagatavoja [alternatīvo ziņojumu](#).

2022. gadā tika pabeigta tiesas nolēmumu izpēte lietās par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu. Pētījuma gala secinājumi un priekšlikumi gaidāmi 2023. gadā.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par atbalsta personas lēmumu pieņemšanā pakalpojuma ieviešanu

Tiesībsargs, konstatējot, ka Latvija joprojām nepilda starptautiskās saistības attiecībā uz atbalsta sniegšanu rīcībspējas īstenošanā, [vērsās pie Ministru prezidenta](#), lūdzot pievērst īpašu uzmanību tam, lai nenotiktu kavēšanās ar šādas atbalsta personas pakalpojuma ieviešanu.

Par trūkumiem sociālās drošības sistēmā attiecībā uz cilvēkiem ar invaliditāti kopš bērnības

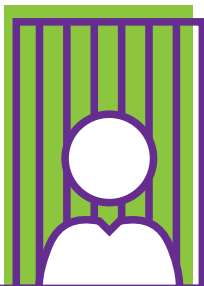
Pēc Saeimas Analītiskā dienesta lūguma tiesībsargs [sniedza viedokli](#) par trūkumiem sociālās drošības sistēmā attiecībā uz cilvēkiem ar invaliditāti kopš bērnības, norādot uz virkni problēmu, ar ko cilvēki ar invaliditāti un viņu ģimenes saskaras ikdienā.

Par kavēšanos ar invaliditātes ekspertīzes veikšanu

Tiesībsargs, konstatējot sistemātiskus kavējumus invaliditātes ekspertīzes veikšanā un attiecīga lēmuma pieņemšanā, [vērsās Labklājības ministrijā](#) ar aicinājumu rast nekavējošu risinājumu. Pēc tiesībsarga iesaistes veikti grozījumi normatīvajos aktos.

Par kodu kalkulatora nomaiņu personai, kura veselības stāvokļa dēļ nevar ierasties bankā

Pārbaudes lietā [Nr. 2022-4-24B](#) tika konstatēts, ka situācijā, kad bankas klientei, kura pati veselības stāvokļa dēļ nevarēja ierasties bankā, lai nomainītu bateriju kodu kalkulatoram, bankas ieteiktais risinājums (notariāla pilnvara) izmaksu ziņā sasniedza līdz pat 250 eiro. Lai arī banka nav atbildīga par citu pakalpojumu sniedzēju pakalpojumu izmaksām, tomēr konkrētajā gadījumā, tiesībsarga ieskatā, izmaksas nebija samērīgas kodu kalkulatora baterijas nomaiņai. Tādējādi tiesībsargs konstatēja netiešas diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu invaliditātes dēļ.

IESLODZĪTO PERSONU TIESĪBAS

IESLODZĪTO PERSONU TIESĪBAS

Ieslodzītajiem apcietinājuma vai soda izciešanas laikā saglabājas visas Satversmē noteiktās cilvēka pamattiesības. Ieslodzījumā esošie atrodas pilnīgā valsts pakļautībā un līdz ar to arī aizsardzībā. Valsts ir atbildīga par to, lai ieslodzījuma vide un citi apstākļi neradītu papildu grūtības un nepārsniegtu ar ieslodzījuma faktu neizbēgamo ciešanu sliekšni.

Tiesībsargs ik gadu saņem daudz sūdzību no ieslodzītajiem par dažādiem problemātiskiem aspektiem tiesību ievērošanā. Nepilnības tiek konstatētas arī cietumu apmeklējumu laikā, piemēram, attiecībā uz vides pieejamību. Finansiālo iespēju robežās cietumos lēnām tiek uzlabota infrastruktūra un sadzīves apstākļi. Jau ilgstoši ir aktuāls jautājums par nepietiekamu darbinieku skaitu apsardzē, kā arī trūkst resocializācijas procesa speciālistu un medicīnas darbinieku.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā par ieslodzīto tiesībām saņemti 396 iesniegumi. Nemainīgi tiek saņemtas sūdzības par veselības aprūpes jautājumiem, bet to skaits ir samazinājies (2022. gadā – 31, 2021. – 45, 2020. – 46 iesniegumi). Tiesībsargs savas kompetences ietvaros izvērtē medicīniskās palīdzības pieejamības aspektu. Joprojām aktuāls ir jautājums par sadzīves apstākļiem cietumos (2022. gadā – 22, 2021. – 27, 2020. – 30 iesniegumi). Arī šo iesniegumu skaits ir samazinājies, jo ieslodzītie aktīvi izmanto iespēju par neatbilstošiem sadzīves apstākļiem vērsties administratīvajā tiesā, pārkāpuma gadījumos saņemot materiālo kompensāciju.

Reaģējot uz saņemtajām sūdzībām, tiesībsargs veica vizīti Rīgas Centrālcietumā, pēc kuras sniedza [atzinumu](#) par apstākļiem soda izolatoros. Atzīmējams, ka pārskata periodā saņemtas 25 sūdzības par cietuma darbinieku neatbilstošu rīcību (2021. gadā – 32, bet 2020. – 45 iesniegumi). Lielākoties tās saistītas ar nepieklājīgu uzvedību, iebiedēšanu vai dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

Par dažādiem ar apcietinājuma un soda izpildi saistītiem jautājumiem, piemēram, satikšanos un zvanu nodrošināšanu, resocializācijas procesa gaitu, sadzīviska rakstura problēmām, saņemtas 176 sūdzības (2021. gadā – 217, 2020. – 196 iesniegumi).

2022. gadā notiesātie norādīja uz ierobežotu iespēju vīriešiem nonākt atklātajā cietumā, ja soda izciešana uzsākta slēgta tipa cietumā. Ieslodzītie aktīvi sūdzējās par nekvalitatīvu ēdināšanu. Joprojām aktuāls ir jautājums par lielajām telefonsarunu izmaksām saziņai ar ģimeni, ko vienpersoniski ir noteicis valsts izsludinātajā iepirkumu konkursā vienīgais pieteikušais telekomunikāciju operators. 2022. gadā aktualizējās ieslodzītajiem liegtā iespēja izmantot taras depozīta sistēmu. Jautājums joprojām tiek risināts atbildīgo iestāžu un ministriju līmenī. Normu interpretācijas kontekstā tiesībsargs aktualizēja jautājumu par ieslodzīto tiesību uz bezmaksas sarakstes ar valsts un pašvaldības iestādēm, kā arī starptautiskajām cilvēktiesību institūcijām ietvaru.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Ar Covid-19 saistītie jautājumi

Tiesībsargs veica [izpēti](#) par Covid-19 pieejamajām vakcīnām un vakcinācijas procesa norises efektivitāti Rīgas Centrālcietumā. Tika konstatēts, ka līdz 2021. gada beigām ieslodzītajiem bija liegta iespēja izvēlēties ražotāja vakcīnu, bet līdz 2022. gada maijam, lai arī bija iespēja pieteikties vakcinācijai ar “Pfizer” un “Moderna” vakcīnām, tomēr faktiski iespēja saņemt izvēlēto vakcīnu saprātīgā laikā bija liegta. Tieslietu ministrija [norādīja](#), ka ir veikti pasākumi vakcinācijas procesa efektivizēšanai.

Tiesībsargs [rekomendēja](#) Ministru kabinetam atbilstoši epidemioloģiskajai situācijai pārskatīt prasību cietuma apmeklētājiem uzrādīt vakcinācijas, balstvakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, kas ietekmē apmeklētāju un ieslodzīto tiesības uz privāto dzīvi. Rekomendācija ņemta vērā, izslēdzot šo prasību.

Par uz mūžu notiesātajiem Daugavgrīvas cietumā

Pēc vizītes Daugavgrīvas cietumā tiesībsargs [ziņojumā](#) atzīmēja, ka uz mūžu notiesātajiem Daugavgrīvas cietumā ir iespēja savstarpēji uzturēt kontaktus, kopā ar citiem notiesātajiem (ar terminētu soda ilgumu) piedalīties mācību procesā. Tomēr notiesāto skaits, kuri ir iesaistījušies mācību procesā, ir neliels. Iespējas strādāt algotu darbu un ārpuskameru aktivitāšu iespējas ir nepietiekamas un pilnveidojamas. Atzinīgi novērtējams pakāpeniski pieaugošais uz mūžu notiesāto skaits, kuri soda izciešanai no slēgtā cietuma atsevišķās nodaļas tiek pārvietoti uz slēgtā cietuma kopējo plūsmu, kur sodu izcieš pārējie notiesātie (ar terminētu soda laiku). Tas nodrošina lielākas iespējas iesaistīties resocializācijas pasākumos, veicina socializāciju un integrāciju starp pārējiem notiesātajiem.

Par ieslodzītajiem ar invaliditāti Valmieras cietumā

Pēc vizītes Valmieras cietumā [ziņojumā](#) tika norādīts uz vides pieejamības problēmām ieslodzītajiem ar kustību traucējumiem (piemēram, problēmas droši nokļūt līdz veikalam, iekļūt pirtī, ēdnīcā, mācību telpās). Ieslodzījuma vietu pārvalde tiesībsargu [informēja](#), ka apzinās šīs tēmas aktualitāti un iespēju robežās tiks veikti sadzīves apstākļu uzlabošanas darbi, kas nebūs tik ātri. [Ziņojumā](#) tika aktualizēta nepieciešamība risku un vajadzību izvērtēšanā un resocializācijas plāna izstrādē ņemt vērā šīs kategorijas ieslodzīto īpašās vajadzības.

CILVĒKU TIRDZNIECĪBA

CILVĒKU TIRDZNIECĪBA

Cilvēku tirdzniecība ir viens no smagākajiem iespējamajiem cilvēktiesību pārkāpumiem, kas cilvēku ievainojamības, bezpalīdzības, nezināšanas un daudzu citu faktoru rezultātā skar ļoti daudz cilvēku, tostarp pašu neaizsargātāko grupu – bērnus. To mēdz dēvēt arī par mūsdienu verdzību, kurā cilvēki tiek izmantoti piespiedu darbam, seksuālai ekspluatācijai un verdzībai. Tā pasaulē tiek uzskatīta par trešo ienesīgāko kriminālo biznesu pēc narkotiku un ieroču tirdzniecības.

Cilvēku tirdzniecība pasaulē kļūst arvien izplatītāka, it īpaši ņemot vērā arī pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā izraisīto Ukrainas bēgļu krīzi, kas draud pārvērsties cilvēku tirdzniecības krīzē. Tiek lēsts, ka mūsdienu verdzības apstākļos pasaulē dzīvo aptuveni 50 miljoni cilvēku, un joprojām sievietes un meitenes visvairāk cieš no cilvēku tirdzniecības (aptuveni 65 %), kas visbiežāk izpaužas kā seksuālā ekspluatācija. Latvijā pēdējo gadu situācija gan ir citāda, jo tieši vīrieši visbiežāk ir pakļauti cilvēku tirdzniecībai darbaspēka ekspluatācijas vai piespiedu darba nolūkā, kas 2019.–2020. gada periodā procentuāli veidoja vislielāko skaitu (66 %) starp visām Eiropas Savienības dalībvalstīm.

Pēc pēdējiem pieejamiem datiem, Latvijā no cilvēku tirdzniecības 2019. gadā cieta 39 personas, 2020. – 48, 2021. – jau 61 persona. Salīdzinājumam: 2019.–2020. gadā Eiropas Savienībā visvairāk cilvēku tirdzniecības upuru tika reģistrēti Francijā (2709), Nīderlandē (2318), Itālijā (2114), Rumānijā (1294) un Vācijā (1271).

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Iesniegumu par cilvēku tirdzniecības jautājumiem tiesībsarga redzeslokā praktiski nav, jo šī smagā nozieguma izmeklēšana ietilpst Valsts policijas kompetencē, bet palīdzību upuriem sniedz sociālo pakalpojumu sniedzēji (biedrība Centrs “MARTA” un biedrība “Patvērums “Drošā māja””). Attiecīgi tiesībsargs atbilstoši savam mandātam sekmēt sabiedrības informētību, ievērojot Latvijā pieaugošo tendenci upuru skaita ziņā, turpināja jau iepriekšējos gados uzsāktās aktivitātes sabiedrības izglītošanā.

Tiesībsargs piedalījās skolu programmā “Dzīvei gatavs”, kuras ietvaros skolēniem vadīja lekcijas arī par cilvēku tirdzniecības jautājumiem. Kopumā tika novadītas piecas lekcijas skolēniem, un tās tiek turpinātas arī 2023. gadā.

Tiesībsarga biroja darbinieki turpināja apmācīt tiesību profesionāļus (policijas darbiniekus, prokurorus, tiesnešus, zvērinātus advokātus un zvērinātus tiesu izpildītājus), kā arī psihologus par tēmu “Bērni – cilvēku tirdzniecības upuri”. Apmācības organizēja Latvijas Pašvaldību mācību centrs, un kopumā 2022. gadā tika novadīta 21 nodarbība, būtiski uzlabojot amatpersonu spēju savlaicīgi atpazīt cilvēku tirdzniecības gadījumus, lai vainīgās personas tiktu sauktas pie kriminālatbildības, savukārt upuri saņemtu nepieciešamo palīdzību un atbalstu no valsts. 2022. gadā tiesībsargs uzsāka jaunu iniciatīvu par bērnu aprūpes iestāžu (t. s. bērnunamu) bērnu un darbinieku izglītošanu par cilvēku tirdzniecības riskiem. Tiesībsarga biroja darbinieki divos Rīgas pašvaldības bērnu un jauniešu centros izglītoja aptuveni 20 jauniešus par cilvēku tirdzniecības riskiem. Tika novadītas arī divas lekcijas, kopumā apmācot aptuveni 50 šo iestāžu darbiniekus. Šos pasākumus iecerēts turpināt arī 2023. gadā, aptverot visus Latvijas bērnunamus. 2022. gadā sociālajos medijos tika īstenota kampaņa “Ne viss ir zelts, kas spīd!”, lai skaidrotu cilvēku tirdzniecības problēmu Latvijā. Īpašu uzmanību tiesībsargs pievērša tieši digitālajai videi, kurā cilvēki nereti ierauga ļoti vilinošus darba vai iepazīšanās piedāvājumus, taču nav gana uzmanīgi, pieļauj kļūdas un attopas briesmīgos vai pat dzīvībai bīstamos apstākļos. Kampaņas rezultātā tika izstrādāts informatīvi izglītojošs [materiāls par cilvēku tirdzniecības riskiem](#) digitālajā vidē.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par cilvēktiesību standartos balstītu pieeju publisko iepirkumu procedūrās un sadarbībā ar pakalpojumu sniedzējiem

Tiesībsargs 2022. gadā pievērsās jautājumam par cilvēktiesību standartos balstītu pieeju publisko iepirkumu procedūrās un sadarbībā ar pakalpojumu sniedzējiem. Jautājums tika aktualizēts par to, kā valsts un pašvaldību iestādes publiskajos iepirkumos un sadarbības līgumos ievēro prasības par darbaspēka ekspluatācijas un cilvēku tirdzniecības novēršanu.

2022. gadā tiesībsargs [apzināja situāciju](#), kā minētos principus savā praksē ievēro Latvijas Republikas lielākais valsts komersants būvniecības nozarē – [Valsts akciju sabiedrība “Valsts nekustamie īpašumi”](#).

Aktivitāte 2023. gadā tiks turpināta sadarbībā ar nacionālo koordinatori cilvēku tirdzniecības novēršanas jautājumos nolūkā uzlabot un pilnveidot publisko institūciju cilvēktiesību standartos balstītu pieeju publisko iepirkumu procedūrās un sadarbībā ar pakalpojumu sniedzējiem, it īpaši uzsvaru liekot uz cilvēku tirdzniecības un darbaspēka ekspluatācijas novēršanu.

ĀRZEMNIEKU UN APATRĪDU TIESĪBAS, PERSONU TIESISKAIS STATUSS

ĀRZEMNIEKU UN APATRĪDU TIESĪBAS, PERSONU TIESISKAIS STATUSS

Latvijai saistošie starptautiskie līgumi nosaka, ka katram cilvēkam, lai kur viņš atrastos, ir tiesības uz atzīšanu par tiesību subjektu – lai valstī viņam tiktu piešķirts noteikts statuss, statusam atbilstošs tiesību un pienākumu kopums, kā arī attiecīgi personu apliecinoši dokumenti. Ir noteiktas cilvēktiesību garantijas, kas jānodrošina ikvienai personai neatkarīgi no statusa, piemēram, tiesības uz dzīvību, bet pārējais personas tiesību un pienākumu kopums ir atkarīgs no tā, vai persona ir valsts pilsonis, pastāvīgais iedzīvotājs, ārzemnieks vai starptautiskās aizsardzības meklētājs.

Tiesībsargs regulāri saņem ārzemnieku iesniegumus par dažādiem iespējamajiem cilvēktiesību aizskārumiem, un šo sūdzību skaits būtiski pieaug kara vai reģionālo konfliktu ietekmē.

Tiesībsargs vairākkārt publiski ir norādījis uz pastāvīgi funkcionējošas integrācijas sistēmas trūkumu valstī, kā arī nepietiekamu finansiālo atbalstu un atbalstu mājokļa jautājumā personām, kuras saņēmušas bēgļa vai alternatīvo statusu.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2022. gadā ir pieaudzis Tiesībsarga birojā saņemto iesniegumu skaits par šo tēmu. Īpaši būtu jāizceļ sūdzību pieaugums par nepilsoņa statusa atņemšanu un atteikumu izsniegt ārvalstniekiem un viņu ģimenes locekļiem uzturēšanās atļauju.

Pārskata periodā galvenās aktualitātes bija situāciju uz Latvijas–Baltkrievijas robežas un Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšana. Pēc 2022. gada 24. februāra valstij bija nekavējoši jāizveido atbalsta sistēma Ukrainas civiliedzīvotājiem. Tiesībsarga ieskatā, atbalsta sniegšana tika uzsākta nekavējoties un apmērā, kas nodrošināja viņu pamatvajadzības, pateicoties operatīvai un saskaņotai valsts un pašvaldības iestāžu un nevalstisko organizāciju sadarbībai. Tāpat pārskata periodā tiesībsargs turpināja pievērst uzmanību situācijai uz Latvijas–Baltkrievijas robežas, vērsot atbildīgo institūciju uzmanību uz nepieciešamību nodrošināt pieeju patvēruma procedūrai un novērst necilvēcīgas apiešanās riskus, īpaši mazaizsargāto personu grupās.

NOZĪMĪGĀKO GADĪJUMU APSKATS UN TIESĪBSARGA VIEDOKLIS

Par cilvēktiesību ievērošanu uz Latvijas–Baltkrievijas robežas

Turpinoties izsludinātajai ārkārtējai situācijai un sūdzībām par necilvēcīgu apiešanos uz Latvijas–Baltkrievijas robežas, tiesībsargs sekoja līdzī notikumiem šajā reģionā, kā arī apmeklēja robežu un tikās ar Valsts robežsardzes priekšnieku. Reaģējot uz NVO paustajām bažām par personu pazušanu un aukstā laika radīto risku personu veselībai uz Latvijas–Baltkrievijas robežas, tiesībsargs tikās ar Daugavpils reģionālās slimnīcas valdes pārstāvi un pēc tam vērsās Valsts robežsardzē un Iekšlietu ministrijā, lai vēlreiz uzsvērtu nepieciešamību nodrošināt samērīgumu starp valsts drošību un cilvēktiesību ievērošanu.

Par Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšanu

Reaģējot uz Ukrainas civiliedzīvotāju masveida pieplūdumu un publiski izskanējušajām problēmām, tiesībsargs [vērsās Ministru kabinetā ar aicinājumu](#) veidot tādu regulējumu, kas atbilstu Ukrainas civiliedzīvotāju faktiskajām vajadzībām un īpaši rūpētos par mazaizsargātajām grupām. Šīs tēmas ietvarā īpaša uzmanība tika pievērsta cilvēku tirdzniecības riskiem. 2022. gada 19. jūlijā Tiesībsarga biroja darbinieki [apmeklēja Terehovas un Grebņevas robežkontroles punktus](#), lai pārrunātu ar Valsts robežsardzes amatpersonām nepieciešamību novērst cilvēku tirdzniecības riskus.

Par tiesībsarga pārbaudes vizīti Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centrā “Daugavpils”

2022. gada 19.–20. oktobrī Tiesībsarga biroja darbinieki, piesaistot speciālistu medicīnas aprūpes jautājumos, devās monitoringa vizītē uz Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centru “Daugavpils”. Vizītes ietvaros īpaša uzmanība tika pievērsta medicīnas aprūpes un mazaizsargāto personu tiesību nodrošināšanas aspektiem. Tika secināts, ka būtu pilnveidojami aizturēto ārzemnieku informēšanas pasākumi, nodrošināma tulka štata vieta, ārzemnieku pirmreizējā apskatē jāizmanto instrumenti psihiskās veselības, pašnāvību riska izvērtējumam, kā arī jārod iespēja bērniem nodrošināt pieeju viņu vajadzībām atbilstošai izglītībai.

Par tiesībsarga ierosinātajām likumdošanas iniciatīvām

Pārskata periodā Saeima ir atbalstījusi tiesībsarga 2021. gadā virzīto [priekšlikumu veikt grozījumus Valsts sociālo pabalstu likumā](#), nosakot, ka valsts sociālos pabalstus, kurus saņem personas ar bēgļa statusu, saņemtu arī personas ar alternatīvo statusu. Tāpat Saeimā tika

iesniegti un apspriesti tiesībsarga [priekšlikumi likumprojektā “Imigrācijas likums”](#), kuru izskatīšanu ir pārņēmusi 14. Saeima. Iesniegtajos priekšlikumos tiesībsargs aicināja nesamazināt pārsūdzības instanču skaitu lēmumiem par personu izraidīšanu, pārvērtēt regulējumu nepilngadīgo personu aizturēšanas gadījumā, kā arī ģimenes definīcijā ietvert personas, kurām citā valstī ir reģistrētas partnerattiecības.

Par piespiedu izraidīšanas novērošanu

2022. gadā ir pieņemti 60 lēmumi par ārzemnieku piespiedu izraidīšanu un realizētas 28 piespiedu izraidīšanas operācijas, kuru ietvaros uz savu izcelsmes valsti ir atgrieztas 54 personas. Īstenojot Imigrācijas likuma 50.⁷ pantā noteikto uzdevumu, pārskata periodā Tiesībsarga biroja novērotāji ir aptaujājuši 11 piespiedu kārtā izraidāmos ārzemniekus, bet nav piedalījušies faktiskajās izraidīšanas operācijās.

PREVENTĪVAIS MEHĀNISMS

PREVENTĪVAIS MEHĀNISMS

Latvija kā demokrātiska, tiesiska, sociāli atbildīga un nacionāla valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un tai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.

[Preventīvais mehānisms](#) ir unikāla valsts pārraudzības struktūra, kas:

- atklāj un novērš sliktas izturēšanās riskus iestādēs, kurās ir vai varētu tikt ierobežota personu brīvība;
- ir kā papildinājums starptautisko līgumu organizācijām, kurām ir piešķirtas tiesības veikt pārbaudes vizītes Latvijas iestādēs, kurās ir vai varētu tikt ierobežota personu brīvība.

Valsts preventīvais mehānisms ir izveidots, ņemot vērā [Konvencijas pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem Fakultatīvajā protokolā](#) ietvertās prasības. Līdz ar to visu vizīšu virsmērķis ir novērst sliktu izturēšanos un tās riskus.

PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

Līdzīgi kā 2021. gadā, arī pārskata periodā, plānojot, organizējot un īstenojot vizītes, liela uzmanība tika pievērsta epidemioloģiskās drošības pasākumiem. Ierodoties konkrētā vietā, tika noskaidrots par Covid-19 saslimušo skaitu un nepieciešamības gadījumā mainīts vizītes plāns. 2022. gadā kopumā tika veiktas 62 [vizītes](#), 2021. – 32, bet 2020. – 40.

Vispirms jānorāda, ka apmeklēto iestāžu skaits ir mazāks par kopumā veikto vizīšu skaitu, jo atsevišķas iestādes tika apmeklētas vairākkārt. 2022. gadā vizīšu skaits ir būtiski palielinājies, jo valstī bija stabilizējusies Covid-19 epidemioloģiskā situācija. Tāpat arī tika dažādota vizīšu veikšanas metodika, tādēļ arī ne pēc visām vizītēm tika gatavots ziņojums. Visi ziņojumi ir publicēti [tiesībsarga mājaslapā](#) kopā ar saņemtajām atbildēm par rekomendāciju izpildi. Vizīšu komandās arī pārskata periodā tika iekļauti tādi speciālisti kā sertificēts psihiatrs, sertificēts fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts un pārstāvis no Invalīdu un viņu draugu apvienības “Apeirons”. Savukārt sadarbībā ar Ģimenes un audžuģimenes atbalsta biedrību “DOMUS” Tiesībsarga biroja pārstāvji piedalījās ieslodzījuma vietu pārvaldes rīkotajos attālinātajos informatīvajos semināros par “DOMUS” izstrādāto rokasgrāmatu ieslodzījuma vietu

sociālajiem darbiniekiem un pašvaldību sociālajiem darbiniekiem darbam ar personām ieslodzījumā un pēc ieslodzījuma. Šajos semināros tika prezentēti divu aptauju rezultāti – “Sociālais darbs ieslodzījuma vietās” un “Sociālais atbalsts bijušajiem ieslodzītajiem pašvaldībās”.

Arī 2022. gadā bija izvirzīti tematiskie ietvari, kuriem padziļināti pievērst uzmanību:

- deinstitutionalizācijas process, apmeklējot valsts sociālās aprūpes centrus (VSAC) bērniem un grupu mājas (dzīvokļus);
- vides pieejamība, apmeklējot grupu mājas (dzīvokļus), VSAC “Rīga” filiāli “Jugla” un Valmieras cietumu.

Nemot vērā publiskajā telpā izskanējušās ziņas, tika apmeklēti arī divi robežkontroles punkti, lai noskaidrotu, kā tiek organizēta robežkontroles procedūra, un novērstu iespējamus cilvēktiesību aizskāruma riskus.

PĀRBAUDES VIZĪTES

Sociālās aprūpes centri bērniem

Pārskata periodā kopumā tika apmeklēti astoņi sociālās aprūpes centri bērniem. Divu vizīšu mērķis bija ar bērniem pārrunāt saistītos jautājumus par cilvēku tirdzniecības riskiem, bet pārējās vizītes veiktas nolūkā pārbaudīt bērnu tiesību ievērošanu, īpašu uzmanību pievēršot bērnu saskarsmes tiesību nodrošināšanai, kabatas naudas izmaksas kārtībai, tehniskā aprīkojuma nodrošinājumam attālināto mācību pilnvērtīgai norisei, kā arī individuālo sociālās rehabilitācijas plānu izstrādei un izpildei.

Vizītēs tika konstatētas sistēmiskas problēmas attiecībā uz bērnu tiesību ievērošanu ārpusģimenes aprūpē:

- nepietiekama iesaiste bērnu saskarsmes tiesību veicināšanā (ar vecākiem, brāļiem/māsām un citiem tuviniekiem);
- netiek nodrošināta pienācīga bērna interešu pārstāvēšana dažādās valsts un pašvaldības institūcijās, tostarp pašvaldību administratīvajās komisijās;
- individualizētas pieejas trūkums bērnu sociālās rehabilitācijas plānu dokumentēšanā un izpildē;
- ierobežotas iespējas bērnu uzvedības korekcijas un atkarības problēmu risināšanā.

Valsts sociālās aprūpes centri bērniem

Apmeklējot visu četru VSAC filiāles, kurās ievieto bērnus, uzmanība tika pievērsta bērnu tiesību ievērošanai, sociālās un medicīniskās rehabilitācijas nodrošināšanai, kā arī veselības aprūpes pieejamībai kopumā. Viens no galvenajiem secinājumiem: esošā institucionālā aprūpe bērniem nevar nodrošināt uz pilnvērtīgu attīstību vērstus pakalpojumus un nepieciešamo atbalstu pilnīgai integrācijai sabiedrībā.

Tāpat vizītēs tika konstatēti gadījumi, kad VSAC filiālēs ir ievietoti bērni, kuriem nebija pamata tur atrasties – arī bērni ar uzvedības un atkarības problēmām, kā arī tika gūts apstiprinājums tam, ka joprojām liela daļa bērnu VSAC filiālēs uzturas, pamatojoties uz vecāku iesniegumiem. Tas nozīmē, ka dažādu iemeslu dēļ vecāki nespēj nodrošināt bērna aprūpi mājās, kas var liecināt par nepietiekamu valsts atbalstu ģimenēm, kurās aug bērni ar funkcionāliem traucējumiem. Attiecībā uz sociālo rehabilitāciju tika secināts, ka VSAC filiālēs trūkst nepieciešamo speciālistu (logopēds, ergoterapeits, fizioterapeits u. c.). Arī aplūkotie sociālās rehabilitācijas plāni vispusīgi neatspoguļoja plānoto un paveikto speciālistu darbu bērnu rehabilitācijas nodrošināšanā.

Cēsu Audzināšanas iestāde nepilngadīgajiem

Vizītē Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem tika pārbaudīta bērnu tiesību ievērošana: izzināta situācija par vardarbības gadījumiem iestādē, to novēršanu, palīdzības sniegšanu cietušajam, sociālās rehabilitācijas nodrošināšanu bērniem, kā arī veselības aprūpes pieejamību kopumā. Vizītes laikā tika konstatēts, ka joprojām pastāv augsti riski jauniešu savstarpējai vardarbībai, kā arī tika secināts, ka resocializācijas plānos noteiktie pasākumi, mērķi un uzdevumi nereti ir vienādi visiem. Tāpat brīvā laika pavadīšanas mērķi ir vispārīgi vai vienādi visiem bērniem. Šāda pieeja varētu liecināt par bērnu vispārēju novērtēšanu. Attiecībā uz medicīnisko aprūpi tika secināts, ka tā uz vietas tiek nodrošināta optimālā līmenī. Pozitīvi vērtējams, ka katram ieslodzītajam ir bērnu psihiatra apskate, tomēr papildus tam būtu jānodrošina psihodiagnostika, ko veic psihologs. Tika konstatēti trūkumi zobārstu un zobu higiēnistu pieejamībā.

Sociālās korekcijas izglītības iestāde “Naukšēni”

Pēcpārbaudes vizītē sociālās korekcijas izglītības iestādē “Naukšēni” uzmanība tika pievērsta tam, vai ir izdevies novērst 2021. gadā konstatētos bērnu tiesību pārkāpumus. Šajā pēcpārbaudes vizītē atklājās, ka kopējā situācija pēc pēdējās vizītes 2021. gada 11. novembrī “Naukšēnos” ir vēl vairāk pasliktinājusies. Iestādē trūka darbinieku, netika nodrošināta bērnu drošība, pastāvēja bērnu savstarpējā vardarbība, daļa bērnu būtiski pārkāpa iekšējās kārtības noteikumus, un darbinieki nespēja to novērst. Ņemot vērā faktisko situāciju un iespējas, 2022. gada 14. jūlijā Ministru kabinets izdeva rīkojumu Nr. 528 “Par sociālās korekcijas izglītības iestādes “Naukšēni” likvidāciju”.

Skolu dienestu viesnīcas, kurās izvietoti bērni no Ukrainas

Pārskata periodā, pamatojoties uz saņemto informāciju par iespējamiem Latvijā izmitināto ukraiņu bērnu tiesību pārkāpumiem, tika apmeklētas divas ukraiņu bērnu grupu izmitināšanas vietas, lai novērtētu dzīves apstākļus un bērnu tiesību nodrošināšanu. Vizītēs tika konstatēts, ka skolu dienesta viesnīcās izmitinātajiem bērniem sadzīves apstākļi ir ļoti labi, viņi dzīvo labiekārtotās istabīņās, ir nodrošināts viss nepieciešamais ikdienai, mācībām, treniņiem un atpūtai. Tika saņemtas pozitīvas atsauksmes, un pārkāpumi netika konstatēti.

Grupu mājas (dzīvokļi)

Reaģējot uz nevalstisko organizāciju pārstāvju sniegtajām ziņām par jaunizveidoto grupu mājas (dzīvokļu) pakalpojumu iespējamu neatbilstību cilvēktiesību standartiem, tika apmeklētas sešas jaunizveidotās grupu mājas (dzīvokļi). Vizīšu laikā un rakstot ziņojumus, vislielākā uzmanība tika pievērsta sabiedrībā balstītā pakalpojuma būtībai, lai maksimāli novērstu risku, ka Latvijā izveidojas jauna iestāžu forma, kas līdzinātos VSAC. Viens no secinājumiem – deinstitutionalizācijas projekta ietvaros, veidojot jaunos sabiedrībā balstītos pakalpojumus cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, to atbilstība cilvēktiesību standartiem vistiešākā veidā ir atkarīga gan no konkrētajā pašvaldībā izvirzītajām prioritātēm, gan atbildīgo pašvaldības darbinieku izpratnes un iespējām, kā arī pakalpojuma sniedzēju pieredzes un sagatavotības darbam ar personām ar garīga rakstura traucējumiem. Turklāt jaunā pakalpojuma īstenošana ir izaicinājumiem pilna un prasa ciešu institucionālo sadarbību, kas vērsta uz kopīgu mērķi – saliedētu un iekļaujošu sabiedrību.

Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas pieaugušajiem

Arī šajā pārskata periodā, apmeklējot septiņas pieaugušo institūcijas – VSAC un sociālās aprūpes centrus, tika konstatēts, ka personām ar ļoti smagiem attīstības traucējumiem vienīgais valsts piedāvātais pakalpojums ir institucionālā aprūpe. Pašvaldībās pieejamais sabiedrībā balstīto pakalpojumu klāsts ir ļoti ierobežots, un pieejamība ir ļoti atšķirīga, kā arī vairumā gadījumu tādi vispār nav pieejami un arī netiek plānoti tuvākajā nākotnē.

Tāpat konstatējams, ka valsts līmenī joprojām netiek paredzēts tāds pakalpojums kā atbalsta persona, kas daudzām personām ar garīga rakstura traucējumiem ir būtisks priekšnoteikums pilnvērtīgai dzīvei sabiedrībā. Vizītēs konstatētās problēmas:

- ēkās nav nodrošināta atbilstoša vides pieejamība;
- darbinieku skaits un kompetenču sadalījums nav atbilstošs iemītnieku skaitam un viņu objektīvajām vajadzībām;
- trūkst jēgpilnu nodarbību un saturīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas;
- nav nodrošināta multidisciplināra pieeja ikviena iemītnieka izvērtēšanā un individualizēta pieeja iemītnieku sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas procesu norises dokumentēšanā un aktualizēšanā;
- lai mazinātu Covid-19 izplatību, ilgstoši tika noteikti iemītnieku tiesību ierobežojumi attiecībā uz tikšanās iespējām ar tuviniekiem;
- neregulāras pastaigas svaigā gaisā (īpaši personām ar funkcionālajiem traucējumiem).

Psihoneiroloģiskās slimnīcas pieaugušajiem

Pēcpārbaudes vizītē Aknīstes psihoneiroloģiskajā slimnīcā uzmanība tika pievērsta 2021. gadā sniegto rekomendāciju izpildei. Vizītē tika konstatēts, ka vairums sniegto rekomendāciju, kas attiecas gan uz pacienta informētās piekrišanas noformēšanu, gan uz ierobežojošo līdzekļu pielietošanu pret pacienta gribu, gan citiem pacientu tiesību aspektiem, tikušas ņemtas vērā. Vienlaikus secināts, ka vēl aizvien aktīvs darbs turpināms pie pacientu brīvā laika pavadīšanas iespēju pilnveidošanas, tostarp piesaistot atbilstošus speciālistus. Papildus tika aktualizēts jautājums par Aknīstes slimnīcā deinstitucionalizācijas projektā iesaistītajiem pacientiem, kuriem nepieciešams uzsākt individuāla un mērķtiecīga atbalsta sniegšanu pārejai uz sabiedrībā balstītu pakalpojumu saņemšanu. Tostarp uzsvērtā nepieciešamība pēc visaptveroša situācijas monitoringa, lai institucionālā veselības aprūpē pacienti ilgstoši neatrastos galvenokārt sociālu vai ekonomisku apsvērumu dēļ.

Tiesu psihiatrisko ekspertīžu un piespiedu ārstēšanās centrs ar apsardzi

Lai klātienē pārliecinātos par ekspertējamo personu tiesību, kas skar gan saziņu ar tuviniekiem, gan pastaigu nodrošināšanu, ievērošanu, kā arī sadzīves apstākļiem, kādos personas uzturas, tika apmeklēts Tiesu psihiatrisko ekspertīžu un piespiedu ārstēšanās centra ar apsardzi E-bloks. Tajā tiek ievietotas apcietinātās un notiesātās personas tiesu psihiatriskās ekspertīzes veikšanai. Vizītes laikā tika konstatētas iespējamās nepilnības normatīvajā regulējumā, kā arī apzināti problēmaspekti ekspertējamo personu tiesību nodrošināšanā.

Cietumi

Pārskata periodā tika apmeklēti pieci cietumi dažādu tēmu ietvaros, piemēram, vides pieejamība Valmieras cietumā, soda izpildes apstākļi uz mūžu notiesātajiem un apstākļi Rīgas Centrālcietuma sodu izolatoros. Notika sarunas ar ieslodzītajām personām, kuras pēdējā gada laikā ir bijušas ievietotas Valsts policijas īslaicīgās aizturēšanas vietās. Tāpat vizītēs preventīvi tika pievērsta uzmanība arī citiem jautājumiem, piemēram, ieslodzīto hierarhijai, kuru varēja novērot arī apmeklētajos cietumos. Jānorāda, ka vienā cietumā tā bija acīmredzamāka, citā cietumā ne tik ļoti. Līdz ar to vizītēs liela uzmanība tika pievērsta arī ierakstiem traumu žurnālos un darbinieku nostājai par miesas bojājumu fiksēšanu. Šajā pārskata periodā tika arī uzsākta izpēte par nodrošināto psihiatriskās aprūpes pieejamību. Vizītēs konstatētie acīmredzami būtiskākie riski uzreiz tika pārrunāti ar cietuma vadību.

Valsts policijas īslaicīgās aizturēšanas vietas

Lai pārbaudītu 2019. gadā sniegto rekomendāciju izpildi, tika uzsāktas pēcpārbaudes vizītes īslaicīgās aizturēšanas vietās, kopumā apmeklējot 9. Plānojot vizītes, tika konstatēts, ka būtiski ir samazinājies īslaicīgās aizturēšanas vietu skaits. Ja 2019. gadā tāda bija 21, tad pārskata perioda sākumā – vairs tikai 12. Viens no galvenajiem secinājumiem, ka rekomendācijas, kas attiecas uz sadzīves apstākļiem un vides pieejamību, pārsvarā nav izpildītas, jo tas ir atkarīgs no Nodrošinājuma valsts aģentūras plānotajiem darbiem.

Atskurbināšanas pakalpojuma sniegšanas vietas

Turpinot apmeklēt atskurbināšanas pakalpojuma sniegšanas vietas, tika gūts apstiprinājums tam, cik atšķirīgs var būt šī pakalpojuma izpildījums un izpratne par ievietoto personu tiesību ierobežojumiem un nodrošināmiem apstākļiem. Galvenā problemātika ir tā, ka vēl joprojām nav izstrādāts tiesiskais regulējums par atskurbināšanas pakalpojuma vietām (tai skaitā šīs iestādes nav definētas, piemēram, vai tās ir sociālās, medicīniskās vai cita veida institūcijas) un tajās ievietoto personu brīvības ierobežošanu. Ir izstrādāti tikai Ministru kabineta 2020. gada 8. septembra noteikumi Nr. 570 "Higiēnas prasības personu atskurbināšanas pakalpojuma sniegšanai", kas izdoti saskaņā ar Epidemioloģiskās drošības likumu.

Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centrs

Apmeklējot Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centru "Daugavpils", uzmanība tika pievērsta tādiem jautājumiem kā sadzīves apstākļi, brīvā laika pavadīšanas iespējas, mazaizsargāto personu grupas, aizturēšanas un imigrācijas procedūru dažādie aspekti, sliktas izturēšanās aizliegums un veselības aprūpes pieejamība.

Vizītē tika konstatēti vairāki pilnveidojamie aspekti, piemēram, ārzemnieku pirmreizējā apskatē uzmanība ir jāpievērš ne tikai personas fiziskās, bet arī psihiskās veselības stāvoklim.

FINANŠU RESURSI UN IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI

FINANŠU RESURSI UN IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI

Tiesībsarga biroja darbības jomu – privātpersonu cilvēktiesību aizsardzību – finansē no valsts budžeta programmas 01.00.00 “Tiesībsarga birojs”. Programmas mērķis ir veicināt cilvēktiesību aizsardzību un sekmēt, lai valsts vara tiktu īstenota tiesiski, lietderīgi un saskaņā ar labas pārvaldības principu, kā arī atbilstoši Satversmei un Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem.

Tiesībsarga biroja 2022. gada valsts budžeta strukturētais paskaidrojums pieejams **Finanšu ministrijas interneta mājaslapā**. Detalizēta informācija par Tiesībsarga biroja 2022. gada budžeta izpildi pieejama Valsts kases interneta mājaslapā pārskatā “**Valsts budžeta izpilde pa budžeta programmām/apakšprogrammām un klasifikācijas kodiem**”.

VALSTS BUDŽETA FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS (EURO)

Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
		apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	1 749 616	1 940 670	1 935 406
■ dotācijas	1 746 845	1 935 406	1 935 406
■ maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	2771	5264	0
■ ārvalstu finanšu palīdzība	0	0	0
■ ziedojumi un dāvinājumi	0	0	0
Izdevumi (kopā):	1 748 923	1 940 670	1 935 406
■ uzturēšanas izdevumi (kopā)	1 714 522	1 917 168	1 911 904
kārtējie izdevumi	1 702 485	1 905 493	1 900 229
procentu izdevumi	0	0	0
subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	0	0	0
kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	12 037	11 675	11 675
uzturēšanas izdevumu transferti	0	0	0
■ izdevumi kapitālieguldījumiem	34 401	23 502	23 502

Plānotais un 2022. gadā faktiski apgūtais valsts budžeta finansējums bija 1,94 miljoni eiro. Tiesībsarga biroja budžets, salīdzinot ar iepriekšējā gada plānu, pieauga par nepilniem 163 tūkstošiem. Budžeta resursu pārdales rezultātā par 23,5 tūkstošiem eiro tika samazināti izdevumi precēm un pakalpojumiem, kas novirzīti kapitālieguldījumiem – datortehnikas iegādei.

TIESĪBSARGA BIROJA DARBĪBAS REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI 2022. GADĀ

Rezultatīvais rādītājs	Pārskata perioda plāns	Pārskata perioda plāna izpilde
Darbības rezultāts: informēta sabiedrība un savlaicīgi novērsti pārkāpumi		
Organizētas pārbaudes valsts un pašvaldību institūcijās (slēgtā un daļēji slēgtā tipa iestādēs, bāriņtiesās, izglītības iestādēs u. tml.)	80	68
Organizēti izglītojoši semināri, diskusijas un citi pasākumi	45	144
Dalība citu institūciju organizētajos pasākumos – lekcijas par tiesībsarga kompetences jautājumiem	50	321
Sagatavotas publikācijas medijos	4500	3807
Darbības rezultāts: ievērots labas pārvaldības princips		
Sniegti atzinumi Satversmes tiesai	15	19
Sniegti atzinumi valsts institūcijām par tiesību aktu projektiem	45	34
Dalība darba grupās un komisijās	90	194
Darbības rezultāts: tiesībsarga politikas īstenošana		
Saņemti (izskatīti) iesniegumi	1900	1634
Sagatavotas atbildes uz iesniegumiem	2000	1498
Atbildes uz iesniegumiem, neierosinot pārbaudes lietas	500	638
Uz iesnieguma pamata ierosinātas pārbaudes lietas	50	51
Sagatavotas atbildes e-pastā par Tiesībsarga biroja kompetences jautājumiem	700	967
Sniegtas mutvārdu konsultācijas:	7000	4629
■ klātienē	2000	1019
■ telefoniski	5000	3610
Pēc tiesībsarga iniciatīvas ierosinātas pārbaudes lietas	10	10
Veiktas izraidāmo ārzemnieku aptaujas	70	11

Prioritārajiem pasākumiem piešķirtais papildu finansējums

1. Palielināti izdevumi atlīdzībai, lai nodrošinātu tiesībsarga atalgojumu saskaņā ar Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 6. panta 2. punktā noteikto (2055 eiro apmērā).
2. Tiesībsarga biroja kapacitātes stiprināšana 166 353 eiro apmērā, lai pilnveidotu spējas efektīvāk un kvalitatīvāk veikt privātpersonu cilvēktiesību aizsardzību, ar konkurētspējīgu atalgojumu piesaistot augsti kvalificētus speciālistus (Ministru kabineta 2020. gada 22. septembra sēdes prot. Nr. 55, 38 § 3. p.).

	2021 Izpilde	2022 Izpilde	2023 Projekts	2024 Prognoze	2025 Prognoze
Raksturojošākie darbības rezultātīvie rādītāji					
Tiesībsarga rekomendāciju izpilde, %	69,3	72,2	72	72	72
Apkalpoto klientu dinamikas indekss (bāzes vērtība 1,0 ar 8727 klientiem, sasniedzamā vērtība – 1,1 ar 9600 klientiem)	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1
Kvalitātes rādītāji					
Sabiedrības uzticības reitings, punkti (ar “+” pozitīvs vērtējums, ar “–” negatīvs vērtējums, veicot iedzīvotāju aptauju; SKDS/Neatkarīgā pētījuma dati)	29,1	Nav datu	25	25	25
Satversmes tiesā apmierinātie pieteikumi, %	100	100	94	94	94

PĒTĪJUMI

Saskaņā ar Tiesībsarga likumu viens no tiesībsarga uzdevumiem ir veikt pētījumus un analizēt situāciju cilvēktiesību jomā. Līdz ar to katru gadu tiesībsargs, īstenojot savas funkcijas, izvirza kādu no sabiedrībā aktuālām tēmām padziļinātai izpētei. Pētījumi ļauj izdarīt visaptverošus secinājumus un sniegt iespējami kvalitatīvākus priekšlikumus, kā uzlabot situāciju konkrētajā jomā. Vienlaikus pētījumi kalpo kā vērtīgs instruments, monitorējot cilvēktiesību situāciju salīdzinošos periodos.

Romu situācija Latvijā

[Pētījumā “Romu situācija Latvijā”](#) aplūkota septiņu Latvijas pašvaldību, kurās mīt visvairāk romu, pieredze sadarbībā ar romiem un viņus pārstāvošajām organizācijām. Pašvaldības atzina, ka sadarbība ar romu mediatoriem ir pozitīva un palīdz komunikācijā ar romiem. Pētījumu tiesībsargs noslēdza ar virkni rekomendāciju romu līdzdalības uzlabošanai, sociālajā un mājokļu jomā. Īpaša uzmanība pievērsta romu bērnu izglītošanai, aicinot Izglītības un zinātnes ministriju veikt izpēti par pašvaldību pedagoģiski medicīnisko komisiju darbu, īpaši pievēršot uzmanību veidam, kā tiek veikts novērtējums romu bērniem, kā tiek organizēta romu bērnu izglītošana speciālajās izglītības iestādēs, tai skaitā, vai ir pieejami romu tautības skolotāju palīgi, kas var komunicēt ar bērnu viņam saprotamā valodā.

Par mājokļa pielāgošanu personām ar invaliditāti Latvijas pašvaldībās

Veicot [pētījumu](#), tiesībsargs konstatēja, ka pašvaldībās trūkst vienotas pieejas attiecībā uz mājokļu pielāgošanu. 23 no 43 pašvaldībām ir normatīvais regulējums, kas attiecas uz mājokļu pielāgošanu personu ar invaliditāti vajadzībām, 18 pašvaldībām tāda nav, bet divās pašvaldībās šāds regulējums ir izstrādes procesā. Vienlaikus iedzīvotāji var saņemt individuālu atbalstu mājokļu pielāgošanai 33 pašvaldībās, pat ja to neparedz saistošie noteikumi. Astoņas pašvaldības šādu atbalstu nesniedz vispār.

Pat ja pašvaldība nodrošina mājokļa pielāgošanu, informācija par to, vai tāds vispār ir, kā tas ir jāpieprasa un kādi dokumenti jāiesniedz, nav viegli pieejama. Tiesībsargs uzsvēra, ka pašvaldībām aktīvi jāstrādā pie tā, lai iedzīvotājiem saprotamā un viegli uztveramā veidā būtu pieejama informācija par pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem. Tāpat tiesībsargs aicināja pašvaldības aktīvi iesaistīties un atbalstīt labdarības maratonā “Dod pieci” iesaistīto nevalstisko organizāciju iniciatīvu un centienus uzlabot pašvaldības iedzīvotāju dzīves kvalitāti.

Banku pakalpojumu piekļūstamība

Tiesību aktos tiek virzīti grozījumi, nosakot, ka no 2025. gada vidus virknei produktu un pakalpojumu, tostarp banku sniegtajiem pakalpojumiem, jābūt piekļūstamiem cilvēkiem ar invaliditāti. Tiesībsargs veica [izpēti](#), konstatējot, ka ne visas bankas nodrošina piekļūstamus pakalpojumus cilvēkiem ar dažāda veida invaliditāti. Piemēram, ir situācijas, kad banku pakalpojums tiek ierobežots, ja cilvēks invaliditātes dēļ nevar fiziski atnākt uz bankas filiāli. Tāpat ir novēroti gadījumi, kad pakalpojums tiek atteikts, jo bankas darbinieks nezina, kā komunicēt ar cilvēku ar konkrētiem maņu traucējumiem.

Latvijas Finanšu nozares asociācija ir norādījusi, ka ir atvērta sadarbībai, lai uzlabotu banku pakalpojumu pieklūstamību, konstruktīvi iesaistoties situācijas izpētē un diskusijā.

Par Administratīvās atbildības likuma darbību

2020. gada 1. jūlijā stājās spēkā Administratīvās atbildības likums, aizstājot Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu. 2022. gadā tiesībsargs, lai izzinātu administratīvo sodu sistēmas maiņas gaitu, [apzināja valsts un pašvaldību institūcijas](#), kuras praksē veic jaunā normatīvā akta piemērošanu un var nepastarpināti konstatēt situācijas, kuras netika paredzētas vai nav pietiekami detalizēti reglamentētas Administratīvās atbildības likuma izstrādē. Apzinot trūkumus normatīvajā aktā, tiek sekmēta tā pilnveide, kā arī aizsargāta publiskās attiecībās mazāk aizsargātā puse – privātpersona.

Apkopojot institūciju sniegtās atbildes, tika konstatētas atsevišķām nozarēm raksturīgas, kā arī dažādu jomu institūcijām kopīgas problēmas, ar kurām tās sastopas Administratīvās atbildības likuma ieviešanas un piemērošanas gaitā. Par konstatēto tika informētas par Administratīvās atbildības likuma ieviešanu un darbības nodrošināšanu atbildīgās ministrijas.

PERSONĀLS

PERSONĀLS

54

Darbinieku skaits
2022. gada
31. decembrī

54

Vidējais darbinieku
skaits
2022. gadā

3

Pieņemti

3

Atlaisti

0,1

Personāla
mainības
koeficients

SADALĪJUMS DZIMUMA GRUPĀS

7

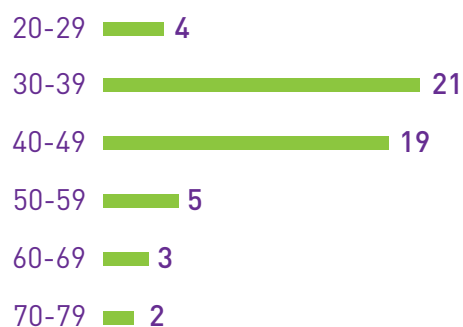
Vīrieši

46

Sievietes

SADALĪJUMS VECUMA GRUPĀS

NODARBINĀTĪBAS JOMAS

39

Juridiskā analīze
un konsultēšana
(t.sk. prevencija)

5

Komunikācija un
starptautiskā sadarbība

8

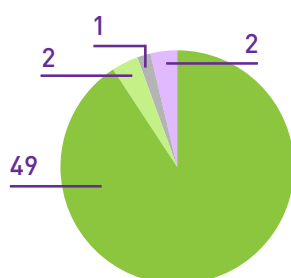
Administrēšana,
dokumentu pārvaldība,
personāla un finanšu vadība

2

Apgāde un
apsaimniekošana

IZGLĪTĪBAS GRUPAS

- Maģistri
(no kuriem 2 doktora zinātniskā grāda kandidāti)
- Bakalauri
- Studē bakalaura grāda iegūšanai
- Augstākā profesionālā izglītība

SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN IESAISTE

SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN IESAISTE

Viena no tiesībsarga galvenajām funkcijām ir sabiedrības informēšana un izpratnes veicināšana par cilvēktiesībām, labu pārvaldību un par šo tiesību aizsardzības mehānismiem, kā arī par tiesībsarga darbu.

PIEKĻŪSTAMS SATURS

Viena no tiesībsarga prioritātēm pārskata periodā bija tā veidoto saturu padarīt piekļūstamāku. Saturam ir jābūt ne tikai pieejamam – tādām, kas eksistē un ko teorētiski varētu patērēt, bet arī piekļūstamam. Tādām saturam spēj piekļūt un uztvert ikviens – arī cilvēki ar īslaicīgām vai ilgstošām piekļuves vai uztveres grūtībām. To panāk ar dažādiem līdzekļiem. Piemēram, video subtitri palīdz gan cilvēkam trokšņainā telpā, gan vājdzirdīgam vai nedzirdīgam cilvēkam. Informācijai par cilvēktiesībām un to aizsardzības mehānismiem, bez šaubām, jābūt piekļūstamai ikvienam, jo, tikai zinot savas tiesības, cilvēks spēj tās aizsargāt.

Pirmais lielais solis šī mērķa sasniegšanā bija [jaunas Tiesībsarga biroja mājaslapas](#) izveide. Sadarbībā ar digitālās piekļūstamības ekspertiem tika veikts apjomīgs darbs, lai izstrādātu jaunu struktūru un dizainu, kas būtu ērti lietojams ikvienam, kā arī pārnestu un pārveidotu jau esošo saturu piekļūstamākā formātā. Gan mājaslapas, gan sociālo mediju “[Twitter](#)” un “[Facebook](#)” satura izstrādē tika ieviesti piekļūstamības vadlīnijās esošie principi, piemēram, alternatīvo tekstu pievienošana attēliem un grafikām, subtitru pievienošana videoklipiem, pietiekama krāsu kontrasta nodrošināšana, lietotājam draudzīgāko formātu izvēle teksta ievadei.

Tehniskās izmaiņas raisīja arī vispārēju domāšanas maiņu Tiesībsarga birojā. Biroja rīkotajos pasākumos tika izmantots surdotulks, kā arī reāllaika subtitru ģenerēšanas pakalpojumi. Tāpat uzsākts darbs pie biroja iekšējo vadlīniju izstrādes, kas paredz ievērot piekļūstamības standartus un vieglās valodas principus ikvienā dokumentā.

PUBLICITĀTE, SADARBĪBA AR MEDIJIEM

Aizvadītajā gadā Tiesībsarga biroja mājaslapā ievietotas 113 ziņas, tai skaitā preses relīzes, un sniegtas vairāk nekā 100 atbildes uz jautājumiem. Mediju monitoringā saistībā ar tiesībsarga aktivitātēm bijušas 3352 publikācijas, savukārt sociālajos medijos ievietoti 342 ieraksti.

Pilsonisko un politisko tiesību jomā tiesībsargs visā pārskata periodā aktīvi komentēja Latvijas–Baltkrievijas robežjautājumu un skaidroja savu pozīciju saistībā ar patvēruma meklētāju tiesību aizsardzību. Tāpat tiesībsargs puda viedokli saistībā ar politiku kavēšanos uzlabot cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem dzīves kvalitāti un skaidroja ar cilvēktirdzniecības riskiem saistītās problēmas.

Likumu izstrādes procesā tiesībsargs puda pozīciju saistībā ar topošo Valsts aizsardzības dienesta likumu, kā arī Saeimas ilgstošo nespēju pieņemt Civilās savienības likumprojektu. Sākoties karam Ukrainā, tiesībsargs mājaslapā ievietoja informāciju, kā ikvienam iedzīvotājam vislabāk palīdzēt ukraiņu kara bēgļiem Latvijā.

Par sociālajām un ekonomiskajām norisēm tiesībsargs atkārtoti akcentēja nepieciešamību pārskatīt minimālos ienākumu sliekšņus un politiku pienākumu pildīt Satversmes tiesas spriedumus, kā arī vērta uzmanību uz nepieciešamo atbalstu visām māsaimniecībām neatkarīgi no tajās izmantotās apkures veida. Tiesībsargs vērta mediju uzmanību uz cilvēku ar invaliditāti tiesībām, īpaši uzsverot piekļūstamības, kā arī pieejamas vides nozīmi un mājokļu pielāgošanu. Tiesībsargs steidzami aicināja valdību rast risinājumu saistībā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pakalpojumu apgrūtinātu pieejamību.

Bērnu tiesību jomā tiesībsargs informēja medijus par tādām tēmām kā dzimumnoziedzumu pret bērniem izmeklēšanas kvalitāte ([tika rīkota preses konference](#)), ar mediju ievērojamu atbalstu akcentēja iespējamās problēmas saistībā ar ieceri izslēgt vardarbīga rakstura jauniešus no izglītības iestādēm. Tāpat tika vērsta mobilo sakaru operatoru uzmanību uz satura filtru uzstādīšanu bērniem pieejamās ierīcēs.

Jāatzīmē, ka plašāku sabiedrību tiesībsargs rudenī informēja par izstrādāto [videomateriālu “Kā rakstīt iesniegumu?”](#), lai vairotu sabiedrības iespējas veiksmīgi sazināties ar iestādēm un organizācijām. Videomateriālā var uzzināt svarīgāko, lai iesniegums palīdzētu sasniegt vēlamu rezultātu un būtu ērti pārskatāms tā saņēmējam.

KAMPAŅAS

Aizvadītajā gadā tiesībsargs īstenoja vairākas sabiedrības informēšanas kampaņas, publicējot informāciju “Facebook” kontā un mājaslapā. Martā pastiprināti tika pievērsta uzmanība diskriminācijas tēmai [“Vai šī ir diskriminācija?”](#), skaidrojot, kādi diskriminācijas veidi pastāv un kā tos atpazīt. Jūnijā īpaši tika akcentēta bērnu tiesību nozīme, skaidrojot tādas tēmas kā saskarsmes tiesības, atstāšana novārtā, iekļaujoša izglītība un citas. Septembris tika pasludināts

par pilsoniskās līdzdalības mēnesi [“Tavās rokās – pasauli kustināt”](#), stāstot par vēlēšanām, publiskajām diskusijām, biedrošanos, brīvprātīgo darbu, piketiem, mītiņiem un streikiem, referendumiem un parakstu vākšanu, iesaistīšanos vietējā pārvaldē, tiesībaizsardzības mehānismiem jeb tiesām, iestāšanos par mazāk aizsargātajām grupām, vārda brīvību, izteiksmes brīvību un atbildību, kā arī privāto dzīvi un datu aizsardzību.

Oktobrī tiesībsargs pievērsās mobingam un bosingam darba vidē [“Mobingam un bosingam darbā NAV vietas”](#), skaidrojot, kādi ir mobinga un bosinga cēloņi un sekas, kā pierādīt, ka pret cilvēku vērsts mobings vai bosing, kādi likumi personu aizsargā un kā risināt šādas konfliktsituācijas. Novembrī sociālajos medijos tika īstenota kampaņa [“Ne viss ir zelts, kas spīd!”](#), lai skaidrotu cilvēku tirdzniecības problēmu Latvijā. Kampaņā īpašu uzmanību tiesībsargs pievērsa tieši digitālajai videi, kurā cilvēki nereti ierauga ļoti vilinošus darba vai iepazīšanās piedāvājumus, taču nav uzmanīgi, pieļauj kļūdas un attopas dzīvībai bīstamos apstākļos vai pat pazūd uz neatgriešanos.

PASĀKUMI

Rīkotie pasākumi

Jau tradicionāli aprīļa nogalē Tiesībsarga birojā norisinājās [Tiesas procesa izspēles cilvēktiesībās 2022](#) mutiskā daļa, kuras noslēgumā tika sumināti visi dalībnieki un tiesneši, kā arī noskaidroti izspēles uzvarētāji.

Starptautiskajā bērnu aizsardzības dienā tiesībsargs sadarbībā ar Latvijas Bērnu labklājības tīklu rīkoja tiešsaistes diskusiju par bērnu un jauniešu līdzdalības nozīmi [“Ieklausies bērnos un jauniešos. Viņiem IR viedoklis!”](#). Diskusijas mērķis bija uzsvērt bērna tiesības paust savu viedokli un tikt uzklausītam. Tāpat tiesībsargs rīkoja diskusiju par bērna ar papildu vajadzībām iekļaušanu izglītības iestādē.

Jau astoto gadu starptautiskajā cilvēku ar invaliditāti dienā tiesībsargs sadarbībā ar Invalīdu un viņu draugu apvienību “Apeirons” un Latvijas Nacionālo bibliotēku svinīgā apbalvošanas ceremonijā pasniedza galvenās balvas un atzinības konkursa [“Gada balva cilvēku ar invaliditāti atbalstam”](#) kārtējā gada laureātiem un sumināja iepriekšējo divu gadu uzvarētājus.

2022. gadā tiesībsargs organizēja ikgadējo cilvēktiesību un labas pārvaldības konferenci par tēmu [“Cienpilna iesaiste kā demokrātijas pamats”](#), apskatot cienpilnu iesaisti dažādos cilvēka dzīves posmos, sākot ar bērniem un jauniešiem, turpinot ar cilvēkiem brieduma gados un noslēdzot ar senioriem kā šīs līdzdalības īstenotājiem.

Dalība pasākumos

Kopumā tiesībsarga biroja speciālisti pārskata periodā piedalījās vairāk nekā 400 dažāda veida pasākumos – konferencēs, semināros un diskusijās. Īpaši jāatzīmē dalība sarunu festivālā “Lampa” par tādām tēmām kā “Nemateriālo piespiedu izpildes līdzekļu neizmantotās iespējas”, “Kas ir brīvas vēlēšanas?” un “Naudas ceļi un neceļi. Naudas atmazgāšana un cilvēktirdzniecība”. Tiesībsarga biroja darbinieki arī moderēja diskusiju par vienlīdzību Demokrātijas kafejnīcā Kuldīgā.

Tiesībsarga biroja speciālisti pasākumos diskutēja par tādām tēmām kā cilvēku tirdzniecība digitālajā vidē, veselībai nekaitīga moderno tehnoloģiju lietošana bērniem, iecietīgāka sabiedrība, mobings un bosings darba vietā, pilsoniskās sabiedrības dažādība, efektīva komunikācija ar valsts un pašvaldību iestādēm, LGBT tiesību stāvoklis Latvijā, personas datu aizsardzība, problemātika medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa noteikšanā, naida runa internetā, vienlīdzīga darba samaksa, uzbrukumi žurnālistiem, stereotipi un seksisms reklāmās u. c. Vairāk nekā 1000 Latvijas vispārizglītojošo skolu audzēkņi noklausījās Tiesībsarga biroja speciālistu vieslekcijas [skolu programmas “Dzīvei gatavs”](#) laikā par tādām tēmām kā juridisko tekstu lasīšana, vārda brīvība un naida runa, datu aizsardzība, vēlēšanu pratība un cilvēku tirdzniecība.

Valsts un pašvaldību iestāžu pārstāvjiem pasniegtas lekcijas par tēmu “Bērni – cilvēku tirdzniecības upuri” un cilvēku tirdzniecības riskiem kopumā, bērna tiesību un interešu nodrošināšana tiesībsargājošo institūciju darbā, bērnu socializācijas problēmas un risinājumi attālinātajā mācību procesā u. c.

Tiesībsarga biroja pārstāvji piedalījās arī izglītojošā kampaņā “Es, Tu, un Satversme” ar lekciju Daugavpils Valsts ģimnāzijā un Krāslavas Varavīksnes vidusskolā.

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

2022. gadā tiesībsargs un biroja pārstāvji turpināja aktīvi iesaistīties [pasaules, Eiropas un reģionālajās organizācijās](#), tostarp piedaloties organizāciju rīkotajās ikgadējās konferencēs un semināros. Pārskata gadā tiesībsargs ANO iesniedza alternatīvo ziņojumu par ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanas uzraudzību Latvijā laika posmā no 2017. gada 1. janvāra līdz 2019. gada 31. decembrim.

Pārskata gadā tiesībsargs izstājās no Eiropas Ombudu institūta, ņemot vērā, ka organizācija nav paudusi skaidru un nelokāmu nostāju Krievijas kara pret Ukrainu jautājumā, kā arī vairāki Krievijas Federācijas cilvēktiesību komisāri joprojām ir aktīvi organizācijas biedri.

Tiesībsarga birojs ir pārstāvēts vairākās starptautisko organizāciju tematiskajās darba grupās: dzimumu līdztiesības, pētniecības un datu vākšanas, cilvēku ar invaliditāti tiesību, komunikācijas, līdztiesības un diskriminācijas novēršanas tiesiskā regulējuma, senioru tiesību, mākslīgā intelekta, patvēruma meklētāju un migrācijas darba grupā. Tajās biroja pārstāvji sniedz informāciju par biroja un Latvijas aktualitātēm attiecīgajās tēmās, analizē citu valstu pieredzi līdzīgu problēmu risināšanā, kā arī sniedz savu viedokli par reģionālajām, Eiropas un pasaules mēroga aktualitātēm.

Ik gadu Tiesībsarga birojs piedalās gan Eiropas Nacionālo cilvēktiesību institūciju tīkla ENNHRI, gan Eiropas Komisijas tiesiskuma ziņojumu sagatavošanā, sniedzot viedokli par tiesiskuma, cilvēktiesību un labas pārvaldības situāciju Latvijā.

2022. gadā Tiesībsarga birojs aktīvi ir paudis viedokli un iesaistījies diskusijās gan nacionālajā, gan Eiropas līmenī par Eiropas Komisijas priekšlikumiem direktīvām par līdztiesības iestāžu standartiem un neatkarīgo iestāžu stiprināšanu. Direktīvu mērķis ir veicināt vienlīdzīgu attieksmi un novērst diskrimināciju, kā arī šajās tēmās izglītēt sabiedrību.

Starptautiskā sadarbība notiek arī bilaterāli, Tiesībsarga birojam sadarbojoties ar citu valstu ombudu vai cilvēktiesību komisāru birojiem, daloties informācijā gan par tiesisko regulējumu un tā ieviešanu praksē citās valstīs (īpaši Eiropas Savienības dalībvalstīs), gan par sabiedrības informēšanu un iesaisti.

Pārskata gadā ANO sadarbībā ar Ziemeļmaķedonijas tiesībsarga biroju rīkoja reģionālo konferenci par neatkarīgo cilvēktiesību iestāžu lomu ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām uzraudzībā, kurā tiesībsargs uzstājās ar prezentāciju par tiesībsarga lomu konvencijas ieviešanā Latvijā un informēja par uzraudzības un ziņošanas praktiskajiem aspektiem. Par šo tēmu tiesībsargs ziņojis arī Eiropas Nacionālo cilvēktiesību iestāžu organizācijas cilvēku ar invaliditāti tiesību aizsardzības darba grupā.

Tiesībsargs uzstājās ar prezentāciju par Tiesībsarga biroja pieredzi, ziņojot par Eiropas Sociālās hartas īstenošanas uzraudzību Latvijā, Eiropas Padomes un Gruzijas tiesībsarga rīkotajā konferencē par sociālo un ekonomisko tiesību aizsardzības stiprināšanu Gruzijā.

Tiesībsarga biroja pieredzē tīmekļvietņu piekļūstamības direktīvas ieviešanā tiesībsargs dalījās ar Eiropas Ombuda rīkotā semināra dalībniekiem.

Tēmu par sieviešu un vīriešu līdztiesību darbā un atlīdzības caurskatāmību tiesībsargs prezentēja Francijas vēstniecības seminārā par Eiropas Savienības direktīvas projektu par vienlīdzīgu darba samaksu.

2023. GADA PRIORITĀTES

2023. GADA PRIORITĀTES

Tiesībsarga gada rīcības plāns un tajā ietvertās prioritātes pamatā tiek veidots saskaņā ar [Tiesībsarga stratēģiju](#). Vienlaikus jāatzīmē, ka mainīgie dzīves apstākļi un notikumi sabiedrībā katru gadu iezīmē jaunas aktuālas tēmas, kuru izpēte ir akūti nepieciešama, bet ko iepriekš nav bijis iespējams ieplānot un paredzēt. Līdz ar to tiesībsargs elastīgi reaģē uz notikumiem sabiedrībā ar mērķi jau preventīvi novērst iespējamās cilvēktiesību un labas pārvaldības principa pārkāpumus. Jau ziņojuma tematiskajā daļā ir iezīmēta virkne nozīmīgāko tēmu, kuru izpēte ir aizsākta un tiks turpināta 2023. gadā. Papildus tam katru gadu tiesībsargs izvēlas jaunus izpētes tematus.

2023. gadā atbilstoši Tiesībsarga stratēģijai un tēmu aktualitātei kā prioritātes izvirzītas šādas tēmas.

Sociālo un ekonomisko tiesību jomā:

- Trūkumi kompensējamo medikamentu sistēmā
- Grupu māju pakalpojums cilvēkiem ar ļoti smagu invaliditāti
- Trūkumi traucējoša trokšņa ierobežošanas mehānismā

Pilsonisko un politisko tiesību jomā:

- Pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļu piemērošana tiesās
- Sabiedrības izglītošana, tai skaitā profesionāļu, par aktuāliem cilvēktiesību jautājumiem

Bērnu tiesību jomā:

- Bērnu tiesības uz identitāti (paternitāte)
- Bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu informēšana par sociālajām garantijām pēc pilngadības
- Situācijas izpēte par mācību pieejamību pašvaldībās vecākiem par nevardarbīgām bērna disciplinēšanas metodēm
- Uzturlīdzekļu nozieguma rezultātā piedzimušiem bērniem bez paternitātes

---

TIESĪBSARGA SNIEGTĀS REKOMENDĀCIJAS UN TO IZPILDE

TIESĪBSARGA SNIEGTĀS REKOMENDĀCIJAS UN TO IZPILDE

SAEIMA

Tēma	Nepamatoti atšķirīga attieksme pret transportlīdzekļu īpašniekiem
Rekomendācija	Pārskatīt Ceļu satiksmes likuma 71. panta otrās daļas nosacījumus, novēršot nepamatoti atšķirīgu attieksmi pret transportlīdzekļa īpašniekiem.
Rezultāts	Likumdevējs nav informējis par šajā jautājumā pieņemto lēmumu.

Tēma	Par personas tiesībām pārsūdzēt tiesā lēmumu par mantas konfiskāciju
Rekomendācija	1. Nodrošināt Kriminālprocesa likuma 59. nodaļā noteiktā procesa par noziedzīgi iegūtu mantu ieviešanu atbilstoši Direktīvas 2014/42/ES prasībām. 2. Papildināt likumprojektu “Grozījumi Kriminālprocesa likumā” (Nr. 1323/Lp13).
Rezultāts	Rekomendācija izpildīta daļēji, ar grozījumiem likumā pilnveidojot Kriminālprocesa likuma 631. pantu.

Tēma	Par likumprojektu “Valsts aizsardzības dienesta likums”
Rekomendācija	Pilnveidot likumprojektu “Valsts aizsardzības dienesta likums” (Nr. 1634/Lp13 un Nr. 67/Lp14).
Rezultāts	Likumprojekta izskatīšana turpinās.

Tēma	Georga lentu lietošana publiskajā telpā
Rekomendācija	Sadarbībā ar simbolu pētniekiem, zinātniekiem savlaicīgi un efektīvi strādāt pie semiotisko procesu izpratnes saistībā ar citvalstu ideoloģijas iespiešanos Latvijā; izprast un vajadzības gadījumā noteikt ideoloģizēto zīmju, simbolu lietošanas pozitīvo, negatīvo vai neitrālo raksturu attiecībā pret Satversmi, tajā ietvertajām pamatvērtībām un demokrātijas principiem.
Rezultāts	Kopš rekomendācijas sniegšanas (20.09.2022.) Saeima nav atbildējusi.

Tēma	Ģimenes valsts pabalsts viendzimuma pāru ģimenēs (2021)
Rekomendācija	Noteikt Valsts sociālo pabalstu likumā tiesības saņemt ģimenes valsts pabalstu par visiem ģimenē audzināmajiem bērniem ne tikai laulātajiem, bet arī ģimenēm, kuru attiecības ir atzītas ar tiesas spriedumu.
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta, pamatojot ar drīzu Civilās savienības likuma pieņemšanu.

Tēma	Bērna ar uzvedības traucējumiem tiesības uz izglītību
Rekomendācija	Neatbalstīt izglītojamā turpmāko izglītības ieguvu ģimenē atkārtotas vardarbības gadījumā.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta.

MINISTRU KABINETS

Tēma	Par Covid-19 vakcinācijas/balstvakcinācijas, pārslimošanas sertifikāta nepieciešamību, apmeklējot ieslodzījuma vietas
Rekomendācija	Izvērtēt 2021. gada 28. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 662 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" 78. punktā noteikto ierobežojumu samērīgumu ieslodzījuma vietās atbilstoši epidemioloģiskajai situācijai.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta. Prasība uzrādīt vakcinācijas, balstvakcinācijas, pārslimošanas sertifikātu, apmeklējot ieslodzījuma vietu, ir izslēgta, tādējādi atceļot ierobežojumus ieslodzītajiem un apmeklētājiem īstenot saskarsmes tiesības.

Tēma	Atbalsta personas lēmumu pieņemšanā pakalpojuma ieviešana
Rekomendācija	Pievērst īpašu uzmanību, lai vairs nenotiktu kavēšanās ar atbalsta personas lēmumu pieņemšanā pakalpojuma ieviešanu, kā arī atbalstīt Konceptuālajā ziņojumā piedāvātā 2.A risinājuma ieviešanu pēc iespējas ātrāk, bet ne vēlāk kā 2023. gadā.
Rezultāts +/-	Rekomendācija ir izpildes procesā. Ministru kabinets ir atbalstījis pakalpojuma ieviešanu no 2023. gada 1. jūlija. Vēl nepieciešams vienoties par budžetu un veikt attiecīgo normatīvo aktu grozījumus.
Tēma	Par trauksmes cēlēja tiesību aizsardzības mehānismu
Rekomendācija	Nodrošināt skaidru trauksmes cēlēja tiesību aizsardzības mehānismu.
Rezultāts +/-	Rekomendācija ir izpildes procesā.
Tēma	Laba pārvaldība: iestāžu savstarpējā sadarbība un atklātība
Rekomendācija	Iesaistīties vides aizsardzības un reģionālas attīstības ministra un Saulkrastu novada pašvaldības domstarpību atrisināšanā, nodrošinot sabiedrībai nozīmīgas informācijas sniegšanu pašvaldībai par augstas gatavības investīciju projektu apstiprināšanas kritērijiem.
Rezultāts -	Rekomendācija nav izpildīta.

Tēma	Sociālā drošība: minimālo ienākumu sliekšņu pārskatīšana
Rekomendācija	1. Atbilstoši patēriņa cenu pieaugumam pārskatīt garantētā minimālā ienākuma līmeņa un valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru [termiņš: 01.10.2022.]. 2. Pilnveidot minimālo ienākumu sliekšņu pārskatīšanu, ņemot vērā sociālekonomisko situāciju, atbilstoši aktualizējot minimālo ienākumu sliekšņu aprēķinu metodiku [termiņš: 01.01.2023.]. 3. Pārskatīt valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un minimālo pensiju apmērus, neatliekot izmaksu uz četriem mēnešiem [termiņš: 01.01.2023.].
Rezultāts	Rekomendācijas nav izpildītas.
Tēma	Sociālā drošība: valsts sociālo pabalstu pārskatīšana
Rekomendācija	1. Pārskatīt bērna piedzimšanas pabalsta, bērna kopšanas pabalsta un piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta apmēru, ņemot vērā inflācijas rādītājus un vidējās darba samaksas izmaiņas [termiņš: 01.11.2022.]. 2. Pilnveidot tiesisko regulējumu, iestrādājot Valsts sociālo pabalstu likumā vienotus un uz sociālekonomiskiem rādītājiem balstītus kritērijus valsts sociālo pabalstu apmēru noteikšanai un pārskatīšanai [termiņš: 01.02.2023.].
Rezultāts	Rekomendācijas nav izpildītas.
Tēma	Sociālā drošība: energoresursu izmaksu pieauguma kompensācija
Rekomendācija	Izvērtēt nepieciešamību nelabvēlīgās ekonomiskās situācijas apstākļos 2022.–2023. gada apkures sezonā kompensēt energoresursu izdevumus visām mājsaimecībām neatkarīgi no izmantotās apkures tehnoloģijas veida, ja vien attiecīgo kurināmo ir atļauts izmantot saskaņā ar spēkā esošo normatīvo regulējumu.
Rezultāts	Rekomendāciju plānots ieviest 2023. gadā.

Tēma	Labā pārvaldība: iestādes sasniedzamība
Rekomendācija	Sniegt atbalstu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kapacitātes stiprināšanai un nekavējoties atrisināt situāciju, lai Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pamatpakalpojums būtu pieejams iedzīvotājiem saprātīgā laika periodā, kas nav ilgāks par 30 dienām [termiņš: 31.05.2022.].
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta. Pakalpojums ir pieejams, tomēr iedzīvotājiem neērtā veidā, stāvot garas stundas klātienē rindā, tai skaitā ārā, nelabvēlīgos laika apstākļos.
Tēma	Tiesiskās vienlīdzības princips: sociālās stipendijas “Studēt gods” visiem studentiem no daudzbērnu ģimenēm
Rekomendācija	Nodrošināt tiesības visu kursu studentiem no daudzbērnu ģimenēm pretendēt uz sociālo stipendiju “Studēt gods” [termiņš: 01.02.2023.].
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta.
Tēma	Drošības prasības darbā ar tehnoloģijām izglītības iestādēs (2021)
Rekomendācija	Noteikt normatīvo regulējumu par drošības prasībām darbā ar tehnoloģijām izglītības iestādēs.
Rezultāts	Rekomendācija izpildīta daļēji. Normatīvais regulējums nav izveidots. Veselības ministrija ir izstrādājusi rekomendācijas drošai un veselībai nekaitīgai moderno tehnoloģiju lietošanai bērniem.
Tēma	Attaisnotajos izdevumos iekļaujamie izdevumi (2021)
Rekomendācija	Noteikt Ministru kabineta 2001. gada 31. jūlija noteikumu Nr. 336 “Noteikumi par attaisnotajiem izdevumiem par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem” 1.1.1. apakšpunktā, ka izdevumus par vispārējās izglītības programmu apgūšanu ietver attaisnotajos izdevumos. Steidzami to risināt attiecībā uz pirmsskolas izglītību, kas daudziem nav pieejama bez maksas. Gramatiski precizēt noteikumu 1.1.1. apakšpunkta redakciju.
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta.

MINISTRU PREZIDENTS

Tēma	Atvieglojumi pilsētas sabiedriskajā transportā bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem
Rekomendācija	Iesaistīties un sekmēt , lai bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem nodrošinātu tiesības bez maksas izmantot sabiedrisko transportlīdzekli reģionālās un pilsētas nozīmes maršrutā [termiņš: 01.03.2023.].
Rezultāts +/-	Rekomendācijas izpildes termiņš vēl nav beidzies.

IEKŠLIETU MINISTRIJA UN SAISTĪTĀS IESTĀDES

Iekšlietu ministrija

Tēma	Par Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta posteņu darbības pagaidu apturēšanu
Rekomendācija	Rast risinājumu Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta posteņu darbības pilnvērtīgai nodrošināšanai un laikus veikt tādas darbības, kas turpmāk neradītu situāciju, ka tiek ietekmēta valsts iekšējā drošība.
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā.

Tēma	Noziedzīgo nodarījumu, kas vērsti pret bērna tikumību un dzimumneaizskaramību, izmeklēšana (2021)
Rekomendācija	Veicināt noziegumu, kas vērsti pret bērnu tikumību un dzimumneaizskaramību, pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti. Attīstīt Valsts policijas un prokuratūras amatpersonu profesionālo apmācību noziegumu izmeklēšanā.
Rezultāts +/-	Rekomendācija ir izpildes procesā. Sniegta informācija par plānoto tiesībsargāšanas iestāžu amatpersonu izglītības reformu pirmstiesas izmeklēšanas kvalitātes celšanai un plānu izstrādāt metodisko materiālu izmeklētājiem nepilngadīgo cietušo pratināšanā, nodrošināt mācības izmeklētājiem.

Valsts policija

Tēma	Noziedzīgo nodarījumu, kas vērsti pret bērna tikumību un dzimumneaizskaramību, izmeklēšana (2021)
Rekomendācija	Ieviest amatpersonu specializāciju šīs kategorijas lietās. Nodrošināt, ka tās izmeklē augstāka līmeņa specializētās struktūrvienības, nevis reģionālo nodaļu iecirkņi. Ieviest vienotu bērnu tiesībām atbilstošu kārtību resorisko pārbažu veikšanai. Nepieļaut, ka resorisko pārbažu laikā bērnu iztaujā par iespējamo noziegumu. Paredzēt, ka resoriskā pārbaude nepārsniedz vienu mēnesi.
Rezultāts +/-	Rekomendācija ir izpildīta daļēji. Valsts policija iesniegusi lekšlietu ministrijā priekšlikumu izstrādāt pratināšanas vadlīnijas un vienotu pieeju ziņu pārbaudei.

Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvalde

Tēma	Sniegto rekomendāciju izpilde Ventspils iecirkņa īslaicīgās aizturēšanas vietā
Rekomendācija	Atkārtotas rekomendācijas, kurās konstatēts, ka rekomendācijas izpildītas daļēji (vai arī turpmāk jāpievērš uzmanība) vai nav izpildītas. No iepriekš sniegtajām 15 rekomendācijām: 3 – izpildītas, 4 – jāpievērš uzmanība arī turpmāk un 8 – nav izpildītas.
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Sniegtā informācija tiks ņemta vērā, apkopojot un aktualizējot sistemātiski uzlabojamos aspektus policijas īslaicīgās aizturēšanas vietās.

Tēma	Sniegto rekomendāciju izpilde Liepājas iecirkņa īslaicīgās aizturēšanas vietā
Rekomendācija	Atkārtotas rekomendācijas, kurās konstatēts, ka rekomendācijas izpildītas daļēji (vai arī turpmāk jāpievērš uzmanība) vai nav izpildītas. No iepriekš sniegtajām 10 rekomendācijām: 3 – izpildītas, 1 – jāpievērš uzmanība arī turpmāk un 6 – nav izpildītas.
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Sniegtā informācija tiks ņemta vērā, apkopojot un aktualizējot sistemātiski uzlabojamos aspektus policijas īslaicīgās aizturēšanas vietās.

Tēma	Sniegto rekomendāciju izpilde Saldus iecirkņa īslaicīgās aizturēšanas vietā
Rekomendācija	Atkārtotas rekomendācijas, kurās konstatēts, ka rekomendācijas izpildītas daļēji (vai arī turpmāk jāpievērš uzmanība) vai nav izpildītas. No iepriekš sniegtajām 13 rekomendācijām: 2 – izpildītas, 2 – jāpievērš uzmanība arī turpmāk un 9 – nav izpildītas.
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Sniegtā informācija tiks ņemta vērā, apkopojot un aktualizējot sistemātiski uzlabojamos aspektus policijas īslaicīgās aizturēšanas vietās.

Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvalde

Tēma	Sniegto rekomendāciju izpilde Cēsu iecirkņa īslaicīgās aizturēšanas vietā
Rekomendācija	Atkārtotas rekomendācijas, kurās konstatēts, ka rekomendācijas izpildītas daļēji (vai arī turpmāk jāpievērš uzmanība) vai nav izpildītas. No iepriekš sniegtajām 13 rekomendācijām: 1 – izpildīta, 4 – jāpievērš uzmanība arī turpmāk un 8 – nav izpildītas.
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Sniegtā informācija tiks ņemta vērā, apkopojot un aktualizējot sistemātiski uzlabojamos aspektus policijas īslaicīgās aizturēšanas vietās.

Tēma	Sniegto rekomendāciju izpilde Madonas iecirkņa īslaicīgās aizturēšanas vietā
Rekomendācija	Atkārtotas rekomendācijas, kurās konstatēts, ka rekomendācijas izpildītas daļēji (vai arī turpmāk jāpievērš uzmanība) vai nav izpildītas. No iepriekš sniegtajām 8 rekomendācijām: 3 – izpildītas, 1 – jāpievērš uzmanība arī turpmāk un 4 – nav izpildītas.
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Sniegtā informācija tiks ņemta vērā, apkopojot un aktualizējot sistemātiski uzlabojamos aspektus policijas īslaicīgās aizturēšanas vietās.

Tēma	Sniegto rekomendāciju izpilde Gulbenes iecirkņa īslaicīgās aizturēšanas vietā
Rekomendācija	Atkārtotas rekomendācijas, kurās konstatēts, ka rekomendācijas izpildītas daļēji (vai arī turpmāk jāpievērš uzmanība) vai nav izpildītas. No iepriekš sniegtajām 8 rekomendācijām: 2 – izpildītas, 1 – jāpievērš uzmanība arī turpmāk un 5 – nav izpildītas.
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Sniegtā informācija tiks ņemta vērā, apkopojot un aktualizējot sistemātiski uzlabojamos aspektus policijas īslaicīgās aizturēšanas vietās.

Nodrošinājuma valsts aģentūra

Tēma	Laba pārvaldība: ierēdņa pārcelšanas process
Rekomendācija	Pārskatīt iestādes procesus un uzlabot komunikāciju ar ierēdņiem, īstenojot pārcelšanas procedūru [bez kontroles termiņa].
Rezultāts ?	Izvērtējams konkrētos gadījumos.
Tēma	Diskriminācija un bosings: iestādes iekšējā komunikācija
Rekomendācija	1. Izstrādāt iekšējās kārtības noteikumus par to, kā tiek izskatīti ziņojumi par iespējamiem darba kārtības noteikumu pārkāpumiem. 2. Sniegt informāciju par datu apriti un uzglabāšanu, īpaši tādu, kas skar datus no GPS sistēmas.
Rezultāts +	Rekomendācijas ir izpildītas.

Izglītības un zinātnes ministrija

Tēma	Diskriminācija etniskās piederības dēļ
Rekomendācija	Veikt izpēti par pašvaldību pedagoģiski medicīnisko komisiju darbu, īpaši pievēršot uzmanību veidam, kā tiek veikts novērtējums romu bērniem, kā tiek organizēta romu bērnu izglītošana speciālajās izglītības iestādēs, t. sk., vai ir pieejami romu tautības skolotāju palīgi, kas var komunicēt ar bērnu viņam saprotamā valodā; ja nē, kā tieši romu bērni iegūst izglītību speciālajās izglītības iestādēs [termiņš: 01.11.2022.].
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir daļēji izpildītas. Veikta pašvaldību pedagoģiski medicīnisko komisiju aptauja, izpēte vēl turpinās.

Tēma	Labā pārvaldība: uzraudzības efektivitāte, informācijas pieejamība
Rekomendācija	1. Nodrošināt pārskatāmu uzraudzības mehānismu pār Latvijas Olimpiskās komitejas un sporta federāciju darbību deleģēto uzdevumu izpildē [termiņš: 20.09.2022.]. 2. Nodrošināt publiski pieejamu un pārskatāmu sporta nozares deleģējuma struktūru un tās darbību [termiņš: 01.12.2022.].
Rezultāts +	Rekomendācijas ir izpildītas.

Tēma	Kārtība bērnu uzņemšanai 1. klasē
Rekomendācija	Nodrošināt vienlīdzīgu pieeju uzņemšanai 1. klasē sešus un septiņus gadus veciem bērniem.
Rezultāts -	Rekomendācija nav izpildīta. Dažās pašvaldībās sešus gadus vecus bērnus uzņem 1. klasē tikai tad, ja paliek brīvas vietas pēc septiņus gadus vecu bērnu uzņemšanas.

Tēma	Bērnu ar speciālām vajadzībām ēdināšana izglītības iestādē
Rekomendācija	Noteikt ēdināšanas izmaksu segšanu visiem bērniem ar speciālām vajadzībām neatkarīgi no izglītības iestādes, kurā viņi iegūst izglītību.
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta. Pret bērniem ar speciālām vajadzībām ir nevienlīdzīga attieksme. Ēdināšana speciālajās izglītības iestādēs ir bez maksas, bet vispārējās izglītības iestādēs – par maksu. Neatbilst valsts noteiktajai iekļaujošas izglītības politikai.

Tēma	Montesori metodes izmantošana izglītības procesā
Rekomendācija	Pilnveidot tiesisko regulējumu, lai izglītības procesā varētu pilnvērtīgi izmantot Montesori pedagoģisko metodi.
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta.

Latvijas Basketbola savienība

Tēma	Laba pārvaldība: procesu efektivitāte, informācijas pieejamība
Rekomendācija	Izstrādāt un noteikt precīzu kārtību, kā notiek sportistu atlase iekļaušanai Latvijas Olimpiskās vienības sastāvā. Nodrošināt, ka pieņemtie lēmumi un ar sporta nozares attīstību izstrādātie un saistītie noteikumi ir publiski pieejami [termiņš: 20.09.2022.].
Rezultāts	Rekomendācijas ir izpildītas.

Latvijas Olimpiskā komiteja

Tēma	Laba pārvaldība: procesu efektivitāte, informācijas pieejamība
Rekomendācija	Nodrošināt , ka pieņemtie lēmumi un ar sporta nozares attīstību izstrādātie un saistītie noteikumi ir publiski pieejami [termiņš: 20.09.2022.].
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta.

Labklājības ministrija

Tēma	Cilvēktiesību nodrošināšana pansionātā “Ruba”
Rekomendācija	Sniegtas rekomendācijas attiecībā uz sadzīves apstākļu uzlabošanu, tehniskajiem palīgīdzekļiem, privātumu medicīniskā izolatora telpās un veselības aprūpes pieejamību.
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Lai pārliecinātos par rekomendāciju izpildi, tiks lemts par pēcpārbaudes vizīti.

Tēma	Aizbildnības institūta pilnveidošana
Rekomendācija	Civillikuma 316. pantā noteikt, ka katras aizbildnības pārvaldībai ieceļams viens aizbildnis vai divi aizbildņi (laulātie).
Rezultāts -	Rekomendācija nav izpildīta. Pastāv formāls šķērslis bērnam iecelt divus aizbildņus – laulātos, kuri, stājoties vecāku vietā, pilnvērtīgi pildītu mātes un tēva pienākumus.

Tēma	Bez vecāku gādības palikuša bērna juridiskā pārstāvība
Rekomendācija	Bāriņtiesu likumā paredzēt, ka bāriņtiesa pārstāv bērna personiskās un mantiskās intereses un tiesības, ja bērns palicis bez juridiskās pārstāvības.
Rezultāts -	Rekomendācija nav izpildīta. Ja bērns palicis bez vecāku gādības, līdz bērnam piemērotas aprūpes formas piemeklēšanai tas paliek bez juridiskā pārstāvja.

Tēma	Bez vecāku gādības palikuša bērna sociālās garantijas
Rekomendācija	Ministru kabineta 2005. gada 15. novembra noteikumu Nr. 857 "Noteikumi par sociālajām garantijām bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās" 5. punktā noteikt, ka ārpusģimenes aprūpē esošam bērnam piešķirto apgādnieka zaudējuma pensiju vai sociālā nodrošinājuma pabalstu pārskaita uz bērna vārda atvērtā kredītiestādes kontā.
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta. Ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem netiek nodrošinātas vienādas tiesības apgādnieka zaudējuma pensiju uzkrāt bankas kontā.
Tēma	Daudzbērnu ģimenes statuss bez vecāku gādības palikušiem bērniem
Rekomendācija	Nodrošināt , ka jauniešiem no daudzbērnu ģimenēm pēc ārpusģimenes aprūpes, kuri nav sasnieguši 24 gadu vecumu un turpina iegūt vispārējo, profesionālo vai augstāko izglītību, tiek izsniegtas Latvijas Goda ģimenes apliecības.
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta. Jauniešiem no daudzbērnu ģimenēm pēc ārpusģimenes aprūpes tiek liegta iespēja izmantot valsts atbalsta programmu.
Tēma	Stipendija "Studēt gods" bez vecāku gādības palikušiem bērniem
Rekomendācija	Virzīt priekšlikumu par stipendijas "Studēt gods" mērķgrupas paplašināšanu, lai ar 2022. gada 1. septembri jaunieši pēc ārpusģimenes aprūpes var pretendēt uz ikmēneša sociālo stipendiju "Studēt gods".
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta.

Tēma	Daudzbērnu ģimenes statuss bāreņiem
Rekomendācija	Pilnveidot Ministru kabineta 2021. gada 1. jūnija noteikumus Nr. 352 "Latvijas Goda ģimenes apliecības programmas īstenošanas kārtība", paredzot apliecības saņemšanu daudzbērnu ģimenes bērniem pēc abu vecāku nāves.
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta. Ja daudzbērnu ģimene zaudē abus vecākus, nav iespējams saņemt Goda ģimenes apliecību, ja kāds no bērniem ir pilngadīgs un turpina iegūt izglītību.
Tēma	Sociālais pakalpojums bērna un vecāku saskarsmes veicināšanai (2021)
Rekomendācija	Ieviest valsts apmaksātu sociālo pakalpojumu ar mērķi izveidot, atjaunot vai uzlabot bērna un šķirti dzīvojoša vecāka attiecības, lai nodrošinātu bērna tiesību aizsardzību vecāku strīdos.
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta. Ministrija apņēmusies priekšlikumu iekļaut darba grupas plānā.
Tēma	Īpaši kopjamu bērnu tiesības saņemt tehnisko palīgīdzekli (2021)
Rekomendācija	Grozīt Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra noteikumu Nr. 878 "Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi" 2. pielikuma 185. punkta kritērijus, lai nodrošinātu tiesības saņemt specializētu autosēdekli neatkarīgi no bērna svara, vecuma, galvas un rumpja funkcijas, kā arī transportlīdzekļa īpašuma vai valdījuma tiesībām bērna likumiskajam pārstāvim.
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta.
Tēma	Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā par Bērna māju
Rekomendācija	Papildināt likumprojektu "Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā" (Nr. 22-TA-697), nosakot, ka Bērna māja ir Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas struktūrvienība.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta.

Tēma	Ministru kabineta noteikumu projekts “Noteikumi par Ārvalstu adopcijas komisiju” (Nr. 22-TA-1734)
Rekomendācija	Neatbalstīt noteikumu projekta tālāku virzību. Sniegti priekšlikumi noteikumu projektam “Noteikumi par Ārvalstu adopcijas komisiju” un pausts aicinājums turpināt diskusijas noteikumu kvalitatīvākai pilnveidei.
Rezultāts	Rekomendācija ņemta vērā. Projekts tiks pilnveidots un skatīts vienlaikus ar grozījumiem Ministru kabineta 2018. gada 30. oktobra noteikumos Nr. 667 “Adopcijas kārtība”.

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija

Tēma	Metodiskie ieteikumi mantisko interešu aizstāvībai
Rekomendācija	Pilnveidot metodiskos ieteikumus par bērna un aizgādībā esošas personas mantisko interešu aizstāvību, lai nodrošinātu vienotu bāriņtiesu praksi.
Rezultāts	Rekomendācija izpildīta daļēji. Metodiskie ieteikumi nerasniedz mērķi.
Tēma	Bāriņtiesu darbinieku izglītošana par bērna mantisko tiesību aizsardzību
Rekomendācija	Risināt jautājumu par mācībām bāriņtiesu darbiniekiem zināšanu pilnveidei bērnu mantisko tiesību aizsardzībā, arī attiecībā uz lietām, kas skar komercdarbību.
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta. Bāriņtiesu darbiniekiem trūkst specifisko zināšanu bērnu mantisko tiesību aizsardzībai.
Tēma	Bērna un vecāku domstarpību izšķiršana
Rekomendācija	Izstrādāt vadlīnijas (metodiskos ieteikumus) bāriņtiesām vienotas prakses ieviešanai bērna un vecāka domstarpību izšķiršanai.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta.

SATIKSMEŠ MINISTRIJA UN SAISTĪTĀS IESTĀDES

Satiksmes ministrija

Tēma	Tiesības uz labvēlīgu vidi: trokšņa piesārņojuma no autoceļa mazināšana
Rekomendācija	Īstenot trokšņa samazināšanas pasākumus nekustamajā īpašumā [termiņš: 11.09.2022.].
Rezultāts	+/- Rekomendācija ir izpildes procesā.

Tēma	Atvieglojumi pilsētas sabiedriskajā transportā bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem
Rekomendācija	Veikt normatīvo aktu grozījumus, lai bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem nodrošinātu tiesības bez maksas izmantot sabiedrisko transportlīdzekli reģionālās un pilsētas nozīmes maršrutā.
Rezultāts	- Rekomendācija nav izpildīta. Satiksmes ministrija ir piekritusi grozījumu nepieciešamībai, tomēr rīcība nav sekojusi. Lūgta Ministru prezidenta iesaiste.

Satiksmes ministrija un VAS "Ceļu satiksmes drošības direkcija"

Tēma	Par personas tiesībām iegūt informāciju par citas fiziskās personas transportlīdzekli un datus par tā īpašnieku, valdītāju vai turētāju
Rekomendācija	Nodrošināt normatīvā regulējuma pilnveidi, nosakot personu tiesības iegūt informāciju no Transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistra par citas fiziskās personas transportlīdzekli un datus par tā īpašnieku, valdītāju vai turētāju savu tiesību un likumīgo interešu aizstāvībai tiesā.
Rezultāts	+ Rekomendācija ir izpildīta. Likumprojekts, kas atbilstoši tiesībsarga atzinumā secinātajam paredz pilnveidot attiecīgās Ceļu satiksmes likuma normas, ir pieņemts Saeimā 1. lasījumā.

VAS "Ceļu satiksmes drošības direkcija"

Tēma	Laba pārvaldība: informācijas precizitāte, tiesiskā skaidrība
Rekomendācija	Apzināt Ceļu satiksmes drošības direkcijas sniegtā pakalpojuma "Transportlīdzekļa vadīšanas tiesību piešķiršana, izsniedzot vadītāja apliecību" nosaukuma maiņas un ar to saistīto grozījumu veikšanas cenrādī iespējas, kas vienlīdz atspoguļotu Ceļu satiksmes drošības direkcijai deleģētā valsts pārvaldes uzdevuma būtību un novērstu starp iestādes klientiem esošo nevienprātību par pakalpojuma un tā maksas piemērošanu [termiņš: 20.03.2023.].
Rezultāts	Rekomendācijas ir izpildes procesā.

TIESLIETU MINISTRIJA UN SAISTĪTĀS IESTĀDES

Tieslietu ministrija

Tēma	Noziedzīgo nodarījumu, kas vērsti pret bērna tikumību un dzimumneaizskaramību, izmeklēšana (2021)
Rekomendācija	Veicināt noziegumu, kas vērsti pret bērnu tikumību un dzimumneaizskaramību, pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti. Attīstīt Valsts policijas un prokuratūras amatpersonu profesionālo apmācību noziegumu izmeklēšanā.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildes procesā. Sniegta informācija par ieceri izveidot Tieslietu mācību centru.

Tēma	Administratīvās atbildības likuma pilnveide
Rekomendācija	Pilnveidot Administratīvās atbildības likuma 41. panta pirmo daļu, papildinot to ar jaunu 9. punktu, kas noteiktu personas tiesības saņemt juridisko palīdzību no paša izvēlēta aizstāvja.
Rezultāts	Tieslietu ministrija ņems vērā rekomendāciju nākamajā likuma grozījumu izstrādes procesā.

Tēma	Par prasībām telpām transportlīdzekļos ieslodzīto pārvadāšanai
Rekomendācija	Tiesībsargs sniedza priekšlikumus Tieslietu ministrijas izstrādātajiem grozījumiem Ministru kabineta 2015. gada 25. augusta noteikumos Nr. 497 "Notiesātā vai apcietinātā pārvešanas un apsardzes kārtība veselības aprūpes pakalpojuma saņemšanas laikā ārstniecības iestādē ārpus ieslodzījuma vietas" (Nr. 21-TA-1691).
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta. Priekšlikumi tika ņemti vērā, un grozījumi stājās spēkā 2022. gada 14. jūlijā.
Tēma	Par apcietināto tiesībām
Rekomendācija	Pilnveidot likumprojektu "Grozījumi Apcietinājumā turēšanas kārtības likumā" (VSS-594), neparedzot cietuma pārstāvja klātbūtnes obligātumu, apcietinātajam realizējot tiesības uz videosaziņu ar tuviniekiem.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta. Minētie grozījumi stājās spēkā 2022. gada 20. jūlijā, un normas vairs neparedz amatpersonu klātbūtni, apcietinātajam īstenojot tiesības uz telefonsarunu vai videosaziņu.
Tēma	Par nolēmumu efektīvu izpildi un parādniekam – saimnieciskās darbības veicējam – saglabājamo līdzekļu apmēru
Rekomendācija	Tiesībsargs 2022. gadā atkārtoti aktualizēja jautājumus par nolēmumu efektīvu izpildi un parādniekam – saimnieciskās darbības veicējam – saglabājamo līdzekļu apmēru, uz kuriem jau 2020. gadā tika vērsta Tieslietu ministrijas un Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes uzmanība.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta. Tieslietu ministrija atbildēja , ka minētie jautājumi ir izvērtēti un atbalstīti Civilprocesa likuma grozījumu izstrādei izveidotajā pastāvīgajā darba grupā. Atbalstītie grozījumi Civilprocesa likumā tiks iekļauti tuvākajā Civilprocesa likuma grozījumu projektā.

Tēma	Par pārkāpumu, kas fiksēti ar tehniskajiem līdzekļiem, procesuālo izskatīšanas kārtību
Rekomendācija	Tiesībsargs vērsās atbildīgajās institūcijās, lūdzot sniegt viedokli, vai šādu lietu kategorijās, kad pārkāpums fiksēts ar tehniskajiem līdzekļiem, neapturot transportlīdzekli, būtu iespējams ieviest citādu procesuālo izskatīšanas kārtību un saīsināt lietu izskatīšanas termiņus, lai persona par izdarīto pārkāpumu tiktu informēta savlaicīgāk.
Rezultāts	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Ministrijas sniedza atbildes uz tiesībsarga vēstuli, pēc kuru analīzes tiesībsargs ir apņēmis turpināt jautājuma izpēti 2023. gadā.
Tēma	Par ieslodzītajiem pieejamajām vakcīnām pret Covid-19 un vakcinācijas procesa efektivitāti Rīgas Centrālcietumā
Rekomendācija	Veikt pasākumus vakcinācijas procesa efektivitātes uzlabošanai un nodrošināt iespēju katram ieslodzītajam saņemt izvēlēto vakcīnu pēc iespējas ātrāk.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta. Atbilstoši saņemtajai atbildei ir nodrošināta iespēja izvēlēties vakcīnu, kā arī veikti pasākumi vakcinācijas procesa efektivizēšanai, lai padarītu to ātrāku. Ieslodzītajiem tiek nodrošinātas tiesības saņemt izvēlēto vakcīnu saprātīgā termiņā.

Tēma	Par satikšanos aizstāšanu ar videosaziņu, pastāvot Covid-19 ierobežojumiem

Rekomendācija [2021. gadā tika rekomendēts](#) nodrošināt satikšanos aizstāšanu ar videosaziņu situācijās, kad Covid-19 izplatības laikā pastāv ierobežojumi tikties ar tuviniekiem.

Rezultāts

Rekomendācija ir izpildīta.
2022. gadā stājās spēkā grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā, paredzot, ka ar ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka rīkojumu uz laiku var noteikt arī tādu ieslodzīto īslaicīgas vai ilgstošas satikšanās veidu, kādu neparedz ieslodzījuma izpildi reglamentējošie normatīvie akti. Pastāvot Covid-19 ierobežojumiem, tiks nodrošināts alternatīvs risinājums ieslodzīto saskarsmes tiesību nodrošināšanai.

Tēma	Par tiesu nevienveidīgu rīcību

Rekomendācija [Novērst](#) tiesu nevienveidīgu rīcību, izlemjot ar nolēmuma izpildi saistītos jautājumus.

Rezultāts

Rekomendācija ir izpildīta.

Tēma	Par personas datu aizsardzību attiecībā uz Uzņēmumu reģistra ierakstu publicitāti tīmekļvietnēs

Rekomendācija [Izstrādāt](#) grozījumus atbilstošajos normatīvajos aktos saistībā ar Uzņēmumu reģistra ierakstu publicitāti tīmekļvietnēs.

Rezultāts

Rekomendācija nav izpildīta.

Ieslodzījuma vietu pārvalde un tās struktūrvienības (ieslodzījuma vietas)

Tēma	Par uz mūžu notiesātajiem Daugavgrīvas cietumā
Rekomendācija	Izvērtēt un veikt pasākumus sadzīves apstākļu uzlabošanai, kā arī veikt pasākumus ārpuskameru aktivitāšu paplašināšanai un pilnveidei. Izvērtēt iespēju uz mūžu notiesātos izvietot arī citos slēgtajos cietumos. Uz mūžu notiesāto soda izciešanas apstākļu uzlabojumi veicinās mūža ieslodzījuma soda izpildes efektivitāti un integrāciju starp pārējiem notiesātajiem.
Rezultāts ?	Nav saņemta informācija par rekomendāciju izpildi.

Tēma	Par vides pieejamību Valmieras cietumā
Rekomendācija	Pilnveidot vides pieejamību cietuma infrastruktūrā.
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Ir sniegta atbilde , ka finanšu resursu ietvaros tiks veikti sadzīves apstākļu uzlabošanas darbi. Tomēr līdz rekomendāciju pilnīgai izpildei pastāv riski, ka personām ar invaliditāti, kuras atrodas cietumā, individuālos gadījumos var tikt nepamatoti ierobežotas viņu tiesības.

Tēma	Par sadzīves apstākļiem Rīgas Centrālcietuma soda izolatoros
Rekomendācija	Veikt uzlabojumus cilvēktiesību prasībām atbilstošu apstākļu nodrošināšanai Rīgas Centrālcietuma soda izolatoros.
Rezultāts ?	Nav saņemta informācija par rekomendāciju izpildi. Vizītēs tiks pārbaudītas telpas un novērtēts, vai rekomendācijas ir izpildītas. To neizpildes gadījumā cilvēktiesību pārkāpumi pret ieslodzītajiem turpināsies.

Zvērinātu tiesu izpildītāju padome

Tēma	Administratīvā naudas soda piemērošana audžuģimenē un bērnu aprūpes iestādē ievietotiem bērniem
Rekomendācija	Nodrošināt , ka zvērināti tiesu izpildītāji neveic naudas soda piespiedu izpildi pret personām, kurām naudas sods bija piemērots laikā, kad persona bija nepilngadīga un nodota aprūpē audžuģimenei vai atradās bērnu aprūpes iestādē.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta.

Prokuratūra

Tēma	Noziedzīgo nodarījumu, kas vērsti pret bērna tikumību un dzimumneaizskaramību, izmeklēšana (2021)
Rekomendācija	Veicināt noziegumu, kas vērsti pret bērnu tikumību un dzimumneaizskaramību, pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti. Ieviest prokuroru, kas uzrauga pirmstiesas izmeklēšanu, specializāciju.
Rezultāts	+ Rekomendācija ir izpildīta. Ar 2022. gada 3. janvāra rīkojumu prokurora iesaiste ir no kriminālprocesa uzsākšanas brīža; noteikta prokuroru specializācija, pilnveidots metodiskais atbalsts un prokuroru darba organizācija.

Zemgales rajona tiesa

Tēma	Termiņu ievērošana bērnu lietās
Rekomendācija	Nodrošināt, lai lietas, kas skar bērna tiesības un intereses, tiek izskatītas saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 20. panta trešajā daļā noteikto un saprātīgā termiņā. Nodrošināt, ka tiek ievērots Civilprocesa likuma 244. ¹⁰ pants – pagaidu lēmumu pieņem mēneša laikā no lūguma saņemšanas dienas.
Rezultāts	Rekomendācijas izpildes termiņš nav noteikts, jo tā ir aktuāla ikkatrā tēmai atbilstošā gadījumā.

Vidzemes rajona tiesa

Tēma	Labas pārvaldības principa un tiesību uz taisnīgu tiesu ievērošana bērnu lietās (2021)
Rekomendācija	Nosakot bāriņtiesām termiņus atzinumu sniegšanai tiesai, ņemt vērā ne tikai Civilprocesa likuma 93. panta trešajā daļā noteikto termiņu, bet arī Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumu Nr. 1037 "Bāriņtiesas darbības noteikumi" 98. ¹ un 98. ² punktā noteikto kārtību un procesuālos termiņus, lai bāriņtiesa varētu nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo līdzdalību.
Rezultāts ?	Rekomendācijas izpildes termiņš nav noteikts.

Rajona (pilsētas) tiesas un apgabaltiesas

Tēma	Pierādījumu iegūšana pagaidu aizsardzības pret vardarbību lietās, kas skar bērnu
Rekomendācija	Izskatot pieteikumu par pagaidu aizsardzības pret vardarbību atcelšanu, ja tas skar bērna tiesības, izmantot Civilprocesa likumā noteiktās tiesības pēc savas iniciatīvas pieprasīt pierādījumus vai pieaicināt bāriņtiesu atzinuma sniegšanai.
Rezultāts ?	Rekomendācijas izpildes termiņš nav noteikts.

Tēma	Bērna uzklausišana pagaidu aizsardzības pret vardarbību atcelšanas lietās
Rekomendācija	Nemt vērā bērna tiesības tikt uzklausiņam ikvienā lietā, kas viņu skar vai var skart. Lūgt bāriņtiesu sarunā ar bērnu noskaidrot viņa attieksmi pret vecāku, kuram piemērots pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzeklis.
Rezultāts ?	Rekomendācijas izpildes termiņš nav noteikts.

Tēma	Lēmuma nosūtīšana pagaidu aizsardzības pret vardarbību lietās
Rekomendācija	Atbilstoši Civilprocesa likumā noteiktajam lēmumus par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, ja tas skar bērnus, nosūtīt arī pašvaldības sociālajam dienestam.

Rezultāts Rekomendācijas izpildes termiņš nav noteikts.

Tēma	Bērna interešu ievērošana soda noteikšanā vecākiem
Rekomendācija	Piemērojot naudas sodu par nolēmuma par pagaidu aizsardzību pret vardarbību nepildīšanu, nemt vērā un izvērtēt tā ietekmi uz bērna vajadzību nodrošināšanu.

Rezultāts Rekomendācijas izpildes termiņš nav noteikts.

Administratīvā apgabaltiesa

Tēma	Termiņu ievērošana bērnu lietās
Rekomendācija	Nodrošināt, ka lietas, kas attiecas uz bērnu tiesību nodrošināšanu, tiek izskatītas paātrinātā kārtībā.

Rezultāts Rekomendācijas izpildes termiņš nav noteikts.

VESELĪBAS MINISTRIJA UN SAISTĪTĀS IESTĀDES

Veselības ministrija

Tēma	Diskriminācija dzimuma dēļ: ārstes atgriešanās darbā ierobežojumi pēc bērna kopšanas atvaļinājumiem
Rekomendācija	Izstrādāt grozījumus Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 943 "Ārstniecību personu sertifikācijas kārtība," kas atbilstu Satversmes 91. panta otrajam teikumam un 106. pantam [termiņš: 01.11.2022.].

Rezultāts Rekomendācija ir izpildīta.

Tēma	Diskriminācija valodas dēļ: pacientu tiesības saņemt informāciju valsts valodā

Rekomendācija Nodrošināt, ka iedzīvotājiem ir tiesības saņemt veselības aprūpes pakalpojumus valsts valodā, ja pakalpojumu sniedz ārstniecības persona no Ukrainas, kas neprot valsts valodu.

Rezultāts Rekomendācija ir izpildīta.

Tēma	Zobārstniecības pakalpojumu pieejamība bērniem

Rekomendācija Nodrošināt valsts apmaksāta zobārsta endodontista pakalpojumu pieejamību vai ieviest kompensācijas mehānismu par bērnam sniegtajiem maksas pakalpojumiem.

Rezultāts Rekomendācija nav izpildīta.

Tēma	Bērna tiesības saņemt ģimenes ārsta veselības aprūpes pakalpojumus

Rekomendācija [Grozīt](#) Ministru kabineta 2018. gada 28. augusta noteikumu Nr. 555 "Veselības aprūpes pakalpojumu organizēšanas un samaksas kārtība" 30.2. apakšpunktu, nosakot, ka bērnu nevar izslēgt no ģimenes ārsta pacientu saraksta, pamatojoties uz ģimenes ārsta iesniegumu un Veselības inspekcijas pārbaudes atzinumu.

Rezultāts Rekomendācija ir izpildes procesā.
Grozījumu projekts iesniegts Ministru kabinetā.

Veselības ministrija un VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca"

Tēma	Pacientu tiesību nodrošināšana Aknīstes psihoneiroloģiskajā slimnīcā

Rekomendācija Sniegtas rekomendācijas attiecībā uz deinstitucionalizācijas projektā Aknīstes psihoneiroloģiskajā slimnīcā esošo pacientu situāciju, ārstēšanas un rehabilitācijas plānos izvirzītajiem mērķiem un mērķtiecīgu darbu pacientu sagatavošanā pakalpojuma maiņai.

Rezultāts Saņemta informācija, ka rekomendācijas ir izpildītas. Nākamreiz apmeklējot Aknīstes psihoneiroloģisko slimnīcu, tiks pievērsta uzmanība rekomendāciju izpildei.

Tēma	Noteikumi apmeklētājiem
Rekomendācija	Mājaslapā viegli atrodamā vietā publicēt noteikumus bērnu apmeklētājiem, kuros regulēta zvanīšana, tikšanās, pienesumi, pavadošo personu palikšana kopā ar bērnu u. c.
Rezultāts +/-	Rekomendācija ir izpildes procesā. Slimnīca ir atsūtījusi saskaņošanai noteikumu projektu.

VIDES AIZSARDZĪBAS UN REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS MINISTRIJA UN SAISTĪTĀS IESTĀDES

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Tēma	Laba pārvaldība: administratīvie sodi par pašvaldības maksas stāvvietu neapmaksāšanu
Rekomendācija	Pārbaudīt , kā pašvaldību maksas stāvvietas tiek pārvaldītas Latvijas pašvaldībās. Ja tiek konstatēts, ka personas nepamatoti administratīvi soda par pašvaldību maksas stāvvietu neapmaksāšanu, uzdot attiecīgajām pašvaldībām nekavējoties pārtraukt šādu praksi un izstrādāt jaunu pašvaldības maksas stāvvietu pārvaldības kārtību [termiņš: 01.06.2022.].
Rezultāts +	Rekomendācijas ir izpildītas.

ZEMKOPĪBAS MINISTRIJA UN SAISTĪTĀS IESTĀDES

Zemkopības ministrija

Tēma	Īpašuma tiesības: par kompensācijas veidu par patvaļīgi izcirstu mežu
Rekomendācija	Izvērtēt regulējuma, ka atmežošanas kompensācija trīskāršā apmērā par labu valstij ir piedzenama vienīgi naudas izteiksmē, bet nav iespējams ieaudzēt mežu atmežošanas kompensācijas trīskāršā apmērā, samērīgumu un atbilstību labai pārvaldībai [termiņš: 01.01.2023.].
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Uzsākta attiecīgā normatīvā regulējuma grozījumu izstrāde.

PAŠVALDĪBAS UN SAISTĪTĀS IESTĀDES

Cēsu novada pašvaldība un biedrība “Cerību spārni”

Tēma	Grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojuma pilnveidošana
Rekomendācija	Sniegtas rekomendācijas attiecībā uz personām pieejamo sociālo atbalstu, medicīniskās palīdzības pieejamību, vienlīdzības un diskriminācijas aizliegumu un vides pieejamību.
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Pamatojoties uz sniegto informāciju, tiks lemts par turpmāko rīcību, lai atspoguļotu deinstitutionalizācijas procesa norisi Latvijā.

Gulbenes novada pašvaldība un Gulbenes novada sociālā dienesta struktūrvienība “Grupu māja”

Tēma	Grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojuma pilnveidošana
Rekomendācija	Sniegtas rekomendācijas attiecībā uz pakalpojuma darbinieku skaitu un kompetenču izvērtēšanu, iemītniekiem pieejamo sociālo atbalstu, medicīniskās palīdzības pieejamību un vides pieejamību.
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Pamatojoties uz sniegto informāciju, tiks lemts par turpmāko rīcību, lai atspoguļotu deinstitutionalizācijas procesa norisi Latvijā.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldība

Tēma	Sociālās garantijas bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem
Rekomendācija	Sniegt jauniešiem tiesiskajam regulējumam atbilstošu informāciju par viņu tiesībām uz sociālajām garantijām pēc ārpusģimenes aprūpes, tai skaitā par tiesībām saņemt mājokļa pabalstu, nezaudējot reģistrāciju uz pašvaldības dzīvokli.
Rezultāts +	Rekomendācija ir izpildīta.

Tēma	Diskriminācija: vides pieejamība personām ar invaliditāti
Rekomendācija	1. Novērst vides pieejamības nepilnības nevalstisko organizāciju ēkā Jelgavas valstspilsētas pašvaldībā. 2. Izstrādāt plānu, lai nodrošinātu vides pieejamību ēkas otrajā stāvā, kā arī nodrošināt durvju platumu atbilstoši normatīvajiem aktiem.
Rezultāts	Pirmā rekomendācija ir izpildīta, otrā – nav.

Jūrmalas valstspilsētas pašvaldība

Tēma	Tiesības uz īpašumu: īpašuma tiesību ierobežošana
Rekomendācija	Precizēt Jūrmalas pilsētas domes 2021. gada 25. februāra saistošo noteikumu Nr. 17 “Jūrmalas valstspilsētas teritorijas kopšanas saistošie noteikumi” atsauci uz normatīvajos aktos sniegto deleģējumu; grozīt šo noteikumu 4.1. punktu, ievērojot, ka pašvaldībai nav deleģējuma noteikt administratīvo atbildību par kūlas veidošanās pieļaušanu, un izvērtējot atzinumā sniegtos apsvērumus [termiņš: 03.06.2023.].
Rezultāts	Rekomendācijai nav iestājies izpildes termiņš.

Tēma	Sociālās garantijas bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem
Rekomendācija	Novērst Jūrmalas pilsētas domes 2019. gada 19. decembra saistošo noteikumu Nr. 54 “Par Jūrmalas pilsētas pašvaldības palīdzību bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam pēc pilngadības sasniegšanas” 9. punkta neatbilstību Bērnu tiesību aizsardzības likuma 43. panta otrajā daļā noteiktajam sociālo garantiju pieprasīšanas termiņam.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta.

Mārupes novada dome

Tēma	Atbalsts daudzbērnu ģimenēm
Rekomendācija	Novērst trūkumus Mārupes novada domes 2022. gada 23. februāra saistošajos noteikumos Nr. 10/2022 "Par pašvaldības pabalstu daudzbērnu ģimenēm Mārupes novadā", kas rada nevienlīdzīgu attieksmi pret tām daudzbērnu ģimenēm, kurās viens no vecākiem dzīvesvietu nav deklarējis Mārupes novadā.

Rezultāts

Rekomendācija ir izpildīta.

Tēma	Atbalsts interešu un profesionālās ievirzes izglītībai
Rekomendācija	Noteikt līdzfinansējumu Mārupes novadā deklarētajiem bērniem citu pašvaldību dibinātās profesionālās ievirzes izglītības iestādēs. Vienādot līdzfinansējumu pašvaldības profesionālās ievirzes izglītības iestādēs. Noteikt līdzfinansējumu "Mārupes hokeja sporta skolas" profesionālās ievirzes programmās.

Rezultāts

Rekomendācija ņemta vērā daļēji.

Līdzfinansējums "Mārupes hokeja sporta skolas" profesionālās ievirzes programmās nav noteikts.

Tēma	Bērnu uzņemšana pirmsskolā
Rekomendācija	Mārupes novada pašvaldības 2021. gada 29. septembra saistošajos noteikumos Nr. 14/2021 "Mārupes novada pašvaldības pirmsskolas izglītības nodrošināšanas funkcijas īstenošanas kārtība" pilnveidot kārtību jaunāka vecuma bērnu uzņemšanai pirmsskolā. Izvērtēt prioritātes uzņemšanai pirmsskolā bērniem, kuriem kāds no likumiskajiem pārstāvjiem strādā pašvaldības iestādē, objektīvu nepieciešamību un atbilstību pašvaldības iedzīvotāju interesēm.

Rezultāts

Rekomendācija nav izpildīta.

Preiļu novada pašvaldība un Preiļu novada Labklājības pārvaldes Grupu dzīvokļi

Tēma	Grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojuma pilnveidošana
Rekomendācija	Sniegtas rekomendācijas attiecībā uz personām pieejamo sociālo atbalstu, medicīniskās palīdzības pieejamību, juridisko palīdzību, vienlīdzības un diskriminācijas aizliegumu un vides pieejamību.
Rezultāts +/-	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Pamatojoties uz sniegto informāciju, tiks lemts par turpmāko rīcību, lai atspoguļotu deinstitucionalizācijas procesa norisi Latvijā.

Rīgas valstspilsētas pašvaldība

Tēma	Diskriminācija: vides pieejamība personām ar invaliditāti
Rekomendācija	Rīgas domei nodrošināt domes departamentu darbinieku apmācības par vides pieejamību, vienlaikus norādot, no kuriem departamentiem un cik daudz darbinieku tika apmācīti, kuras personu ar invaliditāti nevalstiskās organizācijas veica apmācību un kāda informācija tika iekļauta apmācībās.
Rezultāts +	Rekomendācija ir izpildīta.

Tēma	Tiesības uz īpašumu: īpašuma tiesību ierobežošana
Rekomendācija	Precizēt Rīgas domes 2015. gada 28. aprīļa saistošos noteikumus Nr. 146 "Rīgas pilsētas teritorijas kopšanas un būvju uzturēšanas saistošie noteikumi", svītrojot no tiem terminu "grāvjus" [termiņš: 01.04.2023.]. Veikt nepieciešamās darbības, lai sešu mēnešu laikā iesniegtu datus par grāvi meliorācijas kadastrā [termiņš: 01.07.2023.].
Rezultāts +/-	Rekomendācijai nav iestājies izpildes termiņš.

Tēma	Kārtība bērnu uzņemšanai 1. klasē
Rekomendācija	Rīgas domes 2015. gada 27. janvāra saistošajos noteikumos Nr. 137 "Par kārtību, kādā reģistrējami iesniegumi par bērna uzņemšanu 1. klasē Rīgas valstspilsētas pašvaldības izglītības iestādēs" izslēgt 18.1 punktu un precizēt 18. punkta ievaddaļu, lai novērstu, ka sešus gadus vecus bērnus pretendentu sarakstā uzņemšanai 1. klasē iekļauj tikai tad, ja paliek brīvas vietas pēc septiņus gadus vecu bērnu iekļaušanas.
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta.
Tēma	Pašvaldības līdzfinansējums izglītojamo brīvpusdienām
Rekomendācija	Grozīt Rīgas domes 2022. gada 27. aprīļa lēmumu Nr. 1462 "Par izglītojamo ēdināšanu" un 2022. gada 24. augusta saistošos noteikumus Nr. RD-22-153-sn "Kārtība, kādā Rīgas valstspilsētas pašvaldība nodrošina izglītojamo ēdināšanas pakalpojuma līdzfinansējumu", lai nodrošinātu visiem izglītojamiem ar sociālo statusu pašvaldības līdzfinansējumu ēdināšanas izmaksu segšanā vienādā apmērā, neatkarīgi no izglītības iestādes, kurā bērns iegūst pamata vai vidējo izglītību.
Rezultāts	Rekomendācija nav izpildīta. Pašvaldības noteiktā kārtība pieļauj atšķirīgu attieksmi pret izglītojamiem ar sociālo statusu, kuri mācās citu dibinātāju izglītības iestādēs, liedzot saņemt pašvaldības līdzfinansējumu tādā pašā apmērā kā Rīgas valstspilsētas pašvaldības dibinātajās izglītības iestādēs.
Tēma	Izglītojamo ēdināšanas organizēšana
Rekomendācija	Grozīt Rīgas domes 2022. gada 24. augusta saistošos noteikumus Nr. RD-22-153-sn "Kārtība, kādā Rīgas valstspilsētas pašvaldība nodrošina izglītojamo ēdināšanas pakalpojuma līdzfinansējumu", nodrošinot iespēju pieteikt ēdināšanas atteikumu līdz kārtējās dienas plkst. 8.00, nevis iepriekšējās dienas plkst. 21.00, lai par ēdināšanu nav jāmaksā.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta. Atteikums ir jāpiesaka līdz kārtējās dienas plkst. 7.00.

Saldus novada dome

Tēma	Atbalsts ģimenēm ar bērniem ar invaliditāti
Rekomendācija	Izvērtēt iespēju noteikt atbalstu ēdināšanas izdevumu segšanai izglītības iestādēs bērniem ar invaliditāti.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta.

Saldus novada pašvaldība un Saldus novada pašvaldības aģentūras “Sociālais dienests” struktūrvienība “Sociālais nams”

Tēma	Grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojuma pilnveidošana
Rekomendācija	Sniegtas rekomendācijas attiecībā uz personām pieejamo sociālo atbalstu, medicīniskās palīdzības pieejamību, vienlīdzības un diskriminācijas aizliegumu un vides pieejamību.
Rezultāts	Rekomendācijas ir izpildes procesā. Pamatojoties uz sniegto informāciju, tiks lemts par turpmāko rīcību, lai atspoguļotu deinstitucionalizācijas procesa norisi Latvijā.

Saulkrastu novada pašvaldība

Tēma	Laba pārvaldība: administratīvie sodi par pašvaldības maksas stāvvietu neapmaksāšanu
Rekomendācija	Nekavējoties pārtraukt personu administratīvo sodīšanu par pašvaldības maksas stāvvietu neapmaksāšanu un izstrādāt jaunu kārtību, kādā tiek veikta pašvaldības maksas stāvvietu lietošanas noteikumu ievērošanas kontrole [termiņš: 01.06.2022.].
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta.

Valmieras novada pašvaldība un Valmieras pilsētas pansionāts "Valmiera"

Tēma	Cilvēktiesību nodrošināšana pansionātā "Valmiera"
Rekomendācija	Sniegtas rekomendācijas attiecībā uz atsevišķu cilvēktiesību standartu neievērošanu, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas dokumentēšanu un aktualizēšanu, personu ievietošanu medicīniskā izolatora telpās kārtības pilnveidošanu un pietiekamu darbinieku skaitu un kompetenču nodrošināšanu.
Rezultāts +	Saņemta informācija, ka rekomendācijas ir izpildītas, izņemot rekomendāciju par darbinieku skaitu palielināšanu. Lai pārliecinātos par rekomendāciju izpildi, tiks lemts par pēcpārbaudes vizīti.

Valmieras novada pašvaldība un Latvijas Samariešu apvienība

Tēma	Apstākļi saistībā ar atskurbināšanas pakalpojumu
Rekomendācija	Nepieļaut personas brīvības ierobežošanu atskurbināšanas pakalpojuma vietā bez likumā noteikta tiesiska pamata.
Rezultāts +	Rekomendācija ir izpildīta. Saņemta informācija, ka Valsts policija un Valmieras novada pašvaldības policija nogādā personu atskurbtuvē gadījumos, kad persona nespēj patstāvīgi pārvietoties. Līdzko persona spēj patstāvīgi pārvietoties un izrāda vēlēšanos doties prom, tas netiek liegts.

Visas pašvaldības

Tēma	Administratīvā naudas soda piemērošana audžuģimenē un bērnu aprūpes iestādē ievietotiem bērniem
Rekomendācija	<u>Nodrošināt</u> , ka bērnam, kurš nodots aprūpē audžuģimenē vai atrodas bērnu aprūpes iestādē un kuram nav savu finanšu līdzekļu, naudas sodu nepiemēro.
Rezultāts ?	Rekomendācijas izpildes termiņš nav noteikts.

Visas bāriņtiesas un bērnu aprūpes iestādes

Tēma	Administratīvā naudas soda piemērošana audžuģimenē un bērnu aprūpes iestādē ievietotiem bērniem
Rekomendācija	Gadījumos , ja bērnam, kurš ir nodots aprūpē audžuģimenei vai atrodas bērnu aprūpes iestādē, tiek piemērots administratīvais naudas sods un bērns nepiekrīt naudas sodu samaksāt brīvprātīgi, pārsūdzēt lēmumu par naudas soda piemērošanu, lūdzot bērnam soda vietā piemērot audzinoša rakstura piespiedu līdzekli.
Rezultāts	Rekomendācijas izpildes termiņš nav noteikts.

PRIVĀTO TIESĪBU JURIDISKĀS PERSONAS

Tēma	Diskriminācija: Eiropas Savienības valstu pilsoņu pieeja precēm un pakalpojumiem, tiesības nomāt transportlīdzekli
Rekomendācija	Pakalpojuma sniedzējam ieteikts pārtraukt praksi liegt citas Eiropas Savienības valsts pilsoņiem izmantot pakalpojumu un veikt izmaiņas savos noteikumos, kas atļautu Eiropas Savienības pilsoņiem izmantot uzņēmuma pakalpojumus [termiņš: 27.07.2022.].
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta.

Tēma	Diskriminācija: banku pakalpojumu piekļūstamība personām ar invaliditāti
Rekomendācija	Papildināt iekšējos noteikumus, lai būtu iespējams skaidri saprast, ka personai/pilnvarotajai personai vairākkārt var nākties apmeklēt banku, pirms autentifikācijas līdzeklis tiks aktivizēts. Izstrādāt kārtību, kādā banka sniedz pakalpojumus tām personām ar kustību traucējumiem, kuras nevar veselības stāvokļa vai bankas filiāļu nepieejamības dēļ saņemt bankas pakalpojumus [termiņš: 24.04.2022.].
Rezultāts	Rekomendācijas nav izpildītas.

Tēma	Diskriminācija: vides pieejamība personām ar invaliditāti
Rekomendācija	Slimnīcai nodrošināt pastāvīgu personu ar invaliditāti stāvvietu izveidi pie Rehabilitācijas klīnikas ēkas atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam izmēram un skaitam.
Rezultāts	Rekomendācija ir izpildīta.